

**THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES.**

OFFICIAL REPORT

Eight day of the Third Session of the
Andhra Pradesh Legislative Assembly

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Thursday, the 28th August, 1969.

The House met at Half Past Eight of the Clock.

(Mr. Speaker in the Chair)

ORAL ANSWERS TO QUESTIONS

Mr. Speaker—Question No. 211.

శ్రీ ఎన్. సిద్ధారెడ్డి :—అధ్యక్ష... ..

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (నత్తెనపల్లి) :—అధ్యక్ష, చీఫ్ మినిస్టరుగారు ఏమయినారు?

శ్రీ ఎన్. సిద్ధారెడ్డి :—ఎక్సలెంట్ ప్రొహిబిషన్ క్వశ్చన్స్ డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుగారిని అన్నర్ చేయమని చీఫ్ మినిస్టరుగారు యదీవరకే వ్రాసి ఉంటారు. తమ అనుమతి తీసుకొని ఉంటారు. డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుగారు ఇవాళ సమయానికి రాలేకపోయారు. నన్ను అన్నర్ చేయమని వారు కోరారు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—ఈ హావుస్ పైన యీ విధమైన కంటెంట్లు చూపించటం చాలా సీరియస్ విషయం. చీఫ్ మినిస్టరుగారు లేరా? వారి తరపున డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుగారు లేరా? అఫిషియేటింగ్ చీఫ్ మినిస్టర్, యాక్టింగ్ చీఫ్ మినిస్టరుగారు మాకు జవాబు చెప్పేది?

Mr. Speaker :—Let him have that satisfaction for one day.

శ్రీ ఎన్. సిద్ధారెడ్డి :—నాకు ఆ కోరిక లేదు.

శ్రీ బి. రత్ననభావతి (రాజంపేట) :—అధ్యక్ష, నాది ఒక చిన్న క్లారిఫికేషన్. ఎక్సలెంట్ చీఫ్ మినిస్టరుగారి దగ్గర ఉంది. డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుగారిని అన్నర్ చేయమన్నారని అన్నారు. Has the portfolio been handed over to the Deputy Chief Minister?

Mr. Speaker :—It is only on account of some inconvenience, the Minister for Irrigation has been asked to answer by the Chief Minister.

Sri B. Ratnasabhapathi :—Is it a temporary arrangement or a permanent arrangement? Then, the Deputy Chief Minister should answer all questions concerning Excise and Prohibition.

Mr. Speaker :—So far as co-operation is concerned, I think for the entire session the Chief Minister has asked the Minister for Finance to answer the questions, and he has taken my permission. For today, he said he would not be able to be present and he had requested the Deputy Chief Minister to answer on his behalf and the Deputy Chief Minister in turn has delegated those powers to the Minister for Irrigation. Anyway, I will see that such things do not occur.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—అపోద్భుతోలియో నాకు అక్కరలేదుకూడ.

Molasses

211—

*396 [1608] Q.—Sri K. Krishna Murthy (Harichandrapuram): Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) what is the total quantity of molasses produced from the Sugar Factory, Amadalavalasa in Srikakulam Dist, during the year 1966-67, 1967-68 and till today in 1968-69 ;

(b) who are the persons that were issued molasses permits in the district ; and

(c) the total amount derived from molasses by the factory for the above period (year wise)?

The Minister for Irrigation deputised the Chief Minister and answered the questions (Sri S. Sidda Reddy):—

(a) 1452 M. Tonnes in 1966-67.

1364 M. Tonnes in 1967-68

4012 M. Tonnes in 1968-69 till 15-12-1968

(b) Molasses was not issued to individuals. They were allotted for distillation of alcohol to Government Power Alcohol Factory, Bodhan and Hindustan Polymers Ltd. Visakhapatnam.

(c) Rs. 9,728-40 in 1966-67

Rs. 9,138 in 1967-68

Rs. 26,880-40 in 1968-69 at the rate of Rs. 6-70 per metric ton prescribed under the Molasses Control Order 1951.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి (వరంగల్లు) :—ఈ మొలాసిస్ తో కేటిఎఫ్ డి కూడ చేస్తున్నారు. ఏదన్నా మెషిన్ ఇన్ స్టాల్ చేసినవారికి ఏదన్నా యిస్తారా? ఈ మొలాసిస్ బజారులో బ్లాక్ మార్కెటులో రూ. 400 అమ్ముతుంటే, గవర్నమెంటు 2, 3 రూ.లకు అమ్ముతున్నారు. ఇంత డిఫరెన్స్ రావటానికి కారణం యేమిటి?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—గవర్నమెంటు ఆఫ్ ఇండియా మొలాసిస్ కంట్రోల్ ఆర్డర్ ఉంది. దాని ప్రకారం మనం అమ్మవలసి వస్తుంది.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి :—మీరు అల్కహాల్ ఫ్యాక్టరీకి సప్లయ చేస్తున్నామన్నారు. కాని బ్లాకు మార్కెటులో అమ్మటానికి కారణం ఏమిటి? బయట ఎక్కవ రేటుకు బ్లాకు మార్కెటులో అమ్ముతున్నారు. వారికి ఎట్లా దొరుకుతున్నది?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—సెంట్రల్ గవర్నమెంటు యాక్టు కాబట్టి వారితో కరస్పాండెన్స్ చేస్తున్నాము. పెంచమనే మేము అడుగుతున్నాము.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి :—మీరు అల్కహాల్ ఫ్యాక్టరీకి అమ్ముతున్నారు. కాని బయట బ్లాకు మార్కెటులో అమ్ముతున్నారు. ఆ మొలాసిస్ బయట ఎట్లా అమ్ముబడుతున్నది? అది ఎక్కడనుండి బయటకు పోతున్నది?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—ఎక్కడనుంచో ఒకచోటనుంచి పోయిఉండాలి. బ్లాక్ మార్కెటు జరుగుతున్నదంటే అదే ఆర్థం కదా. సుగర్ ఫ్యాక్టరీ నుండి పోయి ఉండాలి. అల్కహాల్ ఫ్యాక్టరీనుండి పోయిఉండాలి. అది గా. సభ్యులు ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువస్తే తప్పకుండా ఎంక్వయరీ చేస్తాము.

విస్టర్ స్పీకర్ :—అన్నీ వారు ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువస్తే మీరు యాక్సన్ తీసుకొంటామంటే—ఇక మీరు ఏమి చేస్తున్నారని వారు అడుగుతున్నారు?

శ్రీ కె. గోవిందరావు (అనకాపల్లి) :—ఈ ఫ్యాక్టరీలో తయారైన మొలాసిస్ తో ఏమన్నా ఫారిన్ ఎక్స్ పోర్ట్ చేయించటానికి పర్మిట్ యిచ్చారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—వేరే ప్రశ్న వేయండి.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—మొలాసిస్ ఇండివిడ్యువల్స్ చాలా ఎక్కువ ధరకు అమ్ముకొంటున్నారు. గవర్నమెంటు దానిని ఎంకరేజ్ చేస్తున్నది. చిన్న చిన్న దుకాణాలకుకూడ ఇస్తున్నారు. లేదని చెబుతున్నారేమిటి?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—బయట అమ్ముకోటానికి గవర్నమెంటు ఎంకరేజ్ చేయటంలేదు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—వారు మొలాసిస్ పెద్ద ఫ్యాక్టరీలకు యిచ్చామంటున్నారు. లేదు. అనేక మందికి యిచ్చారు. పర్మిట్ తీసుకొని అమ్ముకొంటున్నారు. అనేక పేర్లతో తీసుకొంటున్నారు. అల్కహాల్ తయారు చేయటానికి, దొంగ సారాయి తయారుచేయటానికి యిస్తున్నారు.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—దొంగసారాయికి ప్రభుత్వం యివ్వటంలేదు.

శ్రీ సి. నత్యనారాయణ (పొందూరు) :—ఈ చెరకుమట్టి రైతులకు కూడ ఎక్కువ ఉపయోగం ఉన్నది. రైతులకు సప్లయ చేయటంలేదు; సారా దుకాణాలకు సప్లయ అవుతున్నది. త్రాగుడును ఎంకరేజ్ చేస్తున్నారు. రైతులకు సప్లయ అయ్యేటట్లు చేస్తారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—రైతులకు ఇస్తే ఏమి ఉపయోగము? అది కూడ దొంగ సారాకే ఉపయోగపడుతుందేమో.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య (ఎర్రగొండిపాలెం) :— ఇదివరకు యిది కేటిల్ ఫీడ్ గా యిస్తామని చెప్పారు. కాని ఆవరణలా దొంగసారాయికి మాత్రమే తోడ్పడుతున్నది. అట్లా కాకుండా కేటిల్ ఫీడ్ గా యిచ్చి రైతాంగాన్ని ఆదుకొంటారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— కేటిల్ ఫీడ్ కు కూడా కొన్నిచోట్ల యిస్తున్నారు. జన్యూన్ గా దానికి ఉపయోగపడుతుంటే— ప్రభుత్వం అలోచించి యిస్తున్నది.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి :— ఇప్పుడు అల్కహాల్ ఫ్యాక్టరీకి తప్ప దేనికి యివ్వటంలేదని అన్నారు.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— అల్కహాల్ ఫ్యాక్టరీకి తప్ప దేనికి యివ్వటం లేదని అనలేదే.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి :— అన్నారండి.

Sri S. Sidda Reddy :— I am sorry, Sir.

శ్రీ పి. సన్యాసిరావు (విశాఖపట్నం-2) :— హిందూస్థాన్ వాలిమర్స్ లిమిటెడుకు ఎన్ని మెట్రీటన్స్ సప్లయ చేశారు? వారికి యిచ్చే సప్లయ చాలదని ప్రభుత్వానికి ఆ కంపెనీనుంచి విజ్ఞప్తులు వచ్చాయా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— మూడు వేల టన్నులదాకా దానికి సప్లయ చేసినట్లు తెలుస్తున్నది.

శ్రీ వి.సి. కేశవరావు :— మన రాష్ట్రంలో తయారైన మొలాసిస్ ఎక్కువగా ఇలిసిట్ డిస్టిలేషన్ కే ఉపయోగిస్తున్నారని మంత్రిగారికి తెలుసు; సభ్యులకు తెలుసు. దానిని కంట్రోలు చేయటానికి ప్రభుత్వం ఏదైనా ప్రయత్నం చేస్తున్నదా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— దొంగమార్కెటుకు పోకుండా కంట్రోలు చేయాలి.

శ్రీ టి. వి. రాఘవులు (గోపాలపురం) :— మొలాసిస్ కంట్రోల్ ఆర్డర్ క్రింద మొలాసిస్ ధర నిర్ణయించింది. అయితే దీని ధర నిర్ణయించేటప్పుడు వాటి కొస్ట్ ఆఫ్ ప్రొడక్షన్, దీనిని నిలవచేయవలసిన టాంకు, దీని కట్టుబడి, ఆ వడ్డీరేటు నిర్ణయించి చేశారా? లేక, ఊరకే ఆర్ బెట్రీగా చేసిందా? దీనికి దొంగమార్కెటు లేకుండా చేయాలంటే, పునాదిగా ఎందుకు అలోచించరు?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— ఆ ధర నిర్ణయించింది కేంద్రప్రభుత్వం. వారు ఏ ప్రిన్సిపుల్స్ ఆధారంగా యీ ధర నిర్ణయించారో తెలియదు. కాని యీ ధర మాత్రం తక్కువగా ఉన్నది అని ప్రభుత్వం యొక్క అభిప్రాయము.

శ్రీ సి హెచ్. రాజేశ్వరరావు (నీరిసిల్ల) :— ఈ మొలాసిస్ ఇలిసిట్ డిస్టిలేషన్ లో పోతున్నదని ఆందరికీ తెలుసు. దీనికి ప్రత్యమ్నాయంగా ప్రజోపయోగకరంగా ఉండే— పశువులకు సంబంధించిన మేతకొరకు ఉపయోగించే— కేటిల్ ఫీడ్ ను తయారుచేసే పరిశ్రమలు అన్నింటికీ— మన రాష్ట్రంలో ఉన్న అన్నింటికీ ప్రభుత్వం చాలా ఉదారంగా కేటాయించి చేస్తుందా? నేను స్వయంగా కరీంనగర్ లో ఉన్న ఒక పరిశ్రమ గురించి చెప్పాను. సంవత్సరంనుండి యంత్రవరకు యాక్సన్ తీసుకోలేదు,

కేటిల్ ఓర్వకు ఉపయోగించే పరిశ్రమలు మూతపడకుండా ఉండాలంటే, వాటిని ప్రోత్సహిస్తూ ప్రభుత్వం తక్షణమే వాటికి కేటాయింపు చేస్తుందా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—జెనుయన్ గా కేటిల్ ఓర్వకు ఉపయోగించేటటువంటివారికి ప్రభుత్వం చేస్తూనే ఉన్నది. దానికి ఏదో ఒక మెషినరీ ఉండాలి. దానికి రూల్స్ ఉన్నవి.

శ్రీ జి. వెంకటరెడ్డి (పరచూరు) :—ప్రభుత్వం మొలాసిస్ ఈ కేటిల్ ఓర్వకు సంబంధించినంతవరకు ఇండివిడ్యువల్స్ కు 100 టన్నులు, 50 టన్నులు చొప్పున ఇస్తున్నారు. నిజంగా వారు అందుకు ఉపయోగిస్తున్నారో, లేదో ఆలోచించి ఏదైనా చర్య తీసుకొంటారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—ఒకవైపు యివ్వటంలేదు అంటున్నారు. ఇంకోవైపు యిచ్చింది మిస్యూజ్ అయింది అంటున్నారు. ఇవన్నీ ఆలోచిస్తాము. దేనికి యివ్వాలన్నది ఆలోచిస్తాము.

శ్రీ ఎం. వేంకటనారాయణ (ఏలూరు) :—అసలు యీ మొలాసిస్ దొరకటం లేదని, ప్రభుత్వం పర్మిట్స్ ఇవ్వటంలేదని మా దగ్గరకు కొంతమంది వచ్చి చెబుతున్నారు. దానికి కారణం ఏమిటంటే—మిల్లులలో స్టాకు లేదంటున్నారు. పాలకొల్లు, తణుకు ఫ్యాక్టరీలలో మేము విచారిస్తే—చాలా ఉన్నదని, పాడై పోయిందని బయట పారేస్తున్నారని—వార్తలు వస్తున్నాయి. కొబ్బరి యిది పరస్పర విరుద్ధంగా ఉన్నది. గవర్నమెంటు తీసుకొనే చర్యలేమిటో చెబుతారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—పాలకొల్లు ఫ్యాక్టరీ విషయం ఆలోచిస్తాము.

శ్రీ టి. వి. రామపులు (గోపాలపురం) :—మొలాసిస్ ఓపెన్ పిల్ లో ఉండటం వల్ల పాడై పోవటం జరుగుతున్నది. ఇండస్ట్రీస్ కు ఎలాబ్ చేస్తున్నామని చెబుతున్నారు. వారు రి సం.ల అంకెలు చెప్పారు. చివరి సంవత్సరం నాలుగురెట్లు ఉన్నది. అసలు మొలాసిస్ నూటికి ఎన్నిపాళ్లు వస్తుంది? అంతా లిప్ట్ అవుతున్నదా. లేదా? మనకు అంతా ఎకంట్ ఫర్ చేస్తున్నారా అన్నది గవర్నమెంటు ఆలోచించినదా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—నా దగ్గర ఆ ఇన్ ఫర్మేషన్ లేదు.

శ్రీ కె. గోవిందరావు :—అదృష్ట, ఈ ఫ్యాక్టరీలో తయారైన మొలాసిస్ గో యీ మూడు సంవత్సరాలలో ఫారిన్ ఎక్స్ పోర్టుకు ఏమైనా పర్మిట్ ఇచ్చారా అని అడిగితే సెపరేట్ క్వశ్చన్ పేయమంటే ఎట్లా? అందుచేత ఉన్న టోటల్ క్వంటిటీ అంతా ఏమయినట్లు ;

Sri S. Sidda Reddy :— Molasses is not issued to individuals. అని నేను మనవిచేశాను. మా దగ్గర ఇన్ ఫర్మేషన్ ఇండివిడ్యువల్స్ కు ఇవ్వలేదు అని ఉన్నది. ఫారిన్ ఎక్స్ పోర్టుకు పర్మిట్ ఇచ్చారా అంటే—ఆ ఇన్ ఫర్మేషన్ లేదని చెప్పాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—ఇండాక ఇండివిడ్యువల్స్ కు ఇవ్వలేదు అన్నారు. తర్వాత ఒకరు ఇచ్చారు అంటారు, ఒకరు ఇవ్వలేదు అంటారు—అని చెప్పారు. ఇండివిడ్యువల్స్ కు ఇచ్చారు.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— నా దగ్గర ఉన్న ఇన్ఫర్మేషను మనవిచేశాను. శ్రీకాకుళం జిల్లాకు సంబంధించిన ఇన్ఫర్మేషను. మొత్తం రాష్ట్రానికి ఉన్న వ్యవహారం కాదు. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఆ సంవత్సరాలలో ఇండివిడ్యువల్స్ కు ఇచ్చారా అంటే—నా దగ్గర వచ్చిన ఇన్ఫర్మేషను బట్టి లేదు—అన్నాను.

శ్రీ సి. హెచ్. రాజేశ్వరరావు :—మొలాసిస్ పాలసీగురించి ఇప్పుడు మిత్రులు వేసిన ప్రశ్నలకు సంపూర్ణమైన సమాధానం రాలేదు. కాబట్టి దయచేసి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాధానం చేయాలిమీద పెట్టించండి.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— ఈ వేసిన ఉప ప్రశ్నలను దృష్టిలో పెట్టుకొని సమాధానం పెట్టాను.

Illicit Distillation

212—

*378 (1570) Q. Sri N. Ramulu :— Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the villages of Narasingapalle in Tekkal taluk have presented to the hon. Minister during his tour in cyclone affected areas in Srikakulam district requesting to take drastic and immediate action to detect the huge illicit arrack distillation going on at Narasingapalle and surrounding areas ;

(b) if so, what action has been taken ;

(c) whether any cases of illicit distillation of liquor have been detected at Narasingapalle and surroundings in Tekkali taluk, Srikakulam district during 65-66, 67-68 and 68-69 (upto 31-12-68) ; and

(d) if not, the reasons therefor ?

Sri S. Sidda Reddy :—(a) No, Sir.

(b) Does not arise

The following cases of illicit distillation were detected in Narasingapalle and surroundings (Pairupuram, Chinakedari and Bellukora)

1965-66	1
1966-67	2
1967-68	2
1968-69	17

(d) Does not arise.

శ్రీ సి. సుబ్బయ్య :— అద్యక్ష, ఈ ఇల్ సెల్ డిస్టిలేషను లేకుండా, అది రెగ్యులర్ గా డిస్టిలేషను చేయటానికి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తుందా ? అసలు యీ ప్రొహిబిషన్ సాలసి రద్దు చేయటానికి ప్రభుత్వం ఏమి ఆలోచిస్తున్నది :

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— అది పాలం వ్యవహారము. ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పగలగతారు.

Sri P. Subbayya:— The Minister is answering on behalf of the Chief Minister and he has to tell the facts. We presume he is acting on behalf of the Chief Minister.

శ్రీ పి.గున్నయ్య (పాతపట్టణం):—నర్సింగపల్లి గ్రామస్థులు 31-12-68న ఒక పిటీషన్ పెట్టారు. ఆ పిటీషనులో ఉన్న విషయాలు నెలవిస్తారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:— పిటషను మంత్రిగారికి ఇచ్చినట్లు లేదు.

శ్రీ పి.గున్నయ్య:— అధ్యక్ష, మంత్రిగారికి ఇచ్చారు.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:— మాదగ్గర ఉన్న ఇన్ ఫర్మేషనులబట్టి ఇవ్వలేదు—అని ఉంది.

మిస్టర్ స్పీకర్:— అది ఎక్కడో పడిపోయి ఉంటుంది.

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి (హిందూపూర్):— నీరా ఉన్నప్పుడు ఇలిసిట్ డిస్టిలేషను ఎక్కువగా పెరిగింది; తీపికల్లు వచ్చిన తర్వాత తగ్గింది అంటున్నారు. ఏ రేష్యూతో తగ్గింది? అనలు తగ్గిందా? లేక అధికంగా అవుతున్నదా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:— కొంత స్వల్ప చేస్తేగాని తెలియదు.

Neera Shops at Srikakulam

213—

*1090 Q.— Sri P. Gunnayya:—Will hon. the Chief Minister be pleased to state;

(a) the number of neera shops in Srikakulam district in 1967-68;

(b) the income derived by the Government through the auction of neera during 1967-68 from those shops; and

(c) whether the Government propose to increase the number of neera shops or distilled liquor shops and if so their number?

Sri S. Sidda Reddy:—(a) 96;

(b) Rs. 1 49,412-00

(c) Four more shops were opened in 1968-69 and there is no proposal to increase them further.

శ్రీ పి. గున్నయ్య:— ఇప్పుడు వచ్చిన ఆదాయం చాలా తక్కువ ఉన్నది. అఫీసర్స్ యొక్క అశ్రద్ధవల్ల ఆదాయం ఎక్కువ రాలేదు. ఆ జిల్లా అదర్బమైన జిల్లాగా ఉంది. ప్రభుత్వ చర్యలవల్ల దినదినం గ్రామంలో రెండుమూడు వంట సారా బట్టిలు అభివృద్ధి అవుతున్నవి. దానిమీద ప్రభుత్వం గట్టి చర్యలు తీసుకొంటుందా? ఈ సంవత్సరం ప్రొహిబిషను తీసివేసి మామూలుగా ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వం చర్య తీసుకొంటుందా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:— ప్రొహిబిషను తీసివేసేంతవరకు ప్రొహిబిషను అమలు చేయటానికి గట్టి చర్యలు ప్రభుత్వం తీసుకొంటుంది.

శ్రీ వి. సి కేశవరావు (సంతనూతలపాడు):—నీరాషాపులలో నీరా అమ్ముడు కావటం లేదు. కల్లు, సారాయి, ఇలిసిట్ లిక్కర్ అమ్ముడుపోతున్నది అని ప్రభుత్వానికి కూడ తెలుసు. దానిని గురించి ఏమి చర్యలు తీసుకొంటారు :

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— అక్కడక్కడ అమ్ముడుపోతున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అక్కడ కేసులు పెడుతున్నాము. జైళ్ళకు పంపుతున్నాము.

ఒక గౌరవనీయుడు :— నీరా షాపులలో నీరాకాకుండా కల్లు అమ్ముతున్నందు వల్ల పేదవారు ఆ కల్లు త్రాగుతున్నందువల్ల వారిని పోలీసువారు పట్టి బాధిస్తున్నారు. కాబట్టి ప్రభుత్వం దానిమీద గట్టి చర్యలు తీసుకోకపోతే పేదవారికి అన్యాయం జరుగుతుంది కాబట్టి దీనిని గురించి ప్రభుత్వం ఏమి ఆలోచిస్తుంది ?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— నీరా షాపులలో నీరా అమ్మాలి. నీరాగాక మరొకటి అమ్మితే ప్రభుత్వం చర్య తీసుకుంటుంది.

శ్రీ ఎస్. ప్రతాపరద్రాజు (గొగూరు) :— శ్రీకాకుళం జిల్లాలో యీ షాప్స్ ఒకే కంట్రాక్టర్ కు ఇస్తున్నారు. వారు తమ ఇష్టం వచ్చినట్లు ఇతరులకు జోక్యం లేకుండా చేస్తున్నారు కాబట్టి, ప్రభుత్వం చిల్లర దుకాణాలకు కూడ ఇస్తే ప్రభుత్వానికి ఎక్కువ డబ్బు వస్తుంది. ఇట్లాంటి అన్యాయం జరగకుండా ఉంటుంది.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :— ఈ సలహా బాగానే ఉంది ఆలోచిస్తాము.

Auction of Toddy Shops

214—

*432 (1861) Q.— Sri C. Janga Reddy (Parkal) :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the bid amount for toddy and alcohol shops at Chittayala, Veligalor etc. in Parkal taluk, Warangal district is decreasing year by year : and

(b) if so, whether the reasons for the decrease have been examined ?

Sri S. Sidda Reddy :—(a) No, Sir. There is no village called Veligalor in Parkal taluk. A liquor shop in Chittayala was opened from 1-10-1968. The rentals of toddy shop in Chittayala have been recording a steady increase. In 1967-68 monthly rental was Rs. 235/- and in 1968-69 it rose to Rs. 275-.

(b) Does not arise.

Bridge over Toofaram Rivulet

215—

* 420 (1772) Q.— Sarvasri K. V. Gangadhar (Nizamabad) and D. Satyanarayana (Chevelia) :—Will hon. the Deputy Chief Minister be pleased to state :

(a) whether there is any scheme under the consideration of the Government to construct a bridge over Toofaram rivulet on the road from Hyderabad to Nizamabad ;

(b) if so, when it will be taken up : and

(c) if not, the reasons therefor ?

Sri S. Sidda Reddy :— (a) Yes, Sir. It has been proposed to construct a high level bridge at an estimated cost of Rs. 10,7,000 in place of the existing low level causeway across Haldi river near Toofaram village at mile 36/7 of Hyderabad-Nagapur road, National Highway No. 7.

(b) As the proposed bridge is on a National Highway, the estimate for the construction of bridge was forwarded to the Government of India by the State Government on 6-6-58 for technical approval and financial sanction of Government of India. The sanction of the Government of India is awaited. As soon as approval of the Government of India is received, the work will be taken up for execution.

(c) Does not arise.

శ్రీ కె. వి. గంగాధర్ :—అధ్యక్ష, ఈ నేషనల్ హైవే మీద ఒక కూపామ్ బ్రిడ్జియే కాకుండా, కామారెడ్డి సమీపంలో ఇంకా కొన్ని ఇల్లాంటివి ఉన్నవి. అవి కూడ ప్రోజెక్ట్ పంపారా ?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి :—పంపినట్లు నాకు తెలియదు, ఆ ఇన్ఫర్మేషన్ లేదు.

BLACKTOPPING OF YELLAREDDY-KAMAREDDY ROAD

216—

*269 (6986) Q.—Smt. J Eswari Bai (Put by Sri K. Rajamallu) :—Will hon. the Deputy Chief Minister be pleased to state :

(a) when the main road linking Yellareddy town to Kamareddy will be repaired and blacktopped ; and

(b) when it is likely to be completed ?

The Deputy Chief Minister (Sri J. V. Narasinga Rao) :—(a) The entire road was black-topped except the following stretches :

	Length in Furlongs
(i) M. 13/0 to 13/6	.. 6
(ii) M. 20/5, 6, 7, 8	.. 4
(iii) M. 21/0 to 21/6	.. 6
	16

(b) The balance work in the said three reaches will be completed by the end of December, 1959.

PILOT PROJECT FOR GRAMDAN VILLAGES

217—

*25 (6439) Q.—Sri T. C. Rajan (Palamaner) :—Will the hon Minister for Panchayati Raj be pleased to state :

(a) what are the villages selected for the Pilot Projects for development of Gramdan villages and the basis on which the said villages have been selected ;

(b) what is the total amount allotted and spent on various schemes in these villages ;

(c) whether it is a fact that in addition to the allotment given under pilot schemes some more money was given under Social Welfare Fund, and Women Welfare Department, etc ;

(d) if so, what is the total amount given by above departments ;

(e) what are the total outstanding arrears from all the pilot scheme villages ; and

(f) when will the Government collect the same ?

[The Minister for Finance deputised the Minister for Panchayati Raj and answered the questions] (Sri K. Vijayabhaskara Reddy) :—(a) M. Narasimhapuram and Narasannapalle villages of Cuddapah Dist., and Narasimhapuram village of Mahabubnagar District were selected for the Pilot Projects for the development of Gramdan villages in consultation with the Collectors on the basis of the recommendation of the Bhoodhan and Gramdan conference held in September, 1958

(b) The total amount sanctioned for the various schemes in these villages was Rs. 45,000 as loan and Rs. 30,000 as grant. An amount of Rs. 21,120 was spent under loan and Rs. 21,315-21 was spent under grant.

(c) Yes, Sir.

(d) The total amount given by the Women Welfare and Social Welfare Departments was Rs. 4,057.

(e) An amount of Rs. 20,318-80 towards loan and Rs. 8,457-26 towards grant were outstanding from all the Pilot Scheme villages.

(f) The Collectors, Cuddapah and Mahabubnagar have been requested to recover the amounts and their reports are awaited.

శ్రీ బి. రత్న సభాపతి :—కడప భూదాన గ్రామానికి సంబంధించి రోడ్డు వేయడం మిగతా అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు తీసుకొనేదానిలో మిస్ ఆప్రోప్రియేషన్ జరిగిందని సీరియస్ చార్జెస్ లేవల్ చేశారు. తరువాత బి. డి. బి. సు ససెపెండ్ చేశారు. దాని పైన యాక్షన్ ఎంత వరకు జరిగింది. ఆ మిస్ ఆప్రోప్రియేషన్ డిపెక్ట్ చేశారా? చేస్తే ఏవిధంగా పనిష్మెంట్ యిస్తూ రికవరీ చేయడానికి ఏమి ప్రియార్టీలు చేశారు?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—ఆ నాడు ఉన్న డిప్యూటీ కమిషనర్. పంచాయితీ రాజ్, జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్, కలెక్టరు అందరూ కలిసి ఈ గ్రామాలలో ఏమి పని జరగడం లేదు వెంటనే పంచాయితీ సమితులకు అప్పజెప్పాలి. ఇంతవరకు ఖర్చు అయింది తప్పు మిగతా మొత్తాలన్నీ పంచాయితీ సమితికి అప్పజెప్పాలి అని గవర్నమెంటుకు రికమెండ్ చేశారు. గవర్నమెంటు యాక్సెప్ట్ చేసి వాటిని పనిపెట్టి పంచాయితీ సమితి తీసుకొన్నది. యాక్షన్ ఏమీ తీసుకొన్నారు అనే దానిని గురించి— I will have to get the information.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య :—సోషల్ వెల్ ఫేర్, ఫుమెన్ వెల్ ఫేర్ డిపార్టుమెంటు వాటికి ఎలాట్ చేసిన డబ్బుకూడ ఖర్చు చేయలేదు గదా. దానికి ఏమి కారణాలు చూపించారు? ఏమైన యాక్షన్ తీసుకొన్నారా?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—వీ పద్దలో కూడ ఖర్చు సరిగా కాలేదు అనే ఉద్దేశమే కడప జిల్లావారు చెప్పారు. అందువల్ల యిది ప్రయోజనం లేదు. ఈ స్కీము స్టాప్ చేసి పంచాయితీ సమితి వారికి అప్పజెప్పారు.

Sri P. Subbayya :—What are the reasons?

Sri Vijaya Bhaskara Reddy :—The reasons are obvious that no work was done. The matter was reviewed at the District level and they said there was no purpose in allowing these developmental works with this committee and better the panchayat committees are handed over. That has been accepted by the Government. అన్ని అమౌంట్స్ లోకూడ కొంత ఖర్చు అయింది, కొంత కాలేదు. ఖర్చు అయిన వాటిలోకూడ, రత్న సఖాపతిగారు చెప్పినట్లు, కంప్లయింట్స్ గా వచ్చాయి. అందువల్ల యిప్పుడు ఆ స్కీము లేదు. దానిని కన్ సర్న్డ్ పంచాయితీ సమితికి అప్పజెప్పడం జరిగింది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—బి.డి.ఓ. గారు మిస్ అప్రోప్రియేట్ చేసినారనే సంగతి తెలుసునా అంటే మిస్ అప్రోప్రియేషన్ అయిందనే సంగతి తెలిసినది. అది ఆలోచనలో యున్నది. అందువల్ల సమితికి ఒప్పజెప్పాము అన్నారు. సమితికి ఒప్పజెప్పితే మళ్ళీ బి.డి.ఓ. కేగడా ఒప్పజెప్పేది?

Sri K. Vijaya Bhaskara Reddy :—I also said that I need notice to get that information.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—ఇప్పుడు కంప్లయింట్స్ రెండు రకాలుగా రావాలి. గ్రామదాన సంఘాలు చేస్తున్నటువంటిది సరిగాలేదని పంచాయితీరాజ్ కు ఒప్పజెప్పదలచుకొన్నారా? బి.డి.ఓ. నేరం చేశాడు అని కాదు. పంచాయితీరాజ్ అమలుజరిపితే బాగా ఉంటుందని మేము నిరయించుకున్నాము అన్నారు. అంటే బి.డి.ఓ. కేగడా యిచ్చేది. ఇది క్లారిఫై చేయాలి.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—బి.డి.ఓ. వీ సందర్భంలో సన్ పెండ్ అయినాడో నేను చెప్పలేనుగాని డిప్యూటీ కమిషనర్, జిల్లాపరిషత్ చైర్మన్, కలెక్టర్ అందరూ కూర్చుని చర్చించారు. In all the 3 gramdan villages, there was no activity at all after the years 56-57 to 59-60. The purpose for the development of gramdan villages proved to be a failure and was discontinued, even after the first appraisal of the working of these projects, the material supplied to the 3 gramdan villages and still traceable may be transferred to the Panchayat Samithies concerned for proper utilisation. The Panchayat Raj Department may in consultation with the Collectors concerned examine the liability of the individuals to whom money was given and those names should have been mentioned in the loan record files for the recovery of the unspent grants and for summary recovery of the loans.

COLLAPSE OF BRIDGE AT K. KOTHAPADU AYYANNAPALEM ROAD
218—

*31 (66 3) Q.—Sri V. Palavalli (Chodavaram):—Will the hon Minister for Panchayati Raj be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the bridge at 0/7 on Jogennapalem Yerrigedda at K. Kotapadu Ayyannapalem road in K. Kotapadu Block in Visakhapatnam district collapsed 30 years back ,

(b) if so, whether the bridge was restored ; and

(c) if not, the reasons there ?

Sri K. Vijayabhaskara Reddy :—(a) It is a fact that the bridge had collapsed. But there is no record to show that it was 30 years back.

(b) No, Sir.

(c) The bridge could not be restored for want of funds.

ROAD FACILITY TO YARADA VILLAGE

219—

*138 (1792) Q.—Sri R. Satyanarayana Raju (Narasapur) :—Will the hon. Minister for Panchayati Raj be pleased to state :

(a) whether the Government are aware of the fact that mountain over two miles has to be crossed to reach Yarada village near Visakhapatnam :

(b) whether the Government are also aware of the severe hardships the public have been facing every day in ascending the mountain want of a high road to carry plantains, vegetables and onions on their heads to Visakhapatnam ; and

(c) whether the Government propose to provide proper road facility and if so, when ?

K. Vijayabhaskara Reddy :—(a) & (b) Yes, Sir.

(c) There is no proposal under consideration. It is, however, stated that there is a road existing to Yarada village branching off from the Light House Road (i. e., Gandhi Gram Yarada Road) under the control of the Panchayat Samithi, Pendurthi and that there are no funds with the said Panchayat Samithi to get this road repaired.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి (నక్రెకల్) : —ఎ.వి.యస్. అన్నారు. అంటే జనం కష్టపడుతున్నారని మాత్రం తెలుసు. కాని రోడ్డుమాత్రం పేసేడానికి వీలులేదని చెప్పతున్నారు. ఇప్పటికైనా ఆ రోడ్డును చేపట్టడానికి ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేస్తుందా?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి : —ఇది పంచాయితీసమితి రోడ్డు. పంచాయితీ సమితిలో డబ్బుఉంటే తప్పకుండా చేస్తారు. పంచాయితీసమితిలో యిప్పుడు ఉండే పరిస్థితిలో డబ్బులేక చేయలేదు.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి : —ప్రభుత్వం పి. డబ్ల్యు. డి. ద్వారా ఎందుకు చేపట్టకూడదు?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—వారికి తెలుసు; ఈ రోడ్స్ క్లారిఫికేషన్. పంచాయితీసమితి, జిల్లా పరిషత్, హైవేస్ అని ఉన్నాయి. అది పంచాయితీసమితికి సంబంధించిన రోడ్లు ఆ పంచాయితీసమితిలో ఏ ఏ దానికి ప్రాముఖ్యత యిచ్చారో ఏమోగాని ఈ రోడ్లు రిపేర్ కావలసిన అవసరం ఉన్నదని చెప్పారు. గాని డబ్బులేక చేయలేదు అనుకుంటాను.

శ్రీ కె. గోవిందరావు :—ఏరాడకు రోడ్లు వేయడానికి సాధ్యపడదు అన్నారు. హైదరాబాద్ నవాబుగారికి పట్టా యిచ్చిన భూమి కోసం అయినా ఒక రోడ్డు వేయిస్తారా?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—ప్రభుత్వ ఆలోచనలో ఇది లేదు. ఇది పంచాయితీసమితి రోడ్డు అని చెప్పాను. పంచాయితీసమితి వారు ఆ రోడ్డుకు ప్రాముఖ్యత ఉన్నదని అనుకుంటే చేయవచ్చు.

శ్రీ టి. వి. రాఘవులు :—ఏరాడ ఫిషర్ మెన్ గ్రామం. ఇది చాల అవసరం. ఫిషర్ మెన్ డెవలప్ మెంట్ కు ఉండే ఫండ్స్ లోనుండి అయినా చేస్తారా?

Sri K. Vijayabhaskar Reddy :—This is a point which will be considered. I will refer it to the Fisheries Department.

శ్రీ పి. సన్యాసిరావు :—ఏరాడుకు సంబంధించినంతవరకు రోడ్ ప్రభోజర్ జిల్లా పరిషత్ తరపున రూ. 25 వేలకు ఏస్టిమేటుకూడ తయారు చేశారు. ఆ ఏస్టిమేటుకు ప్రభుత్వం నుండి డబ్బు గ్రాంటు చేసినట్లయితే ఆ ప్రజలకు ఎంతో సదుపాయం కలుగుతుంది. ఎన్నో సార్లు ప్రజలు విజ్ఞప్తులు చేసినా మంచి చెడులు ఆలోచించకపోయినప్పుడు ఈ ప్రభుత్వానికి ఎన్ని విజ్ఞప్తులు చేసి లాభం ఏమిటి?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—రూ. 25 వేలు కాదు. ఈ రోడ్డు తయారు చేయడానికి రూ. 50 వేలు అవుతుందని ఏస్టిమేటు తయారు చేశారు. ఇటువంటి ప్రాముఖ్యత ఉన్నది రాష్ట్రంలో ఎన్నో ఉన్నాయి. సమితిలో పరిస్థితిని చూసి చేయాలి. రాఘవులుగారు సజెస్ట్ చేసినట్లుగా ఫిషర్ మెన్ కు సంబంధించిన విలేజ్ గనుక ఫిషరీస్ డిపార్టుమెంటు నుంచి ప్రాధాన్యం యివ్వడానికి ప్రయత్నం చేస్తాము.

MARINE ENGINEERING COURSE

220—

*754 (173ii) Q.—Sri Agrala Easwara Reddy (Tirupathi) :—Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether the Marine Engineering Course at Andhra University was recognised by the Union Shipping Ministry;

(b) if not, the reasons therefor; and

(c) whether the State Government has recommended for its recognition?

The Minister for Finance deputed the Minister for Education and answered the questions (Sri K. Vijayabhaskara Reddy) :—(a) Yes, Sir.

(b) & (c) Do not arise,

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—సెంట్రల్ గవర్నమెంటు రికగ్నైజ్ చేసినదా ?

శ్రీ కె. విజయభాస్కరెడ్డి .—చేసినది.

శ్రీ వి. సి. కేశవరావు :—మెరైన్ యింజనీరింగ్ కోర్సుకు సెంట్రల్ గవర్నమెంటువారు గ్రాంటు యిస్తున్నారా ?

Sri K. Vijaya Bhaskara Reddy :—This is about the recognition of the institution.

MILK PROJECT IN IV PLAN

221—

*729 (1644) Q.—Sri P. O. Satyanarayana Raju (Yemmiganur) :— Will the hon Minister for Agriculture be pleased to state :

(a) the number of Integrated Milk Projects that are likely to be started in our State during the Fourth Five Year Plan ;

(b) the places where they are likely to be located ;

(c) whether any Central aid is forthcoming , and

(d) if so, the tune of Central aid likely to be got ?

The Minister for Agriculture (Sri K. Venkatanarayana) :— (a) There is no proposal to open more Integrated Milk Projects but several Dairy Plants are proposed to be operated at District Headquarters with a population of more than one lakh in the IV Five Year Plan.

(b) Smaller Dairy Plants have been established at Nellore, Visakhapatnam and Warangal while the construction of Dairy Plants at Chittoor and Rajahmundry is in advanced stage of completion. During IV Five Year Plan period it is proposed to strengthen these Dairies and also take up certain rural dairy centres in the State.

(c) & (d) During the III Five Year Plan, the Central aid was 25% grant and 75% loan. During the IVth Five Year Plan, no firm indication has been received about the pattern of the Financial assistance. But it is expected that there will be 50% grant and 50% loan for setting up of Dairy Projects.

ఎ. మరికొన్ని సంయుక్త పాల ప్యాక్టరీలు ప్రారంభించే ప్రవీజిట్ లేదు. కాని హెచ్చుగా పాల డైరీలు నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో లక్షకు మించి జనాభా ఉన్న జిల్లాలలో మరియు పట్టణాలలో ప్రారంభించుటకు ప్రయత్నాలు జరుగుచున్నవి.

బి. చిన్న డైరీ ప్లాంట్ నెల్లూరు, విశాఖపట్టణం మరియు వరంగల్ లో స్థాపించ బడినవి. చిత్తూరు మరియు రాజమండ్రి డైరీ ప్లాంట్ నిర్మాణం పూర్తి అయి అక్టోబరు నెలలో ప్రారంభించ బోతున్నాము. నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలంలో ఈ పాల డైరీలను బలపరచడానికి మరియు రాష్ట్రంలో కొన్ని గ్రామాలలో డైరీ కేంద్రాలు స్థాపించుటకు ఉద్దేశించ బడినవి.

సి. అండ్ డి. మూడు పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో సెంట్రల్ సహాయం 25% గ్రాంట్ 75% అప్పు లభించింది. నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలంలో సెంట్రల్ సహాయము 30% గ్రాంట్, 70% అప్పుగాను లభించింది.

శ్రీ కె. గోవిందరావు :—లక్షకు మించిన జనాభావి కాకుండా, మిగిలినచోట కూడా నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలములో చిన్నచిన్న కేంద్రాలు ప్రారంభించడానికి అవకాశమున్నదన్నారు. అవి ఎక్కడెక్కడనో మంత్రిగారు సెలవిస్తారా ?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :—చిత్తూరు, నిజామాబాదులలో పున్నవిగాక, నిజామాబాదులో కూడా ఒకటి ప్రారంభించబోతున్నాము. అదే విధంగా భువనగిరిలో పున్నదానిని పెద్దదిచేసి, చిట్టూరు, ఆలేరులలో కూడా పెట్టబోతున్నాం. అదేవిధంగా వరంగల్లులోపున్న దానిని పెద్దదిచేసి ములుగులో కూడా పెట్టబోతున్నాం. వరంగల్లు, నిజామాబాదులలో హెచ్చుగా సేకరించే పాలను హైదరాబాదుకు తెప్పించబోతున్నాం. ఇప్పుడు చాలనందువలన, చాలావరకు హైదరాబాదుకు పాలు విజయవాడ నుండి వస్తున్నవి. గుంటూరు జిల్లాలో కూడా పాలశీతం కేంద్రాలు పెట్టబోతున్నాం. అదే విధంగా యిప్పుడు విజయవాడలో సేకరిస్తున్నపాలేగాకుండా, నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక సెకెండ్ పేజీలో రెండు లక్షల యాభై వేల లీటర్లు పాలు సేకరించి అన్ని వైపులా సప్లయ చేయడానికిగాను ప్రయత్నం చేస్తున్నాం. దానికిగాను నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో 40 లక్షల రూపాయలు కేటాయించబడినది.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—ఇప్పుడు విజయవాడలో పాలు సేకరించి, హైదరాబాదుకు తీసుకువచ్చేకంటే, హైదరాబాదు చుట్టూ యాభై మైళ్ళలో పున్న ఏరియాలో యీ కేంద్రాలను స్థాపించి అనవసరమైన ట్రాన్స్పోర్టు ఖర్చులను నివారించి, మరింత ప్రజలకు సౌకర్యంగా ఉండేట్లు నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఎందుకు ప్రయత్నించ కూడదు ?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :—హైదరాబాదులో కేంద్రాలు చాలా వున్నాయిగాని, పాలు చాలా తక్కువ వస్తున్నవి.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—పాలు యిస్తామన్నచోట్ల కేంద్రాలు పెట్టడం లేదు, ఆ విషయం దయచేసి వారిని దర్యాప్తు చేసి తెలుసుకోమనండి.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :—ఇప్పుడు ఆయిదు కేంద్రాలు వున్నాయి. ఈ ఆయిదు కేంద్రాలలోను తక్కువ పాలు వస్తున్నాయి కాబట్టి, హైదరాబాదులో డిమాండు ఎక్కువగా వున్నందువలన విజయవాడనుంచి తెప్పించవలసి వస్తున్నది.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—పాలు సప్లయ చేయడానికి రైతులు ముందుకు వస్తున్నారు. ప్రభుత్వానికి అప్పకేషన్లు కూడా యిచ్చారు. కాని, వారి నుండి తీసుకోకుండా, అనవసరంగా ట్రాన్స్పోర్టు చార్జెస్ పెట్టి ఎక్కడనుండో తీసుకు వస్తున్నారు. ఈ అనవసరమైన ఖర్చును నివారించడానికి అవకాశం వుందిగా : ఒక్క నాగరికల్లోనే రెండు వేల లీటర్లు వరకు యిస్తామని ముందుకువచ్చారు.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :—ఇందులో దురభిప్రాయ పడవలసినదేమీ లేదు. హైదరాబాదుకు ఎక్కడనుండో వస్తున్నదనే భావం వుండవలసిన అవసరం లేదు.

కేంద్రాల పెట్టినప్పటికీ, మనకు అవసరమైన మేరకు పాలు దొరకడంలేదు. షాద్ నగర్ లో పదివేల లీటర్స్ కు సంబంధించి మెషినరీ ఏర్పాటు చేస్తే మూడు వేలే వస్తున్నవి. నాలుగు వేల లీటర్స్ అవసరమైనచోట పదిహేనువందల లీటర్స్ సప్లయ్ అవుతున్నవి. పరిస్థితి యీ విధంగా ఉన్నది. భువనగిరిలో మాత్రం నాలుగు వేల లీటర్స్ కు నాలుగువేల మాత్రం సప్లయ్ అవుతున్నాయి. అందువలన, అక్కడ దానిని పెద్దదిచేసి, వాటిని మరొకచోటికి మార్పించి ప్రయత్నిస్తున్నాం. ఇంకొకటి—జహీరాబాదు; నాలుగువేల లీటర్స్ అవసరమైతే రెండువందల లీటర్స్ సప్లయ్ అవుతున్నాయి. దీనివలన చాలా నష్టం వస్తున్నది. పోలే రావడంలేదు. పాల కొరకు ఎంత ప్రయత్నం చేయాలో అంత ప్రయత్నమూ చేస్తున్నాం. సరఫరా తక్కువ కావడంవలన, యిక్కడ డిమాండు ఎక్కువగా ఉండడంవలన, తప్పనిసరి అయి, విజయవాడనుండి పాలు తెప్పిస్తున్నాయి.

ఒక గౌరవసభ్యుడు :— భువనగిరిలో నాలుగువేల లీటర్స్ అంటున్నారు. ఎక్కువ పాలు వచ్చినప్పటికీ, స్టోర్ చేయడానికి స్థలం లేదని అక్కడ తీసుకోవడం లేదు. విజయవాడనుండి తీసుకువచ్చేబిడలు హైదరాబాదు చుట్టూ యాదై మైళ్ళలో యిటువంటి కేంద్రాలను స్థాపించినట్లయితే రైతులు పాలను యివ్వడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. కాని వారి నుండి తీసుకోవడంలేదు, మినిస్టరుగారికి కూడా రిప్రజెంట్ చేయడం జరిగింది కాని, మావద్ద స్టోర్ చేయడానికి సదుపాయం లేదు కాబట్టి, తీసుకోమని చెబుతున్నారు వారు. అదే విధంగా సూర్యాపేటలో వారు భూమిని కూడా యిస్తామన్నారు. అక్కడ సెంటర్ గనుక పెట్టినట్లయితే ఆ చుట్టూ ప్రక్కల నుండి చాలా ఎక్కువ పాలు రావడానికి అవకాశముంటుంది. సూర్యాపేటలో ఎందుకని పెట్టరు? వారు భూమి కూడా ఉచితంగా యిస్తామన్నారు.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— ఎక్కడనుంచి యిచ్చినప్పటికీ, హైదరాబాదు కొరకు పాలు సేకరించడం అవసరం. కాని, పాలు వచ్చే ప్రాంతాలలో యీ కేంద్రాలు పెడితే లాభంగా ఉంటుంది. పాలు రాని ప్రాంతాలలో పెట్టడం వలన చాలా నష్టం వస్తున్నది. సభ్యులు యిక్కడ చెప్పడంకంటే ఆయా ప్రాంతాలలోని రైతులకు యీ విషయం చెబితే బాగుంటుంది. దానివలన—పాలు సప్లయ్ చేయడంవలన రైతులకు అదనంగా ఆదాయం కూడా వస్తుంది. సభ్యులు ఆ విషయాన్ని ఆయా ప్రాంతాలలోని రైతులకు చెబితే బాగుంటుందని మనవిజేస్తున్నాను.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :— వారు ముందుకువస్తే పాలు తీసుకోవడంలేదు. ఆ విషయాన్ని మంత్రిగారు పట్టించుకోవడంలేదు.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— ఎక్కడ తీసుకోలేదు? మాకు ఒక్క కంప్లెయింట్ కూడా రాలేదు.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :— భువనగిరిలో తీసుకోలేదు. ఆ విషయం మిల్క్ కమిషనర్ ను అడిగి తెలుసుకోండి.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— భువనగిరిలో యిప్పుడున్న రెండు కూలర్స్ గాక, అదనంగా పెడతాం.

SHORTAGES IN AGRICULTURE GODOWNS OF KAMAREDDY

222—

* 605 (6804) Q.—Sri R. Mahananda (Darsi):—Will the hon. Minister for Agriculture be pleased to state:

(a) whether it is a fact that shortages of stocks, amounting to Rs. 77,390 was detected in the Agricultural Godowns at Kamareddy in November 1964,

(b) if so, who is responsible for this; and

(c) what is the action taken in the matter?

Sri K. Venkataratnam :—(a) Yes, Sir.

(b) Sri Maheswaranath Nigam, Godown Supervisor, has been held responsible for the loss.

(c) The accused officer has been asked after due enquiry to show cause why he should not be dismissed from Service and why the loss to Government should not be recovered from him.

(ఎ) అవునండి. వాస్తవమే.

(బి) గోదాము సూపర్ వైజర్, మహేశ్వర్ నాథ్ విగం, యీ నష్టానికి బాధ్యులైనట్లుగా నిర్ణయించబడినది.

(సి) ఆరోపణ చేయబడిన అధికారిని విచారణ జరిపి, సర్వీసునుండి అతనిని ఎందుకు బర్తరఫ్ చేయగూడదో, ఆ నష్టాన్ని ప్రభుత్వం అతని వద్దనుండి ఎందుకు రాబట్టగూడదో తెలుపుకోవలసినదిగా కోరడమైనది.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య :— ఇది 64 లో జరిగినది. 69లో షోకాట్ నోటీసు యిచ్చారు. ఎందుకని యంతవరకూ చర్య తీసుకోలేదు? 75 లో చర్య తీసుకుంటారా?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— 75 దాకా అవసరంలేదు. ఈ వ్యవహారంలో చాలా మంది యిన్ వార్ట్స్ కావలసిన వారువున్నారు. ఈ వ్యవహారంలో ఎవరెవరు, ఏ ఏ డిపార్టుమెంట్స్ లో ఉన్నారో అయినవో ఆ డిపార్టుమెంట్స్ కూడా తెలుసుకుంటున్నాం. ఇంతకాలం దీలే కావడానికి కారణమేమిటో అలోచిస్తున్నాం. వారిపై తగిన యాక్షన్ తీసుకుంటాము. ఈ విషయంలో మనం ఎక్కువగా డిస్కస్ చేస్తే వారు తేగ్గు జాగ్రత్త పడతారు. తప్పకుండా దీనిపై యాక్షన్ తీసుకుంటామని మనవిజేస్తున్నాను.

శ్రీ టి. వి. రాఘవులు :— గోదాములో పాకు తరుగుదల వుంది అంటున్నారు. ఏయే ఐటమ్స్ లో తరుగుదలవుంది? ఎట్లా డిటెక్టు అయింది? గవర్నమెంటే సువో మోటు తీసుకుందా లేక పబ్లిక్ నుంచి పిటిషన్స్ వస్తే జరిపిన దర్యాప్తు వల్ల తెలిసిందా?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— 1-10-1960 నుంచి 21-4-65 వరకూ గల టైముకు సంబంధించి కామారెడ్డిలోగల యీ గోదాము లెక్కలు అడిట్ డిపార్టుమెంటు వారు తనికీ చేశారు. అందులో ఇది బయటపడింది. 77,389.75 రు. లకు పై

చిల్లర లోటువుండని ఆడిట్ డిపార్టుమెంటువారు తెలియపరచారు. ఇందులో చాలా మంది ఇన్సూర్స్ ఆయి వుంటారని అనుకుంటున్నాము. అందువల్ల దీని వ్యవహార మేమిటో త్వరలోనే తేలుస్తాము.

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య (నర్సేపల్లి):—చాలామంది ఇన్సూర్స్ ఆయి వుంటారని అనుకుంటున్నాము అంటున్నారు. ఇన్ని సంవత్సరాలనుంచీ జరుగుతున్నప్పుడు — వారు స్పష్టంగా చెప్పాలి కదా.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం :— ఈ ప్రశ్ననుబట్టి రికార్డు చూస్తే — ఇన్సూర్స్ అయ్యారని నేను ఇప్పుడే ముందుగా చెప్పడంకంటే దీని వ్యవహారం బయటకు తెస్తున్నామని చెబుతున్నాను.

CONTOUR BUNDING

223—

* 842 (2216) Q.—Sri Dhanenkula Narasimham (Udayagiri) : — Will the hon. Minister for Agriculture be pleased to state :

(a) the extent of land in Nellore District for which contour bunding was done during the Third Five-Year Plan period; and

(b) the manner in which the Government is recovering the expenditure incurred for the above purpose?

Sri K. Venkataratnam :—(a) 4,826 acres, Sir.

(b) In the first instance, the Soil Conservation works are executed at Government cost. After two years of completion of works, 75% of the cost together with interest at 4½% per annum is being recovered from the cultivators in equal instalments. The remaining 25% of the cost is treated as subsidy.

(ఎ) 4,826 ఎకరాలు.

(బి) మొదట చూసార రక్షణ పనులు ప్రభుత్వ ఖర్చుతో నిర్వహింపబడ్డాయి పనులు పూర్తి అయిన రెండు సంవత్సరాల తరువాత సంవత్సరానికి నాలుగున్నర శాతం చొప్పున వడ్డీతోకలిపి 75 శాతం ఖర్చు 15 సమాన వాయిదాలలో కరకుల నుంచి వసూలు చేయబడుచున్నది. మిగిలిన 25 శాతం ఖర్చు సబ్సిడీగా భావించబడుతోంది.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి:—ఈ నాలుగువేల చిల్లర ఎకరాలు కొంటూర్ బండింగ్ చేశారన్నారు. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికాకాలంలో ఎంత చేయాలని ఉద్దేశించారు, ఎంత సాధించారు?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—ప్రతి జిల్లాలోకూడా ఈ సాయిల్ కన్సర్వేషన్ యూనిట్స్ ఏర్పడి వున్నాయి. ఒక్కొక్క యూనిట్లోను కన్సర్వేషన్ స్టాఫు ఒక కన్సర్వేషన్ ఆఫీసరు, 5 మంది అసిస్టెంట్లు, ఒక డిమానిస్ట్రేటరు వుంటారు. వీరు సంవత్సరానికి నాలుగువేల వై చిల్లర ఎకరాలవరకు యంత్రవరకు చేస్తున్నారు.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి:—నెల్లూరు జిల్లాలో మూడవ ప్రణాళికాకాలంలో ఎంత సాధించాలని అంచనా వేసుకున్నారు, ఎంత సాధించారు?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—అక్కడ పనిచేయడానికి ఒక్కొక్క యూనిట్ ఏర్పాటు చేస్తారు. ఒక యూనిటు నాలుగైదువేల ఎకరాలకంటే ఎక్కువ చేయలేదు. ఆ యూనిటులో యీ అఫీసర్స్ 5 మంది కలిసి గట్టు వేయించి—5 వేల ఎకరాలవరకు చేస్తుంటారు. నెల్లూరు జిల్లాలో చేసినది యిది ఒక్కటే.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:—మంత్రిగారు టారెట్ అఫీస్ చెప్పారుకదా, అసలు ఎంత చేద్దామనుకున్నారో ఒక్కమాట చెబితే సరిపోతుంది,

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—నెల్లూరుజిల్లాలో ఇప్పుడు జరిగిన పని చునవిచేశాను, సెవరేటు క్వశ్చను వేస్తే చెబుతాను.

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి:—ఈ కాంటూర్ బండింగ్—గట్టు వేయడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం సబ్సిడీ ఎంత యిస్తోంది? మన ప్రభుత్వం ఎంత సబ్సిడీ ఆలోచిస్తున్నది. ఈ రూపేజీ కేంద్రప్రభుత్వం యిచ్చినదాంట్లో మిగులుకుంటున్నారా?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—కేంద్రప్రభుత్వం ఏమీ సబ్సిడీ ఇవ్వడంలేదు; ఇచ్చేది రాష్ట్ర గవర్నమెంట్. ఇందులో 25 పర్సెంటు మాత్రం యిస్తున్నాము, మిగతా 75 పర్సెంటు లోనుగా తీసుకుంటున్నాము.

ARTIFICIAL INSEMINATION CENTRES

224—

*900 (2586) Q.—Sri N. Ganeswara Rao (Put by Sri Vavila Gopala Krishnayya):—Will the hon. Minister for Agriculture be pleased to state:

(a) the number of Artificial Insemination Centres in P. Gannavaram Samithi, East Godavari district;

(b) whether there is any proposal to open an Artificial Insemination Centre at Mamidikuduru;

(c) whether any representation was given by Sri N. Ganeswara Rao, M.L.A. for the same; and

(d) the action taken so far on the same?

Sri K. Venkataratnam:—(a) Sir, There is one Artificial Insemination Centre, located at Manepalle, in Gannavaram Panchayat Samithi.

(b) A proposal is under consideration by the Director of Animal Husbandry.

(c) A representation from Sri N. Ganeswara Rao, M.L.A. was received by the Director of Animal Husbandry during July, 1968.

(d) The Director has accorded technical sanction to start the Artificial Insemination Centre at Mamidikuduru subject to realisation of the contribution from the respective panchayats. The centre will be opened after collection of the contribution. గన్నవరం పంచాయతీ సమితిలోని మానేపల్లిలో కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి కేంద్రం పున్నది.

వి. ఈ ప్రతిపాదన పశుగణాభివృద్ధికాని దై రెక్టరుగారి పరిశీలనలో వున్నది.

సి. 1968 జూలైలో శాసన సభ్యులైన శ్రీ ఎన్. గణేశ్వరరావువద్దనుంచి ఒక విజ్ఞప్తి పశుగణాభివృద్ధికాని దై రెక్టరుగారికి అందింది.

డి. అందుకు సంబంధించిన పంచాయితీలనుంచి రాగల విరాళాలకు లోబడి మామిడికుదురులో కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి కేంద్రం ప్రారంభించడానికి దై రెక్టరుగారు తమ సాంకేతిక సమ్మతి తెలియజేశారు. కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి కేంద్రానికి కావలసిన పరికరాలు, బిల్డింగు ఏర్పరచి విరాళాలు వసూలు అయినతరువాత యీ కేంద్రాన్ని ప్రారంభిస్తారు.

శ్రీ పి. వెంకటరెడ్డి (కనిగిరి):—ఆర్టిఫిషియల్ ఇన్ సెమినేషన్ సెంటర్లు పశు సంపదవృద్ధికోసం చాలా అవసరం. చాలా ప్రాంతాలలో ఇవి లేవు కాబట్టి అవసరం వున్నచోట ఎక్కువగా పెట్టినప్పటికీ జనరల్ పాలసీగా ప్రతి సమితిలోనూ ఒక్క-రెనా పెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తారా?

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—సెమన్ బ్యాంకులు కొన్ని కొన్ని సెంటరులలోనే వుంటాయి. దానికి కావలసిన ఖర్చు, అంబోతులు, దున్నబోతులు కూడా కావాలి. సెమన్ బ్యాంకునుంచి గ్రామాలలో పెట్టుకున్న కేంద్రాలకు నష్టం అవుతూ వుంటుంది. గర్భోత్పత్తి కేంద్రం పశ్చిమగోదావరి, గుంటూరు, తూర్పుగోదావరి జిల్లాలకు సరిపడా రాజానగరులో ఒకచోటనే వున్నది. అక్కడినుంచి నష్టం కావాలితప్ప ప్రతి సమితిలోనూ కావలసినచోటల్లా పెట్టడానికి సాధ్యంకాదు. క్రమక్రమంగా అభివృద్ధి చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాము.

శ్రీ పి. వెంకటరెడ్డి:—సెమన్ బ్యాంకు ప్రతిచోటా పెట్టాలని కాదు నా ఉద్దేశం. రెండుమూడు రోజులు వుండడానికి వీలుగా—గర్భోత్పత్తి కేంద్రాలు కావాలని వెబుతున్నాను.

శ్రీ కె. వెంకటరత్నం:—అన్నిచోట్లకూడా తగిన ఏర్పాట్లు చేసి బిల్డింగులూ అపీ కట్టించి యిస్తే తప్పకుండా పెడతాము.

KUPPAM K. G. F. ROUTE

225—

* 974 (6535-P) Q.— Sri D. Venkatesam (Kuppam) :— Will the hon. Minister for Transport be pleased to state :

(a) whether it is a fact that only one bus on Andhra State permit is running in Kuppam-K. G. F. route ;

(b) the total number of buses running in the above route on Mysore State Permit ;

(c) the reasons for not introducing equal number of buses on Andhra Permit ; and

(d) the steps taken by the Government to introduce equal number of buses on Kuppam—K. G. F. route and Kuppam-Bagalore oute ?

The Minister for Transport (Dr. M. N. Lakshminarasayya) :—

(a) Yes, Sir.

(b) Nil.

(c) and (d) At present one bus is plying on the route Kuppak to Kolar Gold Fields with Andhra Pradesh permit and one bus on the route Kuppam to Bangalore with Mysore permit. Proposals to increase the number of buses on the routes were approved by the Regional Transport Authority, Chittoor on 24-3-69 and they have to be approved by the Mysore Transport Authorities before permits could be granted.

KALYANI RESERVOIR SCHEME

226—

* 588 Q.— Sri Agarala Easwara Reddy :— Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether the Government of Andhra Pradesh has decided to undertake the Kalyani Reservoir Scheme to augment Water Supply to Tirupathi and Tirumalai ;

(b) the terms on which the sharing of the cost was designed by the Tirupathi Municipality and the Tirumalai Tirupathi Devasthanam ; and

(c) the stage at which the scheme stands now ?

The Minister for Municipal Administration (Sri N. Chenchurama Naidu) :— (a) Yes, Sir.

(b) The question of sharing the cost of the scheme by the Tirupathi Municipality and Tirumalai Tirupathi Devasthanam will be examined after the receipt of the plans and estimates.

(c) The Plans and estimates for the reservoir are awaited from the Chief Engineer (Major Irrigation & General).

శ్రీ జి. శివయ్య (వృత్తూరు):— ఈ పథకం ఎన్నిరోజులుగా పెండింగ్ గా ఉంది, తిరుపతి పట్టణంలో నీటికొరత ఉందని గుర్తించారా? మంత్రులకు కూడా త్రాగడానికి నీళ్లు ఉండవని గుర్తించారా?

శ్రీ ఎన్. చెంచురామానాయుడు:— ఈ స్కిము ఇన్వెస్టిగేషను జరిగి టెక్నికలు ఆర్మింగ్ ప్రైజ్ కాంకను చేయడం జరిగింది. 31 లక్షలకు యిచ్చారు. మొదట ఇరిగేషను, వాటర్ సప్లయి రెంటికి కలిపి రిజర్వాయరు కట్టాలనే ఆలోచన ఉండినది. తరువాత రెంటికి చాలదని మంచి నీటి పథకానికి ఈ స్కిము కాంకను చేయాలని తీర్మానం చేశారు. ఇప్పుడు రీ ఇన్వెస్టిగేటు చేసి రివైజ్డ్ ఎస్టిమేటు పంపాలని సి.ఇ.కి. సంపాను.

శ్రీ బి. రత్ననభావతి:— తిరుపతి దేవస్థానం, గవర్నమెంటు ఏ పద్ధతిలో ఖర్చు వేరుచేయాలనే టరమ్స్ తెలియజేస్తారా?

శ్రీ ఎన్. చెంచురామానాయుడు:— అవి నిరయం కాలేదు. ఎస్టిమేటు వచ్చిన తరువాత ఎవరెవరు ఎంతెంత పేరు తీసుకోవాలో నిరయం చేయబడుతుంది.

MASTER PLAN FOR VIZAG

227—

883 (2534) Q.— Sri G. Sivaiah :— Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

whether there is any proposal before the Government to constitute a High Power Body to implement the Master Plan for Visakhapatnam town; if so when ?

Sri N. Chenchurama Naidu :— No, Sir.

MUNICIPAL FINANCE CORPORATION

228—

* 783 (1650) Q.— Sri P. O. Satyanarayana Raju :— Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether there are any proposals before the Government to constitute Municipal Finance Corporation in our State ,

(b) if so, the outlay of the Corporation; and

(c) when is it likely to be started ?

Sri N. Chenchurama Naidu :— (a) No, Sir.

(b) & (c) Do not arise.

A. P. MOTOR SPIRIT TAXATION ACT

229—

* 244 (6893) Q.— Sri R. Mahananda :— Will the hon. Minister for Finance be pleased to state :

(a) the rate of tax charged under the Andhra Pradesh Spirit Motor Sales Act 1960 (i) on the Motor Spirits of Aviation Turbine fuel, (ii) Aviation Motor Spirit other than turbine fuel; (iii) Petrol other than Aviation Motor Spirit and (iv) Diesel Oil : and

(b) whether there is any proposal with the Government to reduce the tax on petrol and diesel oil used by the Motor Buses and Tractors, Bulldozers etc. used for Agriculture purpose ?

Sri K. Virayabhaskara Reddy :— (a) The Andhra Pradesh Sales of Motor Spirit Taxation Act, 1960 has been repealed by the Andhra Pradesh General Sales Tax (Amendment) Act, 1968 and the dealings in Motor Spirits are subject to tax from 1-7-1968, under the first schedule to the A.P.G.S.T. Act, 1957. The existing rates of tax on Motor Spirits are as follows :—

(i) Aviation Turbine Fuel :— At the point of first sale in the State at the rate of 6 paise in the rupee.

(ii) Aviation Motor Spirit other than turbine fuel :— At the point of first sale in the State at the rate of 10 paise in the rupee.

(iii) Petrol other than Aviation Motor Spirit :— At the point of first sale in the State at the rate of 11 paise in the rupee.

(iv) Diesel Oil :— At the point of first sale in the State at the rate of 10 paise in the rupee.

(b) :— No, Sir.

శ్రీ యస్. వేమయ్య:—వి భాగానికి లేదు అన్నారు, అదే ప్రధానమైనది. అసలే ఎక్కువగా ఉన్నాయి. ఇంకా పెంచాము అన్నారు. అధికార్పత్తిని దృష్టిలో పెట్టుకుని వ్యవసాయానికి ఉపయోగించే బ్రాక్టర్లు, బుల్ డ్రోజర్లుపైనైనా తగ్గించడానికి కాని సబ్సిడైజ్ లేట్లు సెట్టడానికికాని వీలుంటుందా.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి:—ఇప్పటికీ ఆ ఆలోచన లేదు. ఆగ్రికల్చరల్ పర్సన్, మిగతావి డిస్టింగిష్ చేయడం కష్టం. ప్రస్తుతానికి ఆ ఆలోచన లేదు.

KANAKADURGA TEMPLE

230—

* 107 (1437) Q.—Sri A. Madhava Rao (Nellore):— Will the hon. Minister for Endowments be pleased to state :

(a) what are the movable and immovable properties owned by Sir Kanakadurga and Malleswaraswamy temple (Popularly known as Kanakadurga Temple);

(b) what is the extent of the land that is leased out in open auction and the year in which the lands were leased out last ; and

(c) the amounts or Maktha for which the lands have been leased in the auction during the past 6 years and the actual amount realised ?

The Minister for Endowments (Sri R. Ramalinga Raju) :—

(a) to (c) :— The answer is placed on the Table of the House.

PAPER PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

VIDE ANSWER TO L. A. Q. NO. 1437 (STARRED [*230])

A :—

Immoveable Properties.		
Lands.		Ac. Cents.
Wet		164-03½
Dry		82-08
Moveable Properties		
Gold.		Gr. M. Gr.
(a) Total weight of gold in the shape of jewels.	..	3728-898
(b) Total weight of gold received in hundies upto 12/68	..	636-671
Silver		Kg. Gr. M. Gr
(a) Total weight of silver in the shape of jewels	..	136,708-58½
(b) Total weight of silver received in Hundies upto 12/68	..	17,236-412
(c) An extent of Ac- 31-93 cents of wet land Ac-6.80-cents of dry land belonging to the subject temple was leased out in open auction during the years 1963 to 1966.		

(c) WET LANDS		
<i>Fasli</i>	<i>Demand of Maktha Bags.—Lbs.</i>	<i>Maktha collected Bags.—Lbs.</i>
1378	1890-105	1172-039
1874	1874-022	1534-129
	<i>Bags. Kgs.</i>	<i>Bags. Kgs.</i>
	1375 2007-59½	1820-46
	1376 744-35½	1486-30½
	137 1825-35½	1516-66½
	378 1826-5½	1411-01½

DRY LANDS (Cash rents.)

<i>Fasli</i>	<i>Demand of maktha Rs.</i>	<i>Amount collected Rs.</i>
1873	5,568-0	1,724-91
1374	5,833-00	8,505-00
1375	5,838-00	4,152-00
1376	6,370-00	2,805-00
1377	6,370-00	2,805-00
1378	6,370-00	2,500-00

LIFT IRRIGATION UNDER N.S. LEFT CANAL

231—

* 528 (2598) Q.—Sarvasri N. Raghava Reddy and A. Suryanarayana Rao (Nandigama):—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the Government that have decided to provide lift irrigation to 50 thousand acres under Nagarjunasagar Left Canal and that the ryots themselves should sink the required channels ;

(b) whether the Government will execute the said scheme as a part of the Project in view of the financially backward condition of the ryots of that area : and

(c) if so, the action taken thereon ?

Sri S. Sidda Reddy :—

(a) Yes, Sir.

(b) The matter is under examination of the Chief Engineer, Nagarjunasagar Canals and the Board of Revenue.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:—కో ఆపరేటివ్ పద్ధతిలో కాకుండా ప్రభుత్వమే ప్రాజెక్టులో భాగంగా ఈ పథకం చేపట్టడానికి యోచిస్తున్నారా? జి. ఓ. ఇస్కూ చేసి రెండు సంవత్సరాలైనది. ఇంతవరకు సాధ్యం కాలేదు, ప్రాజెక్టులో భాగంగా తీసుకుని చేయాలని అడిగేది.

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:—ప్రాజెక్టులో భాగంగా తీసుకోవానికి ఆలోచనలో ఉంది.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య:—ఆయకట్టు తక్కువగా వస్తున్నది. లిప్ట్ ఇకిగేషనువ్వారా ఎక్కువ ఆయకట్టు వస్తుందని వుద్దేశం. ఆలోచన ఎందుకు?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:—మొదట అనుకున్నది ఏమిటంటే స్టూయిసెన్సరకు మెయిన్ కెనాల్ వర్క్స్ వరకు గవర్నమెంటుచేసి లిప్ట్ పంప్స్ మెయింటేన్ చేయడం సహకార సంస్థలకు యివ్వాలని అనుకున్నారు. దానివల్ల యిబ్బందులు ఎక్కువగా ఉన్నాయని రైతులు ముందుకు రావడంలేదని ఇప్పుడు ప్రభుత్వమే తీసుకోవాలని ఆలోచనలో ఉందని మనవిచేసాను.

శ్రీ బిహెచ్. నరసింహారెడ్డి (తుంగతుర్తి):—మా జిల్లాలో ఆరంభమైనది. మా జిల్లానుంచి వెడుతున్నా చాలా తక్కువగా అక్కడ సేద్యం అవుతోంది కాబట్టి దానిని ఆలోచించి అంగీకరిస్తారా?

శ్రీ ఎస్. సిద్ధారెడ్డి:—సానుభూతితో ఆలోచిస్తున్నాము.

FINANCIAL ASSISTANCE TO MADANAPALLI
TUBERCULOSIS PROJECT

232—

* 741 (1968) Q.—Sri G. Siviah :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state .

(a) whether it is not a fact that 18 members of the Legislative Assembly, 2 members of Legislative Council of Andhra Pradesh and 2 members of the Parliament and 2 Chairmen of Zilla Parishads in Rayalaseema area have submitted a joint memorandum to the Chief Minister of Andhra Pradesh at Anantapur on 11-8-1968 regarding grants and financial assistance from the Government of Andhra Pradesh to the Madanapalli Tuberculosis Control Project, Chittoor, District; and

(b) if so, what action was taken on the said memorandum ?

The Minister for Health and Medical (Sri M. Ibrahim Ali Ansari) :—

(a) Yes Sir.

(b) The request was examined. In view of the acute financial position of the State, the request of the sanatorium could not be complied with in full. However, an amount of Rs. 3000 as grant-in-aid was sanctioned for the current year in addition to other recurring grants which the institution is already in receipt.

Sri G. Sivayya :—What are the main points that have been brought out in the memorandum submitted to the Chief Minister on that date ? Is the Government aware that this unit is serving the entire area ? The amount granted by the Government is very meagre; a begging sum, which they may not like. Has the Government realised it ?

Sri Mohammad Ibrahim Ali Ansari :—As it is, an amount of Rs. 1.55 lakhs is being given to the sanatorium as grant every year. Besides this, they wanted an additional grant of 1.58 lakhs to make up the deficit, plus Rs. 2.00 lakhs, which, due to our acute financial position, we could not give.

Sri G. Sivayya :—You will never improve your financial position. The tuberculosis centre there is a very important one, serving the whole area for the past so many years. It is a very famous centre in India. You say you have no money. When are you going to have money? I do not think you will have ever money.

BUILDING FOR AYURVEDA BOARD

233—

*143 (1671) Q.—Sri D. Venkatesam (Put by Sri G. Sivayya):—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state ;

(a) Whether any repairs were done to the Building of Board for Ayurveda after the purchase of the building ;

(b) if, so, when ; and what is the amount spent on repairs so far ;

(c) Whether there was such a necessity for the repairs ;

(d) Whether any Engineering certificate has been obtained : and

(e) Whether the works have been entrusted after calling for tenders and observing all formalities ?

Sri M. Ibrahim Ali Ansari :—(a) Yes, Sir.

(b) The following amounts were spent on the repairs of the buildings ;—

During 1967-68	Rs. 12,684.01
During 1968-69	Rs. 2,421.68

(c) Yes, Sir. The repairs were carried on under the specific resolution of the Board of Ayurveda.

(d) As and when the technical advice and services were found necessary, the same were obtained from qualified Engineers.

(e) Yes, Sir.

Minimum wages to Agricultural Labour

234—

*1152 Q.—Sri S. Vemayya :—Will the hon. Minister for Labour be pleased to state :

the stage at which the revision of minimum wages to Agricultural Labourers stands at present ?

The Minister for Labour (Sri G. Sanjiva Reddy) :—The Minimum rates of wages for employment in Agriculture were revised in the Notification issued with G. O. Ms. No. 945, Home (Lab. II), dated 13-8-1968, which was published at pages 1157-61 of part I of the Andhra Pradesh Gazette, dated the 4th July, 1968.

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—మినిమం వేజ్ రేట్లు ఏవిధంగా ఉన్నాయి? వాటిని ఇంప్లీమెంట్ చేయడానికి మీవద్ద మెషనరీ ఉన్నదా? ఎక్కడైనా ఇంప్లీమెంట్ చేసారా? దానిక్రింద ఏమైనా కేసులు పరిష్కారానికి వచ్చాయా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—మినిమమ్ వేజ్ కమిటీలో వేచయ్యగారుకూడా మెంబర్లే. వారు నిరయం చేసిన ప్రకారం ప్రభుత్వం ఒప్పుకొని గెజెటులో ప్రకటించారు. కాస్తాన్ని మూడు జోన్లుగా డివైడ్ చేసి మూడు రేట్లు ఫిక్స్ చేశాము. ఇంప్లెమెంటేషను కొరకు ఇదివరకే లేదరు ఇనస్పెక్టర్లు జిల్లాలకు వేశాము. అది సరిపోదంటే వి. ఎల్. డబ్ల్యు. ఇ. వోలను ఆక్టుక్రింద ఇంప్లెమెంటేషను ఆఫీసరుగా డిక్లరే చేశాము.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:—ఇంతవరకు లేబర్ డిస్కంట్స్ ఎన్ని వచ్చాయి? అసలు రిజిస్టరేషన్ యా? సరిష్కారం సంగతి కాదు ఇంతవరకు రిజిస్టర్ కాలేదు.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—డిస్కంట్స్ రావాలంటే గట్టి సంఘాలంటేనే వీలుంటుంది. ఏదైనా వస్తే అమలులో పెట్టాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. 2592 గ్రామాలలో ఇంప్లెమెంట్ చేయించాము. 12892 మంది ఎంప్లాయర్స్ కు నోటీసు ఇచ్చాము. మెషినరీ విషయంలో ఇ. వోలను తీసుకువచ్చాము. అగ్రికల్చర్ లేబర్ అంటే చాలా అన్ ఆర్గనైజ్డ్, చాలా వాస్తు ఏరియా. ఇంప్లెమెంటేషన్ డివిజన్లో ఇబ్బంది ఉంది. మెల్లమెల్లగా ప్రోగ్రెసివ్ గా ఉండని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:—అక్కడికిపోయి నాది లేదరుకేసు అంటే నాదికాదు పొమ్మని నెట్టిపారేస్తారు ప్రతివారూ. మాటలు పెద్దవి చెబుతారు. కానీ అన్ ఆర్గనైజ్డ్ లేదరు అనే పేరుతో నెట్టిపారేస్తున్నారు.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—అది కాదు, అధ్యక్ష. డిస్ట్రిక్టు లేబరు ఆఫీసర్లను అస్సాయింట్ చేశాము. వారేకాకుండా అగ్రికల్చర్ ఎక్స్ ప్లెయిన్ ఆఫీసర్లను, విలేజ్ రెవెన్యూ ఎగ్జిక్యూటివ్ కుడా యిప్పుడు నోటిఫికేషను చేశాము. వారుకూడా పని చేస్తున్నారు. ఏ కంప్లయింట్ అయినా డిస్ట్రిక్టు లేబర్ ఇన్ స్పెక్టర్ కి వెళ్తే తప్పకుండా చేస్తారని చెబుతున్నాను. వారు చూడకపోతే మాదగ్గరకు పంపించండి. మేముకూడా చూస్తాం.

శ్రీ సి. హెచ్. రాజేశ్వరరావు —అధ్యక్ష, ఈ డిస్ట్రిక్టు లేబరు ఆఫీసరును ఏర్పాటు చేయడము లేకపోతే వి. ఎల్. డబ్ల్యు. లకు యిచ్చినాము అంటున్నారే భూస్వాములు వ్యవసాయ కార్మికులకు యివ్వవలసిన కనీస వేతనములు రెండవ రిపోర్టు ప్రకారంగా కాదు మొదటి రిపోర్టు ప్రకారంగానయినా చాలా ప్రాంతాలలో అమలులో లేదు. అన్ని గ్రామాలలో న్యాయమైన వేతనాలు యివ్వకుండా వెనుకటి వేతనాలనే యిస్తున్నారు. ఖచ్చితంగా యింప్లెమెంటేషన్ డివిజన్లోకి యింప్లెమెంటేషన్ మెషినరీ వి. ఎల్. డబ్ల్యు. సరిపోరు. కాబట్టి ప్రభుత్వం భూస్వాముల పక్షాన విలబడి వేతనాలు యివ్వకుండా చేస్తున్నదని స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నది. ఆ విధానం మార్చుకుంటారా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—ఎఫెక్టివ్ యింప్లెమెంటేషన్ చేయాలని ప్రభుత్వం చాలా ప్రయత్నం చేస్తున్నది. అయినా స్పేషియల్ గౌరవ సభ్యులకు మనవి చేస్తున్నాను. ఎఫ్ క్టివ్ యింప్లెమెంటేషన్ ఏ విధముగా చేయగలుగుతామని వారు కూడా సలహాలు యివ్వండి. అలిండియా రైతులలోనూ, రాష్ట్ర రైతులలోనూ ప్రయత్నములు జరుగుతున్నవి. తొందరలో ఒక సెమినారును పిలిపించి డిస్కస్ చేయాలని వేన్ అండ్ మీన్స్ చూడాలని ఆలోచిస్తున్నాము.

Sri V. Palavelli—May I know Sir, whether the Government is aware of the fact that the rates fixed by the Minimum wages Board are very lower than those actually paid? If so will the Government increase the rates?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—ప్రతి ర్ సంతకాలకు ఒకసారి రివైజ్ చేస్తున్నాం. ఈమధ్య రివైజ్ చేసి పబ్లిష్ చేశాము. అది యింప్లెమెంటేషన్ లో ఉంది. నెక్స్ట్ ఫైవ్ యయర్స్ లో రివిజనుకు వస్తుంది.

శ్రీ టి. వి. రాఘవులు:—మినిమమ్ వేజెస్ అమలుచేయడానికి యంత్రం ప్రభుత్వమే పెట్టారు. కాని యిండస్ట్రియల్ లేబరులో ఎంత వీలుగా ఉండో అంత బారెయినింగ్ పవర్ అగ్రికల్చరులో లేదు. ఇట్ ఆర్ డిపెండ్స్ అపాన్ ది లా ఆన్ సప్లయ్ అండ్ డిమాండ్. వారు యిప్పుడే మనవిచేసినట్లు కొన్నిచోట్ల ఎక్కువ యిస్తున్నారు. కొన్నిచోట్ల తక్కువ యిస్తున్నారు. తక్కువ యిస్తున్నవాటిగురించే మాట్లాడుతున్నాం. ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని యింకా పటిష్ఠం చేస్తారా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—29,000 ఏలేజెస్ లో యింప్లెమెంటేషను చేయాలి, కాబట్టి ఎఫెక్టివ్ యింప్లెమెంటేషన్ లో కొంత యిబ్బంది అవుతోంది. అయినా ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేస్తోంది.

శ్రీ ఎ. భాస్కరరావు (కంకిపాడు):—అసలు ఈ వ్యవసాయ కూలీలు అనే వ్యవహారం కొంచెం వేగంగా ఉంది. నిజమైన వ్యవసాయకూలీలను రిజిస్టరు చేసే పద్ధతి గ్రామాలవారీగా ఆలోచన ప్రభుత్వానికి ఉందా? లేనట్లయితే ఆలోచన చేయడానికి ప్రయత్నిస్తారా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—ఎవరు అగ్రికల్చరు లేబరు అనేది మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్యుక్రింద డిఫైన్ చేసివుంది. దానిప్రకారంగా యింప్లెమెంటు చేయడానికి డిస్ట్రిక్ట్ లేబర్ యినస్పెక్టరు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి — అధ్యక్ష, 234 వ ప్రశ్నకు సంబంధించి అడుగు తున్నాను. దీనికి న్యాయమైన వేతనాలను ఎఫెక్టివ్ గా యింప్లెమెంటు చేసే సమస్య గురించి ప్రస్తావించారు. బలమైన కార్మిక సంఘాలు అవసరం అన్నారు. ఎఫెక్టివ్ యింప్లెమెంటేషన్ చేయించడానికి కార్మికుల యొక్క ప్రతినిధులకు అజమాయిషీ బాధ్యత అప్పగించడానికి ప్రభుత్వం అంగీకరిస్తుందా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—సంఘాల ప్రతినిధులకు బాధ్యత చాలా ఉంది. ఎక్కడ యితే యింప్లెమెంటేషన్ కాదో ఏ విధముగా యింప్లెమెంటేషన్ చేయాలని వారితో సలహా తీసుకోవడం ఒకటి. ఎటువంటి బాధ్యత కావాలో చెబితే ఆలోచించడానికి సిద్ధముగా ఉన్నాను.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి:—వ్యవసాయ కార్మికుల వేతనాలను రూపొందించడానికి సలహా యిచ్చే బాధ్యత, వాటిని అమలు జరపడానికి అజమాయిషీ చేసే బాధ్యత.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి:—అజమాయిషీ సంఘం ద్వారా చేయడానికి వీలుంది. ఇప్పుడు మేము యిచ్చే బాధ్యత ఏమీ లేదు. సంఘం ద్వారానే అజమాయిషీ చేసి

కంప్లయింటు పంపించవచ్చు. ఎవరూ కాదనలేదు. ఇండివిడ్యువల్ గా అప్లికేషన్ పెట్టవచ్చు. ఎన్నో ప్రోజెక్టులు ఉన్నాయి. అది కాకుండా అజమాయిషీ చేసి ఎక్కడయితే సరిగా యంప్లిమెంటేషన్ కాలేదో రిపోర్టు యివ్వండి తప్పకుండా చేయడానికి సిద్ధముగా ఉన్నాను.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—రిపోర్టు యిచ్చే బాధ్యత, కంప్లయింటు చేసే అధికారం కాదు. అది సహజంగా ఉంటుంది. అజమాయిషీ చేసే అధికారం అడిగాము.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి :—ఆక్ట్ లో అట్లా లేదు.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య :—నేను వి. ఎల్. డబ్ల్యూతో ప్రయత్నం చేశాను. నాకు 190 పనులు ఉన్నాయి, ఇది 191 వ పని అని వ్రాశారంటారు. లేబర్ లాస్ తెలియవు అని మొత్తుకుంటారు. అట్లాంటప్పుడు వారికి ఈ బాధ్యత అప్పగించడం కంటే ప్రతి తాలూకాలో ఆసిస్టెంట్ లేబర్ ఆఫీసరు ఉన్నాడు కదా. అతనికి యీనా యిది అప్పగించి తాలూకాకు యిద్దరినీ పెట్టి పకడ్బందీగా అమలుచేయడానికి ప్రభుత్వం ఆలోచన చేస్తారా, లేకపోతే యిది నామకార్ధంగానే మిగిలిపోతుంది.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి :—నాలుగవ ప్లానులో ప్రతి తాలూకాకు ఒక ఆసిస్టెంటు యినస్పెక్టరును పెట్టాలని ఆలోచిస్తున్నాం. ఇంకా పైనలైజ్ కాలేదు.

శ్రీ జి. శివయ్య :—అధ్యక్ష, ప్రభుత్వమువారు ఈ రోజున వున్న పరిస్థితులను బట్టి మినిమమ్ వేజెస్ ని నిర్ణయిస్తున్నారనుకోండి. ప్రభుత్వము ఫిక్స్ చేసిన వాటి కంటే గ్రామాలలో వాస్తవములో ఎక్కువగానే పే చేయడము జరుగుతున్నది. ఈ వేజెస్ ని ఫిక్స్ చేసేటప్పుడు డబ్బుగాని, ధాన్యముగాని, ఏది ఎక్వాన్ టేజీగా వుంటే దానిని కూలీలు తీసుకొనే పద్ధతిలో వుంటే బాగుంటుంది. ఆ రకముగా తీసుకొనే దానికి ఆవకాశము కల్పిస్తారా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి :—ఈ వేజ్ ఫిక్సేషన్ కమిటీలో అగ్రికల్చర్ లేబరు యూనియన్ రిప్రజెంటేటివ్, కల్టివేటర్స్ రిప్రజెంటేటివ్ వుంటారు. వారు వేజెస్ ఫిక్స్ చేసి రికమెండు చేస్తారు. ఈ వేజెస్ ని ప్రభుత్వము ఫిక్స్ చేయదు. వేజ్ ఫిక్సేషన్ కమిటీలో వేమయ్యగారు సభ్యులు. ఆ కమిటీ ఏవి రికమెండు చేస్తే ప్రభుత్వము వాటిని ఒప్పుకొని అమలులో పెట్టడానికి ప్రయత్నము చేస్తుంది.

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి :—అధ్యక్ష, వారు చెప్పిన 2 వేల గ్రామాలలో నోటీసులు యిచ్చి అమలు అయిపోయిందని, వి. యల్. డబ్ల్యూలు ఫార్మాలిటీస్ పూర్తి చేసి, గవర్నమెంటుకు పంపారు. కాని ఒక్కచోట కూడ అమలు చేయలేదు. ప్రతి సమితికి ఒక ఆసిస్టెంటు లేబరు ఇన్స్పెక్టరుతో, లేబరు ఇన్స్పెక్టరుతో అప్పాయింట్ చేసే విషయము ఆలోచిస్తారా?

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి :—ఎంతమంది ఇన్స్పెక్టర్లును పెట్టినా ఎంతవరకైతే స్ట్రాంగ్ డ్రేడ్ యూనియన్ మూవ్మెంటు డెవలప్ కాదో అంతవరకు ఇది పాధ్యము కాదు. అయినప్పటికీ ఆలోచన చేస్తున్నాము.

Mr. Speaker :—Answers to the other questions excepting question No. 240 will be placed on the Table of the House.

85 Carat Diamond

240—

* 349 (1141) Q.—Sarasri C. V. K. Rao (Kakinada), G. Siviah and Smt. J. Eswari Bai (Yelareddy).—Will the hon. Minister for Commerce be pleased to state :

(a) whether it is a fact that a 85 carat Diamond was reported to have been found recently in a village between Rayadrug and Kalyandrug in Anantapur district; and

(b) whether it is a fact that the National Mineral Development Corporation of India has rushed from Delhi, two teams of Diamond explores to Andhra Pradesh to explore the diamonds. If so, how many diamonds were found so far there?

The Minister for Commerce (Sri A. Ankineedu Prasad):—

(a) A diamond of the size of the seed of Jack-fruit is reported to have been found.

(b) No, Sir. The National Mineral Development Corporation of India, which has been working the Diamond Mines of Panna in Madhya Pradesh were requested to examine the areas with a view to starting systematic exploratory mining. In July, 1968 they have commenced exploratory mining operations in Kurnool District for sampling the old workings for diamond in Kurnool District. The National Mineral Development Corporation of India has so far recovered about 25 diamonds (precious semi-precious)

శ్రీ సి. వి. కె. రావు :—అధ్యక్ష, 85 క్యారెట్ల డయమండ్ పనస గింజ అంత ఉంది. అది కోహెనూరు కంటే పెద్ద డయమండ్ వెనుకబడిన ప్రాంతం రాయలసీమలో దొరికిందని, దాని గురించి తిమ్మా రెడ్డిగారు సెప్పికి వెళ్ళారని యింకా ఆయన పెద్ది చేస్తున్నారా? పేపరులో ఈ విషయం వచ్చింది. “The Corporation has rushed two teams of Diamond Explorers to Andhra Pradesh to grab the diamonds.” లేదని అంటారేమిటి? అర్థం కావడం లేదు. క్రొత్త మంత్రిగారు కావడం చేత చెప్పలేక పోతున్నారా? డయమండ్స్ ఉంటే ఆంధ్ర దేశపు ఆర్థిక పరిస్థితి బాగుండుతుంది కాబట్టి శ్రద్ధ తీసుకుంటారా?

Mr. Speaker :—You can be an invitee for the Seminar which is going to be held in a few days about precious stones and other things విన్న రేడియోలో ఎనౌన్స్ చేశారు సదస్సు జరుగుతుందని.

శ్రీ ఎ. ప్రసాదరావు :—పాయింట్‌గా అడిగితే సమాధానం చెప్పేవాడను. I have no information.

WRITTEN ANSWERS TO QUESTIONS

Ajam Jahi Mills

235—

* 68 (7348) Q.—Sri T. Purushotham Rao :— Will the hon. Minister for Labour be pleased to state :

the number of workers ousted in Ajam Jahi Mills in Warangal in the year 1967-68 and 1968-69 together with the reasons therefor?

A:—

No. of terminations and dismissals	April 67 to March '68	April '68 to February '69
Retrenchments	88 Nil	125 315

The terminations and dismissals were made on account of long absence from duty without application, misconduct and theft etc. They were removed on the grounds of violation of standing orders.

The retrenchment has been made in pursuance of the arbitration award and in consultation and active co-operation of the workers union on the voluntary applications of the individual workers.

Old Age Pension in West Godavari District

236—

*1015 (2422-G) Q.— Sri R. Satyanarayana Raju :— Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state :

(.) The number of persons to whom Old Age Pensions have been sanctioned from January, 1966 to February, 1969 in West Godavari District, and the number of the said pensioners to whom money has been paid in 1968-69; and

(b) the number of remaining persons and the reasons for not paying money to them in spite of sanctions?

A:—

(a) The number of persons to whom Old Age Pension has been sanctioned during the period from January, 1966 to February 1969 in West Godavari District is 2422. Out of them, money has been paid in 1968-69 to 2171 persons.

(b) In the case of the remaining 251 persons, money orders were returned, as the pensioners are reported to be dead.

FOREST IN KURUPAM RANGE

237—

*962 (6531-F) Q — Sri S. Prataparudra Raju :—Will the hon. Minister for Forests be pleased to state:

(a) whether the forests of Kurupamdhari, Thachidi, Sebba, Mondemakullu Mutha, Nagarakuntuvayi etc. in Kurupam forest range of Parvathipuram taluk, Srikakulam district which are being cut down; form part of Inam, Jirayati or Reserve;

(b) with whose permission they are being cut down; and

(c) who are the owners of these forests and what is the nature of their rights?

A:—

(a) It has been reported that certain contractors, while cutting down the trees on patta lands in Gotikuppu, Dongalabaram, and Mondemkhallu which they had purchased also cut down 182 trees in the Reserve Forests adjacent to the patta lands,

re : Release of certain member from detention.

(b) Trees on patta lands were sold by the owners and the purchasers have felled the trees on the strength of the order of Deputy Tahsildar, Kurupam. The fellings in the Reserve Forest to the extent of 182 trees were unauthorised and illicit. The Offenders have been booked in May, 1968.

(c) Certain persons belonging to the hill tribes are reported to be the owners of the lands and possessing patta rights over them.

MOBILE UNITS FOR PROPAGATION OF AGRICULTURE METHODS

238—

*1977 Q.—Sri T. C. Rajan :—Will the hon. Minister for Information and Public Relations be pleased to state:

(a) whether there is any proposal with the Government to provide a mobile unit to propagate the new methods of Agriculture and to meet the needs of ryots immediately then and there and;

(b) if so, what is the estimated cost of this scheme?

A:—

(a) No, Sir.

(b) Does not arise.

ELICHETLA DIBBA PUMPING SCHEME

239—

*299 (7386) Q.—Sri K. Someswara Rao :—Will the hon. Minister for Minor Irrigation be pleased to state :

(a) whether the investigation of Elichetla Dibba Pumping Scheme in Divi Taluk has been completed;

(b) if so, the estimated amount therefor; and

(c) when the said scheme will be taken up?

A:—

(a) Yes, Sir.

(b) Probable cost is expected to be Rs. 8 69,400 including direct and indirect charges.

(c) It cannot be said now, as plans and estimates are still under finalisation.

ANNOUNCEMENTS

re : Release of certain Members from detention.

Mr. Speaker :— I am to inform the House that Sri Konda Lakshman Bapuji, Sri M. Manik Rao, Sri M. M. Hashim, Sri T. Anjiah and Sri Badri Vishal Pitti, Members of this House were released from the Central Jail, New Delhi on the 25th August, 1969. Sri K. Atchuta Reddi and Sri K. S. Narayana were also released from detention as per the orders passed by the High Court on 25-8-1969.

Sri C. V. K. Rao :— We congratulate our colleagues who have been released.

MESSAGE FROM THE GOVERNOR

re:—Motion on Governor's Address.

Mr. Speaker :— I have received the following letter from the Governor, dated 23rd August 1969.

“Dear Mr. Speaker,

I write to acknowledge with thanks the receipt of your D. O. letter dated 25th August 1969 with which you have been good enough to send me a copy of the Resolution passed by the Andhra Pradesh Legislative Assembly, thanking me for my Address to the Joint Session of both Houses of Legislature on the 14th August 1969. I am extremely grateful to the House for the Resolution.

Yours faithfully,
Sd. Khandubhai K. Desai”

CONDOLENCE MOTION

re: Demise of Shri Maqdoom Mohiuddin.

Mr. Speaker :— I am extremely sorry to inform the House of the sudden demise of Sri Maqdoom Mohiuddin, a former Member of this House and sitting member of the Legislative Council on 25th August, 1969 at Delhi. I request the Leader of the House to move the Condolence Resolution.

Sri K. Brahmananda Reddy :—Mr. Speaker, Sir, I beg to move the following Condolence Resolution:—

“That this House places on record its deep sense of sorrow at the demise of Sri Maqdoom Mohiuddin, a former Member of the Andhra Pradesh Legislative Assembly and conveys its deep sense of sympathy to the members of the bereaved family.”

Mr. Speaker :— Motion moved.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :— అధ్యక్షా, పెద్దలయిన మక్తం మొహియద్దీన్ గారిని తెలియని శాసన సభ్యులు ఎవరూ వుండరని నేను అనుకొంటున్నాను. వారు ఒక టాప్ క్లాస్ కి చెందిన క్రైడ్ యూనియన్ లీడరు. మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు గాంచిన ఉర్దూ కవి. ఈ శాసన సభలో 1952 నుంచి 1957 వరకు శాసన సభ్యులుగా వున్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కౌన్సిల్ ఏర్పడినప్పటినుంచి కౌన్సిల్లో కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా తరపున లీడరుగా వుంటూ వచ్చారు. నేషనల్ కౌన్సిలు మీటింగుకు వారి పార్టీకి వైస్ ప్రెసిడెంటుగా వుంటూ ఢిల్లీ వెళ్ళారు. వారికి 26 వ తేదీన అనుకొంటాను. హార్ట్ ఎటాక్ రావడము. వారిని ఇర్రిగ్న్ హాస్పిటలులో చేర్చడము, హఠాత్తుగా మరణించడము మీరు అందరూ పత్రికలలో చూసే వుంటారు, చాల దురదృష్టకరమైన విషయము అధ్యక్షా, వారికి ఏమీ జబ్బు లేదు. ఒక్కరోజుకూడా గడవలేదు—హఠాత్తుగా గుండెపోటు వచ్చి వారు చనిపోవడము మన అందరకు చాల విచారకరమైన విషయము. నేను 26 వ తేదీన ఢిల్లీలో వున్నాను కాబట్టి వారి భౌతిక దేహాన్ని చూడడము, మన ప్రభుత్వము తరపున, మన అందరి తరపున రీత్ పెట్టి రావడము జరిగింది. అన్ని పార్టీలకు చెందిన పార్లమెంటు సభ్యులు అయితే నేమి

అక్కడ చేరిన కోవర్కర్ను అయితేనేమి, అనేక రాష్ట్రాల నుంచి వచ్చినవారు గుంపులుగా చేరినారు. వారి దేహార్పణ ఇక్కడకు తీసుకొని వచ్చినప్పుడు వేలాది ప్రజలు పార్టీలకు సంబంధము లేకుండా విమానాశ్రయానికి వెళ్ళడము, వారి గౌరవాన్ని ప్రకటించడము జరిగింది. ఇదివరకటినుంచి తెలంగాణ ప్రాంతములో మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు గాంచిన నాయకులు. 1946 ప్రాంతములో రావి నారాయణరెడిగారు, ఇతర పెద్దలతోనూ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియాతో సంబంధము ఏర్పరచుకొని అన్ని ప్రజా ఉద్యమాలలోను పాల్గొన్నారు. అందులో నైజాము నిరంకుశ పాలనకు వ్యతిరేకముగా అనేక సంఘటనలు జరిపారు. అనేక ప్రేద్ యూనియన్సుతో మొట్ట మొదటినుంచి వారికి సంబంధము ఉన్నది. ఆజంజాహి మిల్సుగారి, సింగరేణి కాలరీస్‌గాని, ఆర్. టి. సి. వర్కర్సుగాని వారికి సంబంధించిన ఏ సమస్యలు వచ్చినప్పటికీ మకుంగారు ఒక డెలిగేషను తీసుకొనిరావడము, ప్రభుత్వానికి నివేదించడము తద్వారా అనేక సమస్యలను పరిష్కరింపజేసి కార్మికులకు ఎక్కువగా సహాయపడ్డారు, కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియాలో వున్నప్పటికీ వారు ఇచ్చే స్పీచ్‌స్ చూసినా, వారు సమస్యలపైన పెట్టే దృక్పథము చూసినప్పటికీ చాల రీజనబుల్ గా కన్పించేవారు. ఆయన అభిప్రాయాలతో తీవ్రముగా వ్యతిరేకించవలసిన భావము వినేవారికి కలిగిడి కాదు. వారు కౌన్సిలులో అపోజిషను పార్టీ లీడరుగా వున్నప్పుడు బడ్జెటు ఉపన్యాసములను, ఇతర స్పీచ్‌స్‌ను వినడము జరుగుతూ వుండేది. నెమ్మదిగా, న్యాయముగా అసవసరమైన విమర్శ లేకుండా, పాయింటును forthright గా చెప్పే అలవాటు వారికి వుండేది. వారు ఎవరి హృదయాలకు నొప్పి కలుగకుండా నడిచే పెద్దలు. వారు కల్చర్డ్ మేన్ ఎపార్ట్ ప్రండి లీడర్ ఆఫ్ సెనరల్ యూనియన్స్. వారు చనిపోవడము చాల దురదృష్టకరము. దేశము మొత్తం ఒక గట్టి నాయకుని కోల్పోయిందని వ్యక్తం చేస్తున్నాను. నాకంటే వారితో ఇంకా ఎక్కువ సన్నిహితంగా వున్న సభ్యులున్నారు. నాకు వారితో 10-12 సంవత్సరముల పరిచయం. వారు చెప్పే విషయాలపైగాని చెప్పే రీతిపైగాని నాకు గౌరవం వుండేది. వారు మన నుంచి పోవడం మనకి రాష్ట్రానికి నష్టం, ప్రేద్ యూనియన్సుకు దెబ్బ. కార్మికులు మొత్తం మీద ఓక ట్రు డ్రెండును కోల్పోయారని భావిస్తున్నాను. మన శాసనసభ తరపున వారి కుటుంబానికి మన కండొలెన్స్‌లు పంపించాలని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి : — అధ్యక్ష, మకుం మొహియద్దీను గారిని మొదట ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన రోజులలో హైదరాబాదులో చూడడం జరిగింది. వారు యీ రెండు సంవత్సరములనుంచి ఓల్డ్ యం.యల్.ఎ. క్వార్టర్సులో నా గదికి అపోజిటుగా ఉండడం జరిగింది. అందువలన వారి ప్రత్యేకతను కోణంగా అర్థంచేసుకొనే అవకాశం కలిగింది. ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పారు. వారు ఖ్యాతిగాంచిన కార్మిక నాయకులు. తరచు యీ శాసన సభకుకూడ సభ్యులుగా ఉంటూవచ్చారు. అన్నింటికంటే ఆయన ఒక ఉత్కృష్ట స్థాయికి చేరిన కవి. వారికి ఉర్దూ భాషలో మంచి స్థానం వుంది. వారి కవితలను తెలుగులో అనువదించుకొని చదివించుకునే అనుభవంకూడ నాకు కలిగింది. ఇటువంటి పరిస్థితులలో మన రాష్ట్రంలో జరిగే కల్లోల పరిస్థితులలో, ప్రజాస్వామికముకే ప్రమాదం కలిగే పరిస్థితులలో, ఒక మంచి మనిషి దొరికే అవకాశంలేని రోజులలో వున్నటువంటివారు పోవడం నిజంగా దురదృష్టం. మరిట్లాగే

Condolence Motion :

28th August, 1962.

150

re : Demise of Sri Maqdoom Mohiuddin, M.L.C.,

ఉన్న మంచివారు పోతే యీ ప్రజాస్వామ్యంలో ఉన్న విలువలకు ప్రమాదం కలిగే పరిస్థితి వస్తుంది. మనం చేయగలిగిందేమీ లేదు. ముఖ్యమంత్రిగారు వెలిబుచ్చిన భావాలతో ఏకీభవిస్తూ వారి కుటుంబానికి మన సంతాపాన్ని తెలియజేస్తూ వారి ఆత్మకు భగవంతుడు శాంతి కలిగించాలని ప్రార్థిస్తూ శుశ్రూషింపకుంటున్నాను.

శ్రీ సి. హెచ్. రాజేశ్వరరావు :—అధ్యక్ష, 20, 25 సంవత్సరముల సన్నిహితం తరువాత ఇవాళ కామ్రేడ్ మక్ దుంగురించి మాటలాడడం ఆశ్చర్యంగా ఉంది. అమాంతంగా మా మధ్య లేకుండా పోవడం అంతరించి ఒకవిధంగా ఆశ్చర్యంగా చేసి వెళ్ళిపోయారా అనిపిస్తోంది. 35 సంవత్సరముల నుంచి అతను వినాడయితే సిటి కాలేజీలో లెక్చరరుగా తన పదవిని త్యాగం చేసి ఉద్యమంలో దూకినాడో అనాటినుంచి మొన్న రాత్రి కన్ను మూసే వరకు విశ్రాంతి ఎరుగని నిర్విరామ ప్రజా సేవకుడని తెలుపుతున్నాను. అతని జీవితం నిరాడంబరంగాను, యీ ప్రజా ఉద్యమాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి ఏ ఆలోచనచేస్తే అభివృద్ధి అవుతుంది అనేదితప్ప వేరే ఏమీలేదు. మెదకు జిల్లాలో ఒక కుగ్రామంలో జన్మించి ఎప్పుడో చిన్ననాడు తలదండ్రులు పోయిన తరువాత ఆ గ్రామాన్ని వదిలి హైద్రాబాదుకు వచ్చి అద్దె కొంపలలో నివసిస్తూ యీనాడు యం. యల్. ఎ. క్వార్టర్సులో తన కుటుంబాన్ని వదిలిపోయినాడు తప్ప అతనికి వేరే స్వంత ఆస్తిఅంటూ ఏమీలేదు. అనేక సందర్భాలలో పబ్లికేషన్ కమిషన్ ఆదర్శ కమిషన్ బొంబాయిలో ఉన్న ఫిలిం ప్రొడ్యూసర్స్ కొంతమంది వచ్చి నాలుగు పాటలు వ్రాయండి 50 వేలు రూపాయలిస్తాం అని ప్రార్థించారు అప్పుడు యీయన నేను సినిమా పాటలు వ్రాసి డబ్బు గడించేవాడినిగాను అని చెప్పిన మహానుభావుడు. అప్పుడప్పుడు తనకి తోచినపుడు నాలుగు పద్యాలు వ్రాసి సినిమా వారికిచ్చేవారుగాని ప్రత్యేకంగా కాంట్రాక్టు ఏమీతీసుకుని వ్రాయలేదు. మొన్న వారం రోజుల క్రితం ఫిలిము సంభాషణ వచ్చినప్పుడు నేను అతనితో మాట్లాడుతూ నాలుగు పాటలు వ్రాయండిఅంటే వారు నన్ను బొంబాయికివచ్చి పాటలు రాయమంటారయ్యా నాకు తీరికయినప్పుడు వ్రాస్తానన్నారు. అంతటి డబ్బుగురించి, సంపాదన గురించి నిర్లక్ష్యంగా ఉండి రాత్రింబగళ్ళ కర్తవ్యవిధి నిర్వహణే ప్రధాన ధ్యేయంగా పెట్టుకున్న మహానాయకుడు. ముఖ్యమంత్రిగారు శలవిచ్చినట్లు హైద్రాబాదు రాష్ట్రంలో అప్పుడు నిజాము పాలన ఉన్నప్పటికీ అతను నిజాంకు వ్యతిరేకంగా ఎంత ధైర్య సాహసాలతో వ్యతిరేకించారో చెప్పనలవి కాదు. హైద్రాబాదులో అనేక కీష్ట పరిస్థితులలో ముసిములు రాజకీయాలలో దిగి పరిపాలనకు వ్యతిరేకంగా పోరాడలేని పరిస్థితులలో అత్యంత సాహసంతో అనేకవేల మందికి నాయకత్వం వహించి ఉద్యమాన్ని నడిపించి తెలంగాణా విప్లవ పోరాటంలోకూడా తన పాత్రను స్వర్ణక్షరాలతో లిఖించే పద్ధతిలో నడిపిన నాయకుడు. ఇప్పటివరకూ మనం చూస్తున్నాం. 10, 12 సంవత్సరముల ఆంధ్ర ప్రదేశ్ పరిపాలనలోకూడా హిందూ ముస్లిం సమైక్యతగురించి, భారత దేశ సమైక్యతగురించి, మొక్కపోని సిద్ధాంతాన్ని ప్రవచనచేస్తూ పాటుపడిన అమరజీవి. అనేక రంగాలలో కవిగా, రాజకీయ నాయకుడుగా ఉత్తమమయిన అధ్యాపకుడుగా అతను తన జీవితానికి అనేక రంగాలలో మెరుగులుదిద్ది యువతరానికి మంచిమార్గాన్ని చూపించిన మహానాయకుడు. భారత దేశమే ఉన్నత సానానికి చెందిన ఆగ్రనాయకుని కోల్పోయి బాధపడుతున్న సమయమిది. ఈ సమయంలో అతని నాయకత్వంలో అతని

మార్గదర్శకత్వంలో అనేక కుటుంబాలు కలిగిన కమ్యూనిస్టుపార్టీ అతనినికోల్పోవడంలో దుఃఖిసాగరంలో ఉన్న యీ సమయంలో అతనికి జోహారులు చెప్పతూ బాధాకరంగా ఉన్నప్పటికీ ముఖ్యమంత్రిగారు తెచ్చిన తీర్మానంతో సంపూర్ణంగా ఏకీభవిస్తూ ఒకసారి యీ సభావేదికపై కమ్యూనిస్టు పార్టీ తరపున నా తరపున అమరజీవికి శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తూ వారు ఏ మార్గాన్ని ఏ అదర్శాన్ని మాకు చూపించారో తు. వ. తప్పకుండా ఆ వెలుగుబాటలో నడిచి వారి సిద్ధాంతాలు అమలుపరచి వివిధ ప్రజాసీకానికీ సాధ్యమయినంత త్యాగాలుచేసి సేవచేస్తామని వారు కన్నకలలు ఆచరణలోకి తెచ్చి యీ దేశంలో సోషలిజం వచ్చేవరకు విశ్రమించము అని ప్రతిజ్ఞచేస్తూ శలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ బి సరసింహారెడ్డి (తుంగతుర్తి) :—అధ్యక్ష, శ్రీ మక్దూం మొహిదీన్ మరణ వార్త నేను ఒక కుగ్రామంలో ఉండగా radio లో విన్నాను, కాని నేను సాధారణంగా కొంచెము పరధ్యానంలో ఉంటాను. ఆ సమయంలో మరణం అనగానే సహజంగా, మక్దూం అనే పేరు వినినప్పటికీ, అంతకు క్రితం ఏలాంటి జమ్మిలేని షరిసితి ఉండడంవలన, మనము అసకోడానికి కూడా అవకాశం లేనందువలన సహజంగా నేను అంత serious గా react కాకపోయే సరికి, ప్రక్కనఉన్నవాళ్ళు మక్దూం మరణించాడు అని చెప్పే సరికి దాదాపు ఆ వార్తను కూడా నమ్మలేదు. అలా చాలా సేపటివరకు నమ్మజాలక పోయినాను. సరే, Comrade Maqdoom సమస్య వచ్చినప్పుడు, ఒక విషయం తమకు జ్ఞాపకము చేయవలసిన అవసరం ఉన్నది. అది నేను ఇంకా రాజకీయాలలో దిగలేదు, అధ్యక్ష. 1943-44 అనుకొంటాను, మొదటిసారిగా నేను వినినటువంటి పాటలు, మాటలు, ముఖ్యంగా నన్ను ఉత్తేజపరచి నటువంటివి — Comrade Maqdoom యొక్క పాటలు, మాటలు అని చెప్పవలసి యున్నది. Fascist వ్యతిరేక యుద్ధము సాగుతున్నటువంటి రోజులు అవి. అనాడు Fascism కు వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్నటువంటి భారతదేశ సమరము, ఒక ప్రజా సమరంగా ఈ జనమంతా పాల్గొనాలని, ముఖ్యంగా Fascism ను ఎదిరించాలనే సందర్భంగా వచ్చినటువంటి నినాదము అది. ఆ సందర్భంలో కూడా భారత ప్రజలకు ఈ ప్రభుత్వములో ఈ పరిపాలనలో తగిన స్థానం ఉండాలని, అసలు ప్రజారాజ్యం కావచ్చు, ఇది నిజమైన రాజ్యం కాదని, మనకు నిజమైన స్వాతంత్ర్యం లేనప్పుడు ఇది సాధ్యం కాదని ఆయన ఒక పిలుపు ఇచ్చాడు. ఆయన ఇచ్చినటువంటిది నాకు పూర్తిగా జ్ఞాపకం లేదు. నాకు ఎక్కువ పాటలు పాడనురాదు. అయినప్పటికీ ఆ పాటలో ఉండేటువంటి ఉత్తేజాన్నిబట్టి దానిని మాత్రం కంఠస్థంచేసి ఉంటిని, ఇప్పుడు నాకు జ్ఞాపకం లేదు, దాని మొదటి చరణం—

ایزاد کیا کجنگ و کجنگ

ایزاد کیا کجنگ عوام کی آواز نہ ہو

ఇది విముక్తి యుద్ధమని, ఈ యుద్ధము వాస్తవములో ప్రజా విముక్తి యుద్ధంగా ఇది నడవదని, ప్రజావిముక్తి యుద్ధము కానప్పుడు దీనికి విలువ లేదని, ఏ పరిపాలనలోనైనా ప్రజల అధికారము లేనప్పుడు, అది నిజమైన ప్రజా పరిపాలన కాదని దానియొక్క భావము. ఇది సాధారణంగా రైతు కూలీలచో వ్యాపించిన నినాదము. మక్దూం ఒక మహానగరంలో నివసించినాడు, ఒక పెద్ద Lecturer,

అయిన Lecturer గా ఉండగానే ఈ పాట రచించినాడు. తాని ఆనాడు సామాన్య జనములో, తెలంగాణాలో గ్రామగ్రామాన ఉన్న సామాన్య జనములో ఇది వ్యాపించినటువంటి పాట. తరువాత ఈయన పాటలు, మాటలు ఆ రోజు నిజాం నిరంకుశత్వానికి వ్యతిరేకంగా సాగిన సమరంలో దావానంములా వ్యాపించినటువంటి ఒక ఉత్తేజకరమైనటువంటి పాటలుగా ఇవి నడిచినాయి. ఒక మాటలోచెప్పాలంటే, మాలాంటి అనేకమంది, నాటి యువకులం ఈ రాజకీయ సమరంలో దిగడానికిముఖ్యంగా కమ్యూనిస్టు ఉద్యమంలో చేరడానికి ఆయన పాటలు, మాటలు చాలా గొప్ప పాత్ర వహించాయి అని చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ Muslim a minority అయినప్పటికీ మహమ్మదీయులే పరిపాలనకు అర్హులని ఒక సిద్ధాంతము ఉండెను అప్పుడు. దానిని, ఆ ఉన్మాదాన్ని అతి దైర్ఘ్యంగా ముందు నిలబడి ఎదిరించినవారిలో ఆయన అని చెప్పవచ్చు. రాజకీయాలలో అలాంటి స్థితి వచ్చినప్పుడు ఎలాంటి చిక్కులు మనకు కలుగుతాయో మనం ఇప్పుడు ఊహించుకోవచ్చు, ముఖ్యంగా ఇటీవల పరిణామాలలో మన అనుభవాన్ని బట్టి మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. అటువంటి గొప్ప పాత్ర ఆనాడు నిర్వహించినటువంటి గొప్ప కవి. ఆ కవి ఇటీవల వ్రాసిన గేయాలలో ఒక చిన్న కవితకూడా ఇక్కడ వినిపించదగినదిగా వున్నది.

حیا بے لے چلو کائنات بے لے چلو

چلو تو سارے زمانے کو ساتھ لیکر چلو

అనేది. అంటే, పురోగమనంలో సజీవంగా వెళ్లు, ప్రపంచాన్నంతా తీసుకువెళ్లు, కాలప్రవాహాన్నంతా లాగుకువెళ్లు — అనేది దీని భావము. అద్యక్ష, ఈ మాటలలో ఎంత బలము వున్నదో, వాస్తవానికి ఒక వ్యక్తి నోటినుండి వెడలినటువంటి ఈ సుభాషితములు ఒక పెద్ద ఉద్యమ శక్తికి ప్రతిబింబమని చెప్పవచ్చు. వాస్తవంలో Comrade Maqdoom తన జీవితంలో నినాదించినట్లుగా, పాటలు పాడినట్లుగా ఆయన యొక్క జీవితము, ఆయన స్రజా ఉద్యమంలో కమ్యూనిస్టు ఉద్యమంలో సామ్రాజ్య వ్యతిరేక ఉద్యమంలో, నిరంకుశ భూస్వామ్య వ్యతిరేక ఉద్యమంలో ఆయన నిర్వహించిన పాత్ర సరిగా ఆయన పాడినట్లుగానే సజీవంగానే నిలచగలదు. ఆయన పాత్ర యావత్తు ప్రపంచమును ముందుకు తీసుకువెళ్ళగలదు. ఆయన పాత్ర కాల ప్రవాహాన్నంతా ముందుకు తీసుకొని వెళ్ళడంలో చాలా గొప్ప శక్తిగా పనిచేయగలదు అని నా విశ్వాసము. ఈ సందర్భంలో ఆయన మరణంపట్ల మా పార్టీ తరపున జోహార్లు అర్పిస్తూ, ఆయన మరణానికి మా పార్టీ సంతాపాన్ని వెల్లడిస్తూ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను.

డాక్టర్ టి. ఎస్. మూర్తి :—అద్యక్ష, ప్రఖ్యాత కవి, కార్మిక మహానాయకుడు అయినటువంటి శ్రీ మక్తం మొహిద్దీన్ గారిని గురించి వారికి చాలా స్నేహితులై నటువంటి ఇరువురు చెప్పారు; హృదయం కరిగే విధంగా చెప్పారు. మక్తం మొహిద్దీన్ గారు, ఇప్పుడు వారు నెలవిచ్చినట్లు పత్రికా రచయితలు, మక్తం మొహిద్దీన్ లాంటి గొప్ప గొప్ప కవులు, కార్మిక నాయకులు ఏ ఇద్దరో ముగ్గురో మాత్రమే ఆ రోజులలో అప్పుడు నైజాము పరిపాలనలో యుద్ధము జరిపిన వాళ్లు ఉండేవారు. ఇక్కడ

మిగిలిన వాళ్ళందరూ కూడా ఒక విధంగా వారు చెప్పినటువంటి ఉన్నాదంతో ఇదే మాదే రాజ్యం అనేటటువంటి పరిస్థితులలో, మిగిలిన వాళ్ళ సంగతి ఎట్లా ఉన్నా, అటువంటి వాళ్లు మాత్రం నిలబడి యుద్ధం చేసినటువంటిది చాలా ప్రశంసనీయమైన విషయం. అది వారి యొక్క భావాలకు, విశాలమైన హృదయాలకు వారియొక్క పవిత్రమైనటువంటి ఆశయాలకు అది ఒక ప్రతీక. అటువంటి మహానుభావుడు ఈ రోజున మరొకరుగా మరణం చెందినాడు. ఇది మన రాష్ట్రానికి దేశానికికూడా తీరని లోటు. ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టినటువంటి తీర్మానం తోటి నా తరపున నా గ్రూప్ తరపున ఏకీభవిస్తూ వారికి శ్రద్ధాంజలి అర్పిస్తున్నాను.

శ్రీ కె. రామనాథం (ముదినేపల్లి) :— అధ్యక్ష, ప్రముఖ కార్మిక నాయకుడు మక్తం మొహిద్దీన్ సంతాప వార్త విని చాలా విచారపడ్డాను. వారితో ఏ మాత్రం స్నేహితం ఏర్పడినటువంటి మిత్రులైనప్పటికీ, వారు తప్పుకుండా మక్తం మొహిద్దీన్ ను ప్రేమించి తీరేటటువంటి పరిస్థితులలో వారు అనుకొంటూ ఉంటారు. మక్తం మొహిద్దీన్ ప్రఖ్యాత కార్మిక నాయకుడే కాకుండా ప్రఖ్యాత కవి కూడా. సహజంగా కోరుకొనేటటువంటి మానవతా దృష్టి మక్తం మొహిద్దీన్ లో పూర్తిగా మూర్ఛింపబడినట్లు కన్పడుతుంది. ఆయన ఏ మాత్రం సంకుచిత దృష్టి లేనటువంటి మానవుడు మక్తం మొహిద్దీన్ గారు తమ జీవితాన్ని యావత్తు కార్మికుల ఉద్యమంకోసం దేశంకోసం త్యాగం చేసినటువంటి మహాన్నతమైన వ్యక్తి. వారి మృతికి సంతాపాన్ని వెల్లడిస్తూ వారి కుటుంబానికి సానుభూతి తెలియజేసేటటువంటి సభా నాయకులు ప్రవేశపెట్టిన ఈ తీర్మానంతో నేను మా పార్టీ తరపున ఏకీభవిస్తూ నెలపు తీసుకొంటున్నాను.

شری خواجہ نظام الدین (یاقوب پورہ)۔ جناب اسیمکر صاحب۔ آج جو قرار داد تعزیت اس ایوان میں مخدوم صاحب کے نعلی سے لیڈر آف دی ہاؤز کی جانب سے پیش کی گئی ہے اس سے میں اپنے آپ کو اور اپنی پارٹی کو وابستہ کرتے ہوئے یہ عرض کروں گا کہ موب ہر ایک کے لئے مقدر ہے۔ جینا اور مرنا دونوں لارم و ملزوم ہیں۔ لیکن بعض اموات ایسی ہوتی ہیں جن کا اثر ہر دل پر ہوتا ہے اور ہر شخص غمزدہ ہو جاتا ہے۔ یہ چیز محض ان کی سیرت اور کردار کی وجہ سے ہوتی ہے۔ آج جب ہم اپنے میں مخدوم صاحب کو نہیں پاتے ہیں تو ہمارا دل بے چین ہو جاتا ہے۔ نہ صرف وہ ایک بہترین شاعر اور ایک بہترین ادیب تھے بلکہ وہ ایک اچھے سیاست دان بھی تھے۔ انہوں نے کبھی اپنی پارٹی اختلافات کو سامنے نہیں لایا۔ اپنے نظریاتی اختلافات کو بالائے طاق رکھتے ہوئے اپوزیشن پارٹی کا رول بڑے اچھے طریقہ سے ادا کیا۔ وہ ہمیشہ عوامی مسائل میں اشتراک عمل پر تیار ہو جاتے تھے۔ یہی وجہ ہے کہ آج ہندوستان میں ہر شخص، مخدوم کو چاہے۔ وہ ہر قسم کی عصبیت سے پاک تھے۔ وہ نہایت ہمدرد قوم اور ہمدرد مزدور تھے۔ آج اگرچہ ہم مخدوم کو اپنے میں نہیں پاتے لیکن جب ہم ان کو خراج عقیدت پیش کرنے کے لئے کھڑے ہوئے ہیں تو ہمیں چاہیے کہ

ہم ان کی صفات کو اپنائیں۔ اور عوامی مسائل کو جو ہمارے سامنے ہیں پارٹی
ہندی سے بلند ہو کر حل کرنے کی کوشش کریں۔

آج عہدہ یونیورسٹی کا ایک جیسا ہوا سارے غروب ہو گیا ہے۔ میں
اللہ تعالیٰ سے دعا کرتا ہوں کہ انکو حواری رحمت میں جگہ عطا فرمائے اور انکے
پسندیدگان کو صبر جمیل عطا فرمائے۔

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—అధ్యక్ష, మక్తం మొహిద్దీన్ గారి తోటి
నాకు చాలా అన్యోన్య సంబంధం ఉన్నది. అందులో ఈ మధ్యలో వారి గది నా గది
దగరగా ఉండేటప్పటికల్లా కుటుంబ పరిచయం కూడా సన్నిహితం అయిపోయింది.
1945 సంవత్సరంలో, నేను అప్పుడు కమ్యూనిస్టు పార్టీలో ఉండగా, మేమంతా
కూడా కలిసి విశాలాంధ్ర సమన్వయ పై చాలా తీవ్రంగా ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటేమి.
ఇప్పటికీ కూడా వారి మందస్థిత ముఖావలిదము, ఎక్కడికి పోయినప్పటికీ కూడా,
కంటికి ఎదురుగా కన్నడతుది. వారికి పిల్లలతో ఆడుకోవడం ఎంతో చలగాట.
ఆ హృదయము పిల్లలయొక్క హృదయముతో సమానమైనటువంటి ఉన్నతమైన
హృదయము. కార్యక్రమంలోకి వస్తే తిక్కనగారు చెప్పినట్లు రాయి సగలగొట్టినా
కూడా రెక్కచేయనటువంటి గుండె నిబ్బరము కలిగినటువంటి మనిషి. ఆయనగారు
ఉద్యమాలు నిర్వహించడం, బీద ప్రజానీకం తోటి ఉండడం చూస్తే బహుశా అంత
low స్థాయికి సామాన్యులు ఎవరైనా వెళ్ళగలరా అని అనిపించేది. నేను ఆయనతో
పాటు అనేక పల్లెలకు, meetings కు వెళ్ళాము. ఆ పనిపిల్లలతోటి, ఆ కుటుంబాల
తోటి మెలగడం చూస్తే నిజంగా ఆయన మంచిని దిద్దింది అదేనేమో అనిపిస్తుంది.
ఆయనగారు శాసనసభ్యుడుగా చాలా ఉన్నతమైన సాంప్రదాయాలు నిలిపారు.
అన్నిటికంటే ఇప్పుడు మిత్రులు చెప్పిన దానికంటే ఒక కొత్త విషయాన్ని చెప్పవలసిన
అవసరం ఉన్నది. రష్యా ఉక్రెన్ స్టాన్ నుంచి ఇక్కడికి ఒక delegation వచ్చారు.
ఆ delegation అధ్యక్షులు కూడా వచ్చారు. నిజంగా వారు ఇక్కడికి రావడానికి
కారణం విచారితే, మక్తం మొహిద్దీన్ గారే కారణంగాని మరొకటి కాదని తెలుస్తుంది.
ఎందుకంటే, అక్కడ ఉన్నటువంటి యువక కవులు అంతా కూడా ఆయన
ప్రసాసనటువంటి కవిత్వం మీద Ph.D. చేస్తూ, Ph.D. పొంది, ఆ మనిషిని
చూద్దామనుకొని వెళ్ళదాము అని అనుకొంటే, వారు ఒకరే వెళ్ళడం
మనముకూడా వెళ్ళదాము అని చెప్పి ఆమెగారు అన్నది. ఒక హైదరాబాదుకు పోతే
బాగుండదు గనుక భారతదేశము మొత్తం పోకపోతే ఈ సార్లమెంటు delegation
బాగుండదని అప్పుడు దానికి విస్తృత రూపము ఇచ్చి Parliament delegation
అని India లో ఉన్నటువంటి ఢిల్లీకి. ఇంకొకస్థానాన్ని కూడా కలుపుకొని
హైదరాబాదుకు వచ్చారు. వాళ్ళ హృదయంలో హైదరాబాదు స్థానము ఎక్కడాలేదు.
మేము అడిగినప్పుడు అన్నారు మేము వచ్చింది ఎక్కడికంటే మక్తం మొహిద్దీన్ గారి
జన్మస్థానానికి వచ్చాముగాని హైదరాబాదుకుకాదు అని చెప్పినటువంటి ఖ్యాతి కలిగినటు
వంటి మహాశివి. అట్లాంటి ఉన్నతకవి ఉన్నారంటే లేరేమో అనిపిస్తుంది.
నైజాము నవాబు తన భాషను ఉర్దూను, అధికారభాషగా అందరిమీద రుద్దాలని
ప్రయత్నిస్తే, దానికి ప్రజానీకము ఎదురుతిరిగింది. కాని, మక్తం మొహిద్దీన్ గారు

ఉర్దూ భాషను ప్రజాభాషగా చేరేటప్పటికిల్లా అందరు దానిని కొగలించుకొన్నారు. ఉర్దూను ఉన్నతస్థాయికి తీసుకుపోయారు. మానవహృదయానికి అధికార హృదయానికి ఎంతలేదా ఉన్నదో చూడండి. భాషావిషయంలో మక్కుం మొహిద్దీన్ గారు ఎంతో మార్పు తీసుకురాగలిగారు. ఆయన కవిత్వము ప్రతివాళ్ళకుకూడా సర్దు. ఎక్కడైనా meeting కు పోతే, meeting అంతా అయిపోయినకరువాత త్వరగా పరిగెత్తుతూ ఉంటే ఒక్క పాట పాడండి, ఒక్క పాట పాడండి అంటూ పాట పాడకుండా మాత్రం ఆయనను కదలనిస్తే నాళ్ళకాదు. సాహిత్యవాళ్ళనుంచి పెద్దవాళ్ళ దగ్గర వరకు కూడా, ఆయన కవిత్వములో ఎంత భావము ఉన్నదో హృదయములో ఎంత అర్థత ఉన్నదో ఆ తనివేటప్పుడుకూడా అంత అస్పాయత ఉన్నది ఆయన కార్మికనాయకుడు భారతదేశపు నాయకుడు. ప్రతి చిన్న విషయములోకూడా చిన్నవాళ్ళ తోటి ఉండేవాడు. అదే, నిజంగా చెప్పాలంటే, simple living, higher thinking అనేటటువంటి మాటకు నిజంగా ఆయన యధార్థంగా రూపము దాల్చినటువంటి వ్యక్తిగా మనము చెప్పాలి. నిజంగా రాజేశ్వరరావు గారు చెప్పినట్లు, వారికి property ఏమీలేదు. నిజంగా అంత ఉన్నత స్థాయిలోకి పోయినటువంటి మనిషి, ఆయన కవిత్వానికి విలువ కట్టలేము. డబ్బుతో, ఆసలు డబ్బు అంటే ఆయనకు విలువలేకుండా పోవడం అనేది ఆయన యొక్క విలువను ఎంత పెంచిందో మనము ప్రత్యేకంగా అర్థం చేసుకోవలసి యుంటుంది

నిజంగా వారికి heart attack వచ్చిందని వినేటప్పటికిల్లా ఏదో చిన్నది అయి ఉంటుంది, తట్టుకోలేక పోతాడా అని అనుకొన్నాము. కాని ఇంతలోనే, ఈ సమయంలోనే మనసుంచి పోతాడని, అందులో ఇప్పుడు ఇక్కడ ఉన్న పరిస్థితులలో, దేశం మొత్తంమీద రాజకీయ ఉద్యమాన్ని ఒక సుశీతంగా నడపగలిగినటువంటి ఆత్మ విశ్వాసం, character, simplicity, identification ఉన్నటువంటి మనుష్యులు చాలా తక్కువగా ఉన్న సమయంలో ఆయనగారు కార్మిక నాయకుడుగా పోవడం కమ్యూనిస్టు పార్టీకి లోటు అట్లా ఉండగా ఆసలు నా అభిప్రాయంలో కార్మిక ఉద్యమానికిన్నీ, ప్రజానీకము ఉద్యమానికిన్నీ తీరని లోటు. ఆయనకు మనం ఏమీ చేయగలం. ఒక జోహారు సమర్పించగలము. ఒక కస్టిటిచార సమర్పించగలము. కాని ఆయన ఏ ఆశయంతోటి పోయినాడో, ఆయన ఏ స్వరూపము తోటి నడచాడో, ఏ కోరికతోటి అయితే నిలబడాడో ఆ కోరికను గమక మనము imbibe చేసుకొన్నట్లయితే నిజమైనటువంటి జోహార్లు ఆయనకు సమర్పించినవారము అవుతాము. ఆయన ఏ అడుగున ఉన్నవారి తోటి అయితే identify అయి ఉన్నాడో, ఆయన గాంధీగారు కోరినటువంటి ఏ విచిత్ర దారిద్ర్యాన్ని నిజంగా ఆవలంబించాడో, మనమందరము కూడా ఆ స్థాయికి పోయి సామాన్య జీవితముయొక్క ఉన్నత స్థాయిని ఎప్పుడు అందుకొంటామో, అంత వరకు మన జీవితము పూర్తి కాలేదనేటటువంటి ఆశయమునకు మనము అంకితం చేస్తామనుకొంటే కొంతవరకు ఆయనకు జోహార్లు సమర్పించినవారు అవుతాము. ఆ జోహార్లు సమర్పిస్తూ సెలవుతీసుకొంటున్నాను.

The Minister for Women Welfare (Smt. Roda Mistry):—
Mr. Speaker, Sir, It is with a deep sense of sorrow that I learnt the sad demise of Janab Makhdoom Mohiuddin Saheb. It is true he was a politician but at heart and at all times he was a

great poet. On many occasions he lent colour to his speech by adding couplets from his poetry. Even an argument with Maqdoom Sahab was a pleasure because its sharpness was removed by its deep sense of poetry.

The long association with him, Sir, makes us speechless to say more. We send our condolences to his bereaved family and pray God that they be given strength to bear this irreparable loss. میں دعا کرتی ہوں کہ اللہ تعالیٰ مخدوم کو صاحب کو اپنی بارگاہ میں جگہ دے۔

شری محمد کمال الدین احمد (جنگاؤں)۔ مخدوم صاحب ہم میں نہیں ہیں اس بات کا یقین ہی نہیں آ رہا ہے۔ مخدوم صاحب کی سیاسی اور ادبی زندگی تاریخ کے دو شاندار باب ہیں۔ غالباً میں پانچویں یا چھٹی جماعت میں پڑھتا تھا جبکہ میں ورنگل میں پہلی مرتبہ مخدوم صاحب کو سنا۔ اس وقت انہوں نے اپنی مشہور نظمیں 'ساہی'، 'جنگ آزادی' اور 'حویلی' سارے تھے۔ سامعین کی طرف سے بار بار اعادہ کئے اصرار ہوتا رہا اور وہ سناتے رہے۔ مخدوم صاحب کی سیاسی زندگی میں کمیونسٹ پارٹی کی ایکٹیویٹیز گزشتہ ۳۰-۴۰ سال سے جاری تھیں۔ یہی نہیں بلکہ ہر ترقی پسند تحریک سے خواہ وہ سیاسی ہو کہ ادبی وہ وابستہ رہے۔ میں یہ کہوں تو غلط نہ ہوگا کہ یہاں کے عوام حیدرآباد کے عوام کیسا نہ یہاں کی شاہی کے خلاف ظلم و استبداد کے خلاف آواز اٹھانے میں مخدوم صاحب سب سے آگے تھے۔ اس وقت کے نوجوانوں میں مخدوم صاحب کے کلام نے (انکے انڈر گراؤنڈ ہونے کے تعلق سے) خاص جذبہ پیدا کیا تھا۔ "تماشائی"، نظم انہوں نے پیش کی تھی اس پر کافی ہنگامہ ہوا اسکو عوام نے بہت سراہا۔ ویسے مخدوم صاحب کا جب خیال آتا ہے ایک مخصوص مسکراہٹ لئے ہوئے انکا تصور آتا ہے۔ کتہ گوڑم میں میٹنگ کے بعد ایک رات سب بیٹھے ہوئے تھے۔ ہر شخص مخدوم صاحب سے کچھ سنا چاہتا تھا۔ مخدوم صاحب نے بہت سی نظمیں سنائیں۔ مجھ سے بھی خواہش کی گئی تو میں نے ان کی ایک نظم 'انتظار' سنائی۔ سب نے اسکو بہت پسند کیا۔ مخدوم صاحب کے تعلق سے مزید کچھ کہنا ضروری نہیں ہے۔ ہر شخص ان کی شخصیت کے نمایاں پہلوؤں سے واقف ہے۔ مخدوم صاحب کو خداوند عالم اپنے جوار رحمت میں جگہ عطا فرمائے انکو مغفور فرمائے اور ان کے پسندوں کو صبر عطا فرمائے۔

శ్రీ ఎమ్. వెంకట నారాయణ :— అధ్యక్ష, శ్రీ ముకుం మొహిద్దీన్ గారికో మొట్ట మొదట 1969 సంవత్సరం మార్చి ఆ ప్రాంతంలో ప్రత్యక్షంగా పరిచయం కలిగింది. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా N. G. O. ల మహాసభ పెట్టినప్పుడు వారు అన్ని పార్టీ లకు సంబంధించిన నాయకులను శాసనసభ్యులను పిలిచారు. కేవలం సమన్య మీదనే మాట్లాడాలిగాని సమన్యకు సంబంధించని విషయం మాట్లాడకూడదనే షరతు ఉన్నది. అరివారులు, మిరవారులు, కమ్యూనిస్టు, జనసంఘం అన్ని పార్టీలకు సంబంధించిన వారిని పిలిచారు. నేనుకూడ వెళ్ళాను. ఆ సభలో ఒక ఆయన ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించడం మాత్రమే కాకుండా వ్యక్తిగతంగా కూడ విమర్శించడం

మొదలు పెడితే నేను అభ్యంతరం పెట్టడంతో సభలో కలకలం బయలుదేరింది. సభకు కొంత ఆభ్యంతరంకూడ జరిగింది. ఆ పరిస్థితిలో ముకుం మొహిద్దీన్ గారు లేచి నన్ను బలపరచడం మాత్రమే కాకుండా ఏ ఆశయాలతో ఈ సభను ఏర్పాటు చేసుకొన్నామో, ఏ సమస్యలమీద ఏర్పాటు చేసుకొన్నామో దానిని గురించి మాట్లాడాలి తప్ప యితర విషయాలు మాట్లాడి, అనవసరమైన వ్యక్తిగత విమర్శల జోలికి పోకూడ దని చెప్పినప్పుడు ఆయన యొక్క వ్యక్తిత్వం ఉదారత్వం బోధపడింది, ఏ పార్టీలో ఉన్నప్పటికీ, కమ్యూనిస్టు పార్టీలోకూడ చాల పెద్ద మనుష్యులు, చాల హుందాతనం కలిగినవారు, ఉదారత్వం కలిగినవారు ఉన్నారు అని అప్పుడు అర్థం అయింది. అట్లాంటి మహానుభావులు యివ్వాలి భారతదేశంలో అన్ని పార్టీలలో ఉన్నారనే విషయం ఆ రోజున నేను మాత్రమే కాకుండా ఆ సభలో ఉన్న వేలాది ప్రజలు అర్థం చేసుకోవడం జరిగింది. అట్లాంటి ముకుం మొహిద్దీన్ గారు ఆకస్మాత్తుగా గుండె జబ్బుతో పోయారు. ఆ రోజు నుంచి పోయే రోజు వరకు హైదరాబాద్ లో కలిసినప్పుడు మాట్లాడు కోవడం తుళు ప్రశ్నలు వేసుకోవడం జరుగుతూ ఉన్నది. వారి యొక్క హుందాతనం వారి యొక్క వ్యక్తిత్వం వారి యొక్క గొప్పతనం ఆంధ్ర దేశానికి మాత్రమే కాకుండా భారత దేశానికి కూడ తెలియడం జరిగింది. ఈ సందర్భంలో ప్రభుత్వానికి ఒక విజ్ఞప్తి చేయకతప్పదు. విన్న మొన్నటిలోనే ఈమాదిరిగా గుండె జబ్బుతో నడుగురు మరిణించినట్లు మేము రేడియో వార్తలలో విన్నాము. మా ఏలూరు పట్టణంలో ఒకరు పోయారు. కాంగ్రెసు కార్యకర్త గుండె జబ్బువల్ల పోయారు. ఉదయం బాగానే ఉన్నారు. భోజనం చేశారు. పడుకొన్నారు. పని పోయారు. ఈ విధంగా గుండె జబ్బుతో మనుష్యులు పోతున్నారు. అందుచేత ప్రభుత్వం గుండె జబ్బుకు సరైన చికిత్సా ప్రకరణలు ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధతో చేయాలని నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఇది చాల తీవ్రంగా దేశంలో ప్రబలియున్నది. ఈ జబ్బుకు నివారణోపాయం కనుక్కోవాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ప్రజాసేవకుడైన ముకుం మొహిద్దీన్ గారు లేనటువంటి రోటు ఒక్క ఆంధ్ర దేశానికే కాదు. భారత దేశానికి, కార్మికోద్యమానికి, ప్రజా ఉద్యమానికి రోటు అని చెప్పతూ సభా నాయకులు పెట్టిన తీర్మానాన్ని నేను హృదయ పూర్వకంగా బలపరుస్తున్నాను.

శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి :—అధ్యక్ష, ముకుం మొహిద్దీన్ గారు మేము చాల సంతోషాలు Trade Unions లో కలిసి పని చేశాము. వారు ఏ పార్టీకి సంబంధించిన, ఏ సిద్ధాంతాల నమ్మినప్పటికీ Trade Union లో వారు మేము కలిసి సమస్యలపై మాట్లాడుకోవడం, చర్చించుకోవడం జరిగేది. 1949 లో వారు జైలు నుంచి బైటికి వచ్చిన తరువాత Trade Unions విషయమై మొదటి మీటింగ్ జరిగింది. అందులో Trade Unions ను ఏ విధంగా విభజించాలి. ఏ విధంగా trade unions ను నడపాలి అని చర్చించినప్పుడు, మాకు వారికి ఎంత వ్యతిరేకత యున్నప్పటికీ వారి మాటలవల్ల వారు తీసుకొన్న plan of action వల్ల విభేదాలు ఎన్నిఉన్నప్పటికీ కూర్చుని మాట్లాడే అవకాశం కలిగేది వారు కల్పించేవారు. Trade Unions కు చాల దగ్గరగా యుండి పనిచేయడం జరిగింది కాబట్టి ఎటువంటి గడ్డుసమస్య వచ్చినప్పటికీ వారు ఉద్రేక పడకుండా శాంతియుతంగా ఆలోచించి అన్ని పార్టీలకు ఒప్పందం కుదిరేటట్లు వారు ఒక పద్ధతిని సూచించేవారు. దాని వల్ల మొత్తం కార్మికోద్యమానికి ఎంతో పెద్ద

లాభం కలిగేది. ఎన్నోసార్లు strikes మొదలైన ఉద్రేకమైన పరిస్థితులలో కూడ ఎవరితోనైనా మాట్లాడాలి అనుకొన్నప్పుడు, అక్కడ కార్మికులు తగాదాలు పేసుకొని చర్చ పరిస్థితి వచ్చినప్పుడు ముక్కు మొహాయదీన్ గారు ముందుకు వచ్చి వాళ్ళు కూర్చుని మమ్మల్ని పిలిచి మాట్లాడే పరిస్థితి రాకుండా చేసేవి ఎన్నో సమయాలు ఉన్నాయని మనవిచేస్తున్నాను. రోజూ field లో జరిగే విషయాలలో, కార్మికుల విషయాలలో చాల దగ్గర సంబంధం చూస్తూ ఉండే వారు కమ్యూనిస్టు పార్టీయా, A. I. T. U. C., I. N. T. U. C. H. M. S ఏది అని చెప్పడం కూడ కష్టం అయ్యేది. వారు కార్మికులకు అన్ని విధాలుగా లాభం చేసే పరిస్థితి ముందు పెట్టుకొని మాట్లాడే వారు గాని, కార్మిక సమస్యలు ప్రత్యేకంగా నా పార్టీ, నా trade union అని ఆ భావంలో మాట్లాడే వారు కాదు. దానివల్ల వారు అన్ని trade unions నాయకుల యొక్క గౌరవాన్ని ప్రేమ, అభిమానం సంపాదించారు. కార్మిక సమస్యలకు దారి చూపించినవారు అమ్యూరు. ఆంధ్రదేశంలో trade union నాయకులు చనిపోవడం యిది రెండవది. ఈ మధ్యనే సత్యనారాయణగారు చనిపోయారు. అది పెద్ద లోటు. రెండవది. ముక్కు మొహాయదీన్ గారు. ఇది trade unions కు చాల పెద్ద దెబ్బ అని మనవిచేస్తున్నాను. ఆయన post అది కూడ పెద్ద దెబ్బ కావచ్చు కాని యివ్వాలి క్రిందబద్ధ జాతిని పైకి తీసుకురావడానికి, అణగిపోతున్న కార్మికులను పైకి తీసుకురావడానికి, సంఘాల ద్వారా కృషి చేస్తున్న మహానాయకులు పోవడం, క్రొత్త నాయకత్వం యింకా ఆ స్థాయికి రాకపోవడం ఉద్యమానికి చాల దెబ్బ అని నేను భావిస్తున్నాను. ఇటువంటి నాయకులు ఈ time లో చనిపోవడం మన రాష్ట్రానికి పెద్ద లోటు. ఈ లోటు ఏ విధంగా పూర్తి అవుతుందో నాకు అర్థం కాదు. ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశ పెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—అధ్యక్ష, ముక్కు మొహాయదీన్ గారి మరణం రేడియోలో విన్న వెంటనే మన ఆంధ్రదేశమే కాదు, యావద్భారతదేశంలో ఆయనను తెలిపిన ప్రతి ఒక నాయకుడు ఎంతో బాధపడ్డారు. వీరితో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడినప్పటినుంచి సన్నిహితంగా మాట్లాడే అవకాశం కలిగింది. వీరు కమ్యూనిస్టు పార్టీ అని కాదు, కాంగ్రెసుపార్టీ అని కాదు. అన్ని పార్టీలయొక్క అభిమాన త సంపాదించిన యిలాంటి కార్మిక నాయకుడు మన మధ్యనే లేకుండా పరలోక ప్రాప్తి అయినాడంటే చాల విచారకరమైన విషయం. వారి ఆత్మశాంతికి నేను పరమేశ్వరుని ప్రార్థిస్తూ, వారి కుటుంబానికి నా సానుభూతిని ఈ సభద్వారా తెలియజేస్తున్నాను.

సమాచార శాఖ మంత్రి (శ్రీ ఎ. నాసుదేవరావు) :—అధ్యక్ష, ముక్కు మొహాయదీన్ గారితో నాకు 1952 నుంచి బాగా పరిచయం ఉన్నది. మనదేశంలో పార్లమెంటుకి ప్రజాస్వామ్యం పద్ధతిలో మొదటిసారి 1952 నుంచి ఎన్నికలు ప్రారంభం అయినాయి. 1948 నుంచి 51 చివరి దాకా తెలంగాణలో సాయుధ పోరాటం పేరుతో జరిగిన ఉద్యమం వెనువెంటనే జనరల్ ఎన్నికలలో, పార్లమెంటుకి ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో అన్ని పార్టీలు పాల్గొని ప్రజల ముందుకు వెళ్ళవలసిన తరుణం. అప్పుడు కాంగ్రెసు పార్టీవారుగాని, కమ్యూనిస్టు పార్టీవారుగాని, కమ్యూనిస్టు పార్టీకి వ్యతిరేకంగా ఉన్నవారుగాని మనుష్యులు ఒకరిని ఒకరు చూచుకోవడంగాని మాట్లాడు

కోవడంగా ఏ మర్యాద లేకపోగా ఒకరినొకరు చంపుకొనే వాతావరణం ఉన్న పరిస్థితులు అవి. మకుం మొహిద్దీన్ గారు మొదటి ఎన్నికలలో మా నియోజకవర్గం నుంచి ఎన్నికయిన శాసనసభ్యులు. మా శాసనసభ్యులు. ప్రచారం చేసే పద్ధతిలో.... పార్టీలు విభజించిన ప్రాంతాలలో... వారు అనుకొన్న విధంగా కార్యకర్తలలో తీసుకొచ్చిన మాడ్చు చాలా ఎక్కువ...యదార్థంగా చెప్పాలంటే కాంగ్రెసు పార్టీ ఒహుస్వల్పమైన వోట్లు మా నియోజకవర్గంలో వచ్చినప్పటికీ, మేము నిర్వహించిన సభలలో వేలాది జనం కూర్చునే అవకాశం కలిగింది. ఆయన తమ కార్యకర్తలకు ఆటవంటి కార్యక్రమమునిచ్చి, ప్రజాస్వామ్యముపై స్రగాడమైన విశ్వాసం కలిగించిన ప్రజాస్వామ్యవాది. అంతేగాక, ఆయన గొప్ప మానవతావాది అని నేను విశ్వసిస్తున్నాను. తెలుగువారిమీ అందరం కూడా ఒకే రాష్ట్రంలో వుండి వ్యవహారం చేసుకోవాలనే విషయంలో.. విశాలాంధ్ర రాష్ట్రంకొరకు నిర్వహించబడిన ఉద్యమములో మకుం గారు కూడా ప్రధానమైన వ్యక్తి. మొట్టమొదటి నుంచి కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ ఐక్యతకు, భారతదేశ ఐక్యతకు అహర్నిశలూ పనిచేస్తున్న మహా నాయకులలో, తెలుగు దేశంలో ఆయన ఒకరు అని మనం సగర్వంగా భావించవచ్చు. అంతేకాదు—ఆయనను ఎన్నిసార్లు కలిసినప్పటికీ, ఎటువంటి సందర్భాలలో చూసినప్పటికీ, ఎటువంటి కాంట్రోవర్షియల్ యిష్యూస్ పై చర్చలు జరుగుతున్నప్పటికీ, ఆయన మొగముపై ఎప్పుడూ విసుగుగాని, కోపముగాని కనబడేది కాదు చాలా స్నేహపాత్రుడు. అశాత శత్రువు అని చెప్పవచ్చు ఆయన గురించి ఇటువంటి మంచి స్నేహితుణ్ణి, మానవతా వాదిని, ప్రజాస్వామ్య వాదిని మన తెలుగుదేశం యంత్రవ్యవస్థలో కోల్పోవడం మన ప్రజా జీవితానికే చాలా లోటు అని నేను భావిస్తూ, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానములోని అంశాలన్నింటితో ఏకీభవిస్తూ, నా పక్షం వారికి శ్రద్ధాంజలి సమర్పించుకుంటున్నాను.

Mr. M Godfrey (Nominated Anglo-Indian):— Mr. Speaker Sir Mr. Maqdoom Mohiuddin's death came to us as a great shock. Although I have not known him personally, all the time that I have heard about him makes us feel that it is naturally a loss to our great country and I join with all those speakers that have spoken earlier about him and send my heart-felt condolences to the bereaved family and pray that his soul may enjoy the eternal bliss.

శ్రీ సి. వి. కె. రావు :—అధ్యక్షమహాశయా, మనం జీవిస్తున్న యీ దిహ క్షమైన కాలములో మహాత్తర మేధావీ, శ్రామికవర్గ నాయకుడు, సమైక్యతా ప్రబోధకుడూ అగు నా మిత్రుడు మకుం మొహిద్దీన్ మరణానికి చాలా చింతిస్తున్నాను. నేను ఒక్కడినే కాదు; ఆంధ్రప్రదేశ్ లోనున్న శ్రామికవర్గమంతా యీ రోజున కన్నీరు కారుస్తున్నదనే చెప్పాలి. ఒక మనిషి కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాలను స్వీకరించాలన్నట్లయితే మహా మేధావి అయి వుండాలి. కష్టజీవుల యొక్క జీవితాలలో వున్నటువంటి దుర్బరమైన బాధలను అవగాహన చేసుకున్నవా వుండాలి. అటువంటి కోవకు చెందిన ఉత్తమ మేధావి మకుం మొహిద్దీన్. ఆయన చనిపోయాడు. ఈ కాలములో, యిటువంటి ఉత్తములు చనిపోకూడని కాలములో, సుమారు 25

సంవత్సరాల క్రిందట ఆయనను నేను మొదటిసారి చూశాను. అప్పుడు విశాలాంధ్ర లేదు. ఈ ప్రాంతములో నిరంకుశత్వము, సంకుచితత్వము, వేర్పాటు దోరణులు ప్రబలివున్న సమయములో యీ ప్రాంతంలో ఉత్తమ కుటుంబానికి, ముస్లింజాతి వాయకుడుగా మహత్తర మేధావిగా ఆయన ఆంధ్ర ప్రాంతానికి వచ్చి తెలంగాణాలో వున్నటువంటి శ్రామికవర్గము, ఆంధ్రలో వున్న శ్రామికవర్గము కలిసివుండే చాల పేసిన మహా నాయకుడు. అటువంటి ఉత్తముణ్ణి కోల్పోయాము. అంతేకాదు. సభా నాయకులు చెప్పినట్లుగా, ఆయన ఏ పార్టీకి చెందినవాడో చెప్పడం కష్టం. మానవ జాతికి చెందినవాటి క్రిందకు వస్తాడు. సాధారణంగా పార్టీలనేవి సంకుచితత్వానికి నిలయాలా? అనే భావం కొంతమందిలో లేకపోలేదు కాని, యీ మనిషి మానవతా ప్రబోధకుడు; మానవులయొక్క ఉత్తమ లక్ష్యాలకు గీటురాయి. మనం ప్రస్తుతం వున్న యీ క్లిష్ట సమయములో, యంత చిన్న వయస్సులో, యంత తక్కువ కాలములో యీ మిత్రుని కోల్పోవడం చాలా విచారకరమైన విషయం. సభా నాయకులు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానముతో ఏకీభవిస్తూ, యీనాడు ఆంధ్రదేశ శ్రామికవర్గం కొద్దే కన్నీరులో నా కన్నీరు కూడా కారుస్తూ మారుంటున్నాను.

شری احمد حسین — کوئی نہ ساتھ دیگا سب کچھ یہاں رہیگا

دو گز آفن کا ٹکڑا تیرے بھی ساتھ ہوگا

مخدوم صاحب کے نعلی سے شری راجیسور راؤ اور چیف منسٹر صاحب نے بڑے دکھ کے ساتھ اور بہت ہمدردی کے ساتھ کہا مری گزارش یہ ہیکہ وہ کچھ چھوڑ کر نہیں گئے — اپنی تمام زندگی قوم کی خدمت کیلئے انہوں نے وقف کر دی تھی — انہوں نے ٹرنڈ یونین کیلئے قربانیاں دی ہیں — آج انکے گھر کی کیا حالت ہے — سب کو ایک دن مرنے کیلئے تیار رہنا ہے — زندگی ایک درمیانی وقفہ ہے — 'نساں باقی نہیں رہتا لیکن اسکی یاد باقی رہ جاتی ہے' — انکے پسماندوں کی سہولت کے تعلق سے اس ایوان میں کچھ بھی نہیں کہا گیا — اور دوسری گزارش یہ ہیکہ جو شخص اردو کیلئے وقف تھا اردو زبان کو فروغ دینے کیلئے زندگی بھر کوششیں کرنا رہا کم از کم اسکے جانے کے بعد ہمارے ہاؤس کے لیڈر چیف منسٹر صاحب اردو کے تعلق سے دوسری زبان ہونیکا اعلان کر دیں تو ٹھیک رہیگا اور انکے خاندان کیلئے سہولتیں دینے کی خاطر درخواست کرونگا کہ ایوان میں اعلان کر دیں — (آواز — تلگو میں کہئے) نہیں — چیف منسٹر صاحب خوب اردو سمجھتے ہیں — تو میری گزارش یہ ہے کہ چیف منسٹر صاحب ایسے شخص کے تعلق سے جو ٹرنڈ یونین کا لیڈر ہی نہیں بلکہ ایک قابل ترین شخص تھا انکے خاندان کیلئے سہولتیں دینے کا اعلان کریں —

گورنر صاحب کے خطبے کے بعد اپوزیشن کے کمرے کے پاس ان سے ملاقات ہوئی تھی — حال یہ اپوزیشن کے تعلق سے گفتگو ہو رہی تھی تو میں نے انکی

زبانى یہ سنا کہ ”گورنر کے داخلے کے وقت کسی طرح آڑے آنیکا میں قائل نہیں ہوں،“ میں گورنر راج کی نائید کی ہے لیکن اسی حرکتوں کے ساتھ ہیں ہوں۔ ایوان سے واک اوٹ کرنا وغیرہ میں ایسی رکیک حرکتوں کا ساتھ نہیں دوں گا۔ ایسے مایہ ناز شاعر اور ادیب کے تعلق سے ایسی مارٹی کا بھی کام ہے کہ ان کے اہل و عیال کے بعلی سے مدد کریں۔ ان کے حاندان کے بعلی سے کچھ خیال رکھتے ہوئے آگے بڑھیں انہی گرانس کروں گا۔

శ్రీ ఎం. రజబ్ అలీ (ఖమ్మం) :—మక్తంగారి అస్తమయంతో ఇప్పటికీ ఆంధ్ర దేశంలో నలుగురు బ్రేడ్ యూనియన్ నాయకులను కోల్పోయాము. కె. ఎల్. నరసింహంగారు, మక్తం మొహిదీన్ గారు, సత్యనారాయణరెడ్డిగారు, టి. వి. విరల్ రావు గారు తెలంగాణాలో శ్రామికవర్గం తరపున పనిచేశారు. 25 ఏండ్లనుంచి మాకు వారితో పరిచయంవుంది. వారి సహచర్యంలో మేము అనేక విషయాలు తెలుసుకున్నాం. వారు ప్రజాకార్యక్రమాలలో భాగస్వాములు కావడంతోపాటు తెలంగాణాలో నిజాం నవాబుకు వ్యతిరేకమైన పోరాటంలో అగ్రగామిగా వుండేవారు. అప్పుడు వారు రహస్యజీవితం గడపవలసివచ్చింది అప్పుడు ఉర్దూ సిల్పర్ లోవున్న యీ మక్తంగారు ముఖ్యంగా కృష్ణాజిల్లాను అనుకొనివున్న నందిగామతాలూకాలో అక్కడి కల్చర్ లో సమీక్షిస్తే, అక్కడి ప్రజలలో ఎటువంటి అనుమానాలు రాకుండా, కుప్పతిప్పలుగా సి. ఐ. డి. యి తిరుగుతున్నరోజులలో గొప్పగా నడచుకున్న కార్యకర్త. ఈనాడు మక్తంగారి మరణంవల్ల ఆప్రాంతంలోనివారుకూడా స్త్రీలు, పురుషులు ఎంతోమంది దుఃఖపడ్డారు. అదేకాదు, అమాయకులైన ప్రజలను జైల్లోపెట్టి 80 మందికి అక్కామొదేషను వుండే ఒక్కొక్క సెల్ లో 200-300 మందిని క్రిక్కిరిసేలా పెట్టి, గజం స్థలంలో మూడు నాలుగు మందిని పండపెట్టే నిర్బంధవిధానం కొనసాగు తున్న రోజులలో లీగర్ గా ఆర్థ్య చేసుకోడానికికూడా అవకాశాలులేకుండా, నిజాం ప్రభుత్వంలో చేసుకోడానికికూడా దిక్కులేని పరిస్థితులలో పోరాటం మొదలుపెట్టి, నాయకత్వం వహించిన నాయకులకొపకు చెందిన నాయకులు శ్రీ మక్తంగారు. ఇటువంటివారు ఒక్కొక్కరే రాలిపోతున్నారని యీవేళ బాధపడుతున్నాము. బ్రేడ్ యూనియన్ మూమెంట్ లో యీ కొరతను పూడ్చడం చాలాకష్టం. మక్తంగారు చాలా సాధువుగా వారు ఏమీ అనిపాస్తులుకూడా లేకుండా చనిపోయారు. చాలామంది బ్రేడ్ యూనియన్ నాయకులు అనిపాస్తులు లేకుండా వున్నారు. వారి జ్ఞాపకచిహ్నంగా ఒక మెమోరియల్ ఫండు నైనా ఏర్పాటుచేసి వారికుటుంబాన్ని అడుకోవాలని కోరుతున్నాను. మైనారిటీ జాతికి చెందిన మక్తంగారు అనేక త్యాగాలు చేశారు. వారి త్యాగాలకు చిహ్నంగా గవర్నమెంటుతరపున చిరస్థాయిగావుండునట్లు చేయాలని కోరుతూ మక్తంగారి అత్తకు జోహార్లు అర్పిస్తూ నేను సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—గౌరవసభ్యులారా, స్వర్గీయ మక్తం మొహిదీన్ గారినిగురించి సభానాయకులు ముఖ్యమంత్రిగారు, ప్రతిపక్షనాయకులు, గౌరవసభ్యులు చెప్పిన విషయాలతో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. నేను రేడియో వార్తలు వింటుండగా అకస్మాత్తుగా మక్తం మొహిదీన్ గుండెబిల్లువల్ల ఢిల్లీలో మరణించారు అని వచ్చింది. కాని నేను మొదట నమ్మలేదు. మరల ఆంధ్రప్రదేశ్ రెజిస్ట్రేట్ కౌన్సిల్ సభ్యులైన

శ్రీ మక్కుం మొహిదీన్ మరణించారు అని వచ్చినప్పుడు నాకు సమ్మత తప్పలేదు. వారితో నాకు చాలా కొద్ది పరిచయం మాత్రమే వున్నది. ఒకసారి మాత్రం వారు శాసనసభిలో మాట్లాడేటప్పుడు నేను విన్నాను. వారు, నేనూ అన్నదప్పుడు ఫర్స్టులో కలుసుకుంటూ వుండేవారము. నా కొద్దిపరిచయంలా వారినిగురించి కొంతకొంత తెలుసుకోగలిగాను. వారు వ్యక్తిగతంగా చాలా పెద్దమనిషి. One of the finest gentlemen I have come across. There was some dignity and grandeur about that man ఉన్నతమైన భావాలు, ఉదారమైన న్యాయం కలిగి, ఎవ్వరినీ నొప్పించకుండా ఎంతో విరయంతో ప్రవర్తించుకునేవారు. వారి యోగ్యతనుబట్టి చూస్తే నిజాం పరిపాలనా కాలంలోనుంచి వారు సర్వీసులోనే వుంటే మంచి ఉన్నతమైన పదవికి వెళ్లేవారేమో. కాని, వారు వారిజీవితాన్ని ప్రజాసేవ కోసం అంకితంచేసుకొని, ఎన్నో ప్రజాఉద్యమాలలో పాల్గొని, ప్రముఖపాత్ర వహించి, బీదప్రజలకు గణనీయమైన సేవచేసి వారిజీవితాన్ని సార్వకం చేసుకున్న మహనీయుడని చెప్పడంలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తిలేదు. ప్రాగ్మాటిక్ అవుట్ లుక్ వున్న ఉత్తమనాయకులు, గొప్ప మహనీయులు అయినవారు ఒకరి తరువాత ఒకరు రాతిపోవడం నిజంగా మనరాష్ట్రానికి కాదు, మొత్తం దేశానికికూడా తీరనినష్టం నేను భావిస్తున్నాను. భగవంతుడు వారిఆత్మకు శాంతినొసంగుగాక అని ప్రార్థిస్తూ వారిపట్ల గౌరవసూచకంగా సభవారంతా ఒక నిమిషం లేచి నిలబడవలెనని కోరుతున్నాను.

The question is :

“That this House places on record its deep sense of sorrow at the demise of Sri Maqdoom Mohiuddin, a former Member of the Andhra Pradesh Legislative Assembly and conveys its deep sense of sympathy to the members of the bereaved family.”

The motion was adopted nem con all the members standing in silence for one minute.

BUSINESS OF THE HOUSE

శ్రీ అహమ్మద్ హుస్సేన్ :—అధ్యక్ష, పాలస్తీనాలో అక్సామాస్కెను తగుల బెట్టినదానిగురించి వర్ణించడానికి తమరు అవకాశమివ్వాలని కోరుతున్నాను. ఈ విషయం పార్లమెంటులోకూడా వచ్చింది. ఈ విషయంలో పేటు గవర్నమెంటుకూడా

మిస్టర్ స్పీకర్ :—వారితో నేను సంప్రదించిన తరువాత చెబుతాను.

Sri C. V. K. Rao has given a notice of breach of privilege, i.e., with regard to the conduct of some of the Members in the Assembly on the 14th when the Governor was reading the address. May I tell you one thing ? I do not know whether you are really pressing this notice. Personally I feel that it is better that we should ignore certain things than take serious notice of it and make much about it.

శ్రీ బి. రత్నకృష్ణారావు :—అధ్యక్ష, వారు అందులో రెయిట్ చేసిన యిష్యూ ఏదో తెలియలేదు.....

మిస్టర్ స్పీకర్, ఎన్నడూగూడ అక్షరచోజుగ కొంతమంది సభ్యులు అందోళన చేశారని గవర్నరుగారు అక్షరం చేయకుండా ఆటంకం కలుగజేశారని, బ్రిష్ ఆఫ్ ప్రివిలేజ్ కలుగజేశారు కాబట్టి వారిపై చర్య తీసుకోవలసిందని వారి నోటిసు.

Sri C. V. K. Rao :—Shall I explain my position Sir, with regard to this?

Mr. Speaker. —Your position you have already explained in your Notice. My advice to him is—not only to you but also to other members of this House—to ignore this incident. It is better to ignore this incident than to take serious notice of it.

Dr T. S. Murthy :—I agree.

Sri B. Ratnasabhapathi. :—I agree.

Mr Speaker :—By this we will be doing more disservice than doing service.

Sri C. V. K. Rao :—The good spirit in it should be understood. There is a good spirit in this thing. There is nothing that is wrong in this.

Mr Speaker :—You have given notice of breach of privilege. That means you want to take cognizance of the conduct of those members and then give my ruling. Is it not so? But personally I say it is better for all of us to ignore that incident and not to take serious notice of it. There seems to be that opinion in the entire House.

Sri C. V. K. Rao :—That is true. On the breach of privilege it is just to draw the attention of the House. At the sametime..

Mr. Speaker :—Where is the question of drawing the attention of the House because all the members present knew about it. The members who did not present on that day might have seen the newspapers the next day.

Sri B. Ratnasabhapathi :—In reference to the wishes of the Speaker we request Mr C. V. K. Rao to withdraw it

శ్రీ సి.వి.కె. రావు :— ఇందులో ఏదో అందోళనకరంగా ఉందని అనుకోదం విషయమై నేను ఒకటి క్లారిఫై చేయదలచుకున్నాను. ఇది ఎవరినీ కించపరచాలనికాని ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కనుపించే అనైక్యతను ఎక్కువ చేయాలనికాని నా ఉద్దేశం కాదు. కొంచెం ఓర్మి, ఓపిక, దూరదృష్టితో వ్యవహరించాలని నా ఉద్దేశం. తెలంగాణా నాయకులతో కొంత సంబంధాలు నాకు ఉన్నది. లేకపోలేదు. హాను ముందుకు తెచ్చే పద్ధతి ఏమిటి అనేది విషయం. They are with a definite object. హాను దృష్టికి తెచ్చే పద్ధతి ఉంది. సమైక్యతగా ఉండడానికి సభ్యులందరు కృషిచేయాలని చెప్పానుకాని ఎవరినో అల్లరి చేయాలని నా మిత్రులు గందరగోళం పడాలని నా ఉద్దేశం కాదు. నా పర్సన్ పర్స్ అయినది కనుక దీనిని విశ్లేష చేసుకుంటున్నాను.

Point of information 28th August 1960. 267
re : Report of the IV Finance Commission.

Mr. Speaker :—I do not think there is need for any further discussion. So, I am disallowing it.

POINT OF INFORMATION

re:—Report of the IV Finance Commission.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—నాలుగవ ఫైనాన్స్ కమిషన్ వారి రిపోర్టు వచ్చింది. వారు కొంతవరకు వెళ్లారు. అందుకు థాంక్స్ చెప్పవలసివుంది. ఈ రిపోర్టుగురించి చర్చించవలసిన అవసరం ఉంది. రైల్వేల ఫ్రైయిట్ కు సంబంధించి స్టేటు పూర్ లోనికి తీసుకురావడానికి ఒప్పుకోవడం లేదు. కార్పొరేషను టాక్సును రాజ్యాంగంమేరకు స్టేటు పూర్ లోనికి తీసుకురావడానికి వీలులేదన్న వారు రాజ్యాంగంలో ఉన్న ప్రకారం రైల్వేల విషయం తీసుకోలేదు. ఈ రిపోర్టుపై ప్రత్యేక చర్చకు అనుమతి ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—విన్నవే మాకు రెండు కాపీలు వచ్చాయి. ఒకటి సభ్యులకు యివ్వగలము. రెండు మూడు రోజులలో ఎక్కువ కాపీలు ఇవ్వ గలుగుతాము. బడ్జెటు జనరల్ డిస్కంషన్ వస్తున్నది కనుక అందులో దీనినికూడా చర్చించవచ్చును.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—జనరల్ డిస్కంషన్ లో అంటే ఉపయోగం లేదు. అందులో అనేకం వస్తాయి. కొన్ని కవరెస్ అవుతాయి. కొన్ని కావు. ఇది ముఖ్యమైన విషయం.

శ్రీ బి. రత్నసదాపతి :—ఫైనాన్స్ కమిషన్ కు మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఒక రిపోర్టు ఇచ్చింది. ఆ కాపీకూడా మాకు ఇవ్వాలి.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—అది యిదివరకే సర్క్యూలేటు చేసినాము.

శ్రీ బి. రత్నసదాపతి :—నావద్ద ఉంది అనుకోండి. కొంతమందివద్ద ఉండదని చెప్పాను. ఏమైనా జనరల్ డిస్కంషన్ లో సరిపోతుందంటే ప్రయోజనం లేదు. వేరే చర్చ అవసరం.

శ్రీ పి. సుబ్బయ్య :—నాలుగవ ఫైనాన్స్ కమిషన్ వారికి మన అభిప్రాయాలు చెప్పాము. దానివల్ల వారు కొంత తెలుసుకోగలిగారు. జనరల్ డిస్కంషన్ లో కాకుండా వేరే చర్చకు అవకాశం యిప్పించాలని కోరుతున్నాను.

Sri K. Vijayabhaskara Reddy :—Sir, in addition to that we are preparing a note for the information of the Members and we will circulate it.

Mr. Speaker :—I will consider about the need for discussion. In the meanwhile I will ask the Minister to make a few copies of the Report available to the Members. And he said they are preparing a note also. After that I will consider whether any discussion is needed.

Sri K. Vijayabhaskara Reddy :—Immediately I make one copy available and afterwards I will make some more copies available.

CALLING ATTENTION TO MATTERS OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE

*re :—*Deplorable condition of the Municipal workers.

శ్రీ సి. వి. కె. రావు :—అధ్యక్ష, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 30 వేలకు పైగా మునిసిపల్ కార్మికులు, అట్టడుగుకు చెందిన వర్గం వారు ఉన్నారు. అందులో ఎక్కువభాగం పబ్లిక్ హెల్త్ కు సంబంధించిన వారున్నారు. అందులో స్కాప్ వేంజర్లు, స్వీపర్లు వంటి మీనియర్లు ఉన్నారు. పీరేకాకుండా నాన్ పబ్లిక్ హెల్త్ కు సంబంధించిన వర్కర్లు కూడా ఉన్నారు. వీరందరూ ప్రభుత్వానికి పడేపడే తమ కష్టాలను గురించి, వేతనాలు, కరువుభత్యం గురించి, దుచ్చరమైన జీవిత పరిస్థితులను గురించి పరిష్కరించాలని విజ్ఞప్తి చేశారు. ఈమధ్యనే మునిసిపల్ మంత్రిగారికి ఒక మెమోరండం సమర్పించారు. ఆ మెమోరండంలో చాలా సంవత్సరాలుగా వర్కర్లకు జరిగే అక్రమాలు పరిష్కరించాలని అడిగారు. ఇందులో ద్వంద్వవిధానం ఉంది. వీరిని నాలుగవ తరగతి ఉద్యోగులుగా కూడా చూడడంలేదు. కొంతమందికి కంటింజెన్సీ అంటున్నారు, పర్మనెంటు కంటింజెన్సీ అంటున్నారు, కొంతమందిని పార్డులెంట్ అంటున్నారు. వీరిలో కొంతమందికి రు. 86, 10, 44 లు ఇస్తున్నారు. క్లాసు 4 ఉద్యోగికి కూడా రు. 60 లు వేతనం ఇస్తున్నారు. కానీ వీరిలో మాత్రం రకరకాలుగా భేదాలు కల్పించి మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ డిపార్టుమెంటు పీడిస్తోంది. కరువుభత్యం విషయంలో రు. 71 లు ఇచ్చేవోట వీరికి రు. 6 తగ్గించి ఇస్తున్నారు. ఇందులో ఆంధ్రకు తెలంగాణాకు కూడా తేడా ఉన్నది. తెలంగాణాలో మనవారికి ఇచ్చే జీతం అనవారికి ఇవ్వడంలేదు, ఒకచోట పెనాన్సు ఉన్నాయి, మరొకచోట లేవు. వారు చాలా రోగాలకు గురి అవుతుంటారు. అందుకు తగిన ఆరోగ్య సదుపాయాలు లేవు. ఇంట్లు లేవు. పెన్షన్ ఆలవన్న కొంతమందికి ఉంది. కొంతమందికి లేదు. గాంధీగారికి వ్రీయమైన కార్మికులు వీరు. వీరి సమస్యలను పరిష్కరించకపోతే ప్రభుత్వం చిక్కులలో పడుతుంది. ఈ 30 వేలమంది కార్మికులు సమ్మె నోటీసు ఇచ్చే స్థితిలో ఉన్నారు. ప్రైవేటైజేషన్ మీటింగు ఏర్పాటుచేసి దీనిని పరిష్కరించాలని కోరుతున్నాను.

Sri N. Chenchurama Naidu :—The sweepers and scavengers working in Municipalities are being paid salaries as per orders issued by the Government which are more than that fixed under Minimum Wages Act. Further in view of recent revision of pay scales of the Government Servants, the question of revision of pay scales of the Municipal employees is separately under consideration of Government. Additional posts of scavengers and sweepers are sanctioned as and when proposals are received basing on the requirements and financial position of the respective Municipalities. As regards the supply of uniforms they are eligible for two pairs of dress every year, which is being supplied by the Municipalities. They are being granted leave of 5 days without M.C. and 30 days with M.C. for each year of service. Provision also exists for grant of maternity leave to female scavengers and sweepers.

Employment and Promotion :

As per rules relating to the qualifications and recruitment of inferior servants, the menials paid from contingencies are also eligible

for appointment to the post in inferior service viz., peons, provided they satisfy the other conditions specified in the said rules.

Housing Facilities :

When available each worker is being provided with a house in colony constructed for them Under Centrally Sponsored Schemes, subsidies are being given to Municipal Councils for construction of houses to sweepers and scavengers at Rs. 750 per house. (Any amount over and above the ceiling, cost has to be borne by the Municipalities concerned)

So far an amount of Rs. 14,42,900 has been released to 51 Municipal Councils from the year 1961-62 onwards, including ex-Mahboobabad Town Committee (1962-63). Out of a target of 1922 houses, 559 houses have been constructed and allotted and 106 houses are under construction.

MEDICAL FACILITIES

As regards medical treatment most of the Municipalities have their own hospitals and they can avail the medical facilities therein or in Government Hospitals.

The Municipalities have been advised to provide the following facilities to Public Health workers in addition to the above:

1. Supply of screening pads for noses to scavengers.
2. Supply of necessary buckets for the removal of night soil.
3. Provision of one night soil cart and one rubbish cart for each ward.
4. Provision of closed buckets and scrappers to remove night soil.
5. To provide 350 gms. of coconut oil and half bar soap per month and two towels of 1 1/2 yards per annum to each of these workers.
6. To supply clothing and foot-wear.
7. They are also eligible for weekly holiday.

శ్రీ సి. వి. కె. రావు :— ఒక విషయం మంత్రిగారి దృష్టికి తెస్తున్నాను. కొన్ని మిస్ పేజ్ మెంట్లు ఉన్నవి. అక్కడ వారు సమ్మె చేసే పరిస్థితి ఉంది. ట్రైపార్టెట్ మీటింగ్ అరేంజ్ చేయాలని మంత్రిగారిని మీ ద్వారా కోరుతున్నాను.

PAPERS LAID ON THE TABLE

G. O. Ms. No. 186, Panchayati Raj (Samithi-III) Department dated 12-4-68.

Sri S. Sidda Reddy :— Sir, on behalf of the Minister for Panchayati Raj I beg to lay on the Table under sub-section (2) of section 69 of the Andhra Pradesh Panchayat Samithis and Zilla Parishads Act, 1969, a copy of G. O. Ms. No. 186, Panchayati Raj (Samithi-III) Department dated 19-4-68 and published at pages 67-211 of the Rules

210 28th August, 1969. Papers laid on the Table of the House.

Supplement to Part-VII of the Andhra Pradesh Gazette dated 16-5-68 as required under sub-section (1) of section 69 of the said Act.

Amendment to the Andhra Pradesh Motor Vehicles Rules, 1964.

Dr. M. N. Lakshminarasiah :— Sir, I beg to lay on the Table a copy of the Notification issued under G. O. Ms. 968 Home, (Transport-I) Department dated 19-7-69 containing an amendment to the Andhra Pradesh Motor Vehicles Rules, 1964.

G. O. Ms. No. 718 Home (Tr. II) Department dated 24-5-69

Dr. M. N. Lakshminarasiah :— Sir, I further beg to lay on the Table under sub-section (2) of section 9 of the Andhra Pradesh Motor Vehicles Taxation Act, 1963 a copy of the notification issued in G. O. Ms. No. 713, Home (Tr. II) Department dated 24-5-69 and published in the Andhra Pradesh Gazette dated 19-6-69.

G. O. Ms. No. 376 Home (Endts. III) Department dated 20-3-69.

Sri S. Sidda Reddy :— Sir, on behalf of the Minister for Religious and Charitable Endowments to beg to lay on the Table a copy of the Rules issued in G. O. Ms. No. 876, Home (Endts. III) dated 20-3-69 under sections 6, 17, 18 and 23 of the Andhra Pradesh Charitable and Hindu Religious Institutions and Endowments Act, 1966 as required by sub-section (2) of section 107 of the said act.

G. O. Ms. No. 260, Home (Endts. III) Department dated 1-3-69.

Sri S. Sidda Reddy :— I further beg to lay on the Table a copy of the Rules issued in G. O. Ms. No. 260, Home (Endts. III) dated 1-3-69 under section 107 of the Andhra Pradesh Charitable and Hindu Religious Institutions and Endowments Act, 1966 as required by sub-section (2) of section 107 of the said Act.

G. O. Ms. No. 259, Home (Endts. III) dated 1-3-69

Sri S. Sidda Reddy :— I further beg to lay on the Table a copy of the Rules issued in G. O. Ms. No. 259, Home (Endts. III) dated 1-3-69 under sections 37, 38, 39 and 41 of the Andhra Pradesh Charitable and Hindu Religious Institutions and Endowments Act, 1966 as required by sub-section (2) of section 107 of the said Act.

G. O. Ms. No. 424, Home (Endts. III) dated 1-4-69.

Sri S. Sidda Reddy :— I further beg to lay on the Table a copy of the Rules issued in G. O. Ms. No. 424, Home (Endts. III) dated 1-4-69 under sections 53 and 104 of the Andhra Pradesh Charitable and Hindu Religious Institutions and Endowments Act, 1966 as required by sub-section (2) of section 107 of the said Act.

Krishna and Godavari Delta Drainage Board and Cess Fund Rules, 1969.

Sir, on behalf of..... Sri R. Narapa Reddy, Minister for Medium Irrigation and Flood Control, I beg to lay on the Table a copy of the Krishna and Godavari Delta Drainage Board and Cess Fund Rules 1969, issued in G. O. Ms. No. 517, P. W. D. dated

8-4-69 and published in Supplement to Part II Extraordinary of the Andhra Pradesh Gazette on 21st April, 1969, as required under section 15 (2) of the Andhra Pradesh (Krishna and Godavari Delta Area) Drainage Cess Act, 1968 (Andhra Pradesh Act No. 11 of 1968).

ANNUAL FINANCIAL (BUDGET) FOR 1969-70 GENERAL DISCUSSION

(Sri K. Ramnatham in the Chair)

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :— అధ్యక్ష, మన అధికమంత్రిగారు ఆసెంబ్లీకి ప్రసాదించిన ఉపన్యాసం ఊణంగా చదవడానికి అవకాశం కలిగింది. అంతకుముందు గవర్నరుగారి ప్రసంగం కూడా ఎక్కువ శ్రద్ధతో చదివాను. కాని, అధ్యక్ష, తమకు తెలుసును. దాదాపు స్వతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత గాని మొట్టమొదట నేను ఆసెంబ్లీ సభ్యునిగా ఎన్నిక అయినప్పటినుంచిగాని బడ్జెటు ఉపన్యాసములు అన్నీకూడా ఊణంగా చదివి ఆలోచన చేస్తే సంవత్సరం సంవత్సరానికి బడ్జెటు స్పీచి యొక్క ప్రాధాన్యత, విలువ తగిపోతోందని నాకు అనిపిస్తున్నది. నేను అర్థం చేసుకున్నంతవరకు, బడ్జెటు ఉపన్యాసానికి ఆర్థికంగా, సాంఘికంగా, రాజకీయంగా చాలా ప్రాధాన్యత యిచ్చేవారు. బడ్జెటు ఉపన్యాసం మన రాష్ట్రంలోను, దేశంలోను సాంఘిక పరిస్థితులు, రాజకీయ పరిస్థితులను అనుసరించి ఆర్థిక పరిస్థితులు అభ్యుదయం కి యరుగా స్పాంకింగ్ రిస్కెక్ చేపట్టటవంటి ఉపన్యాసంగా ఉండేది. కాని ప్రతి సంవత్సరం బడ్జెటు ఉపన్యాసం వల్ల, మనం తెలుసుకున్నటువంటి విషయాలకంటే తెలుసుకోలేనటువంటి విషయాలు ఎక్కువగా పొందుపరచడం ఎక్కువ జరుగుతోంది. కేవలం ఒక ఆదాయం, వ్యయం పట్టిలాగ తయారవుతున్నది కాని ఆర్థిక వ్యవస్థ, సాంఘిక వ్యవస్థ అభ్యుదయానికి ఏ విధముగా దోహదం కలిగించే ప్రయత్నాలు ప్రభుత్వం చేస్తున్నదో చెప్పే విషయాలు ఏమీ లేకుండా పోతున్నవి. మనం ఈ సంవత్సరం రెండు బడ్జెటులు తయారు చేశాము. రెండు ఉపన్యాసములు అదృష్టవల్లనో దురదృష్టవల్లనో వినడం జరిగింది. కారణాలు ఏమయితేనేం మొట్టమొదట ఆసలు బడ్జెటును తయారు చేయడానికి ఏ కారణాలు చెప్పారో ఆ కారణాలు యిప్పటికీకూడా ఉన్నాయి. కాకపోతే నిన్న వచ్చింది అన్నారు. దాని గురించి ప్రత్యేకమైన చర్చకు అవకాశం యిస్తారని అధ్యక్షుల వారు శలవిచ్చారు, భాగుంది. జనవరి 20 తారీఖునుంచి యంతవరకు ఆంధ్ర దేశంలో ఒక భాగం ఎంత గందరగోళానికి లోనైనదో తమకు తెలుసును. జనవరి 18 వ తారీఖున అనుకుంటూ పెద్దలందరూ కూడా ఆంధ్ర దేశంలో ఒక భాగాన్ని ఎదుర్కొంటున్న పనులను పరిష్కారం చేయాలని ప్రయత్నం జరిగింది. మరి దాని ఫలితం ఏమిటంటే 20 వ తారీఖున పోలీసువారితో పోలీసు తుపాకులతో పరిష్కార మారం ప్రారంభించినది మన ప్రభుత్వం. ఆ రోజునుంచి ఈ రోజు వరకు ప్రభుత్వం అయితేనేం, ప్రభుత్వ యంత్రాంగం అయితేనేం పరిపాలనా విధానం పోలీసుపైన పై న్యంపైన ఆరదాపడి ఉంది. కాని అది రాజకీయం అనుకుంటూ, ఈ ఆదాయ వ్యయ పట్టి ఆ రోజునుంచి ఈ రోజువరకు పోలీసువారికి మనం ప్రత్యేకంగా యితర రాష్ట్రాలనుంచి కేంద్రంనుంచి తెప్పించుకున్న పోలీసు సిబ్బందికి మన రాష్ట్రం కొరత పడినందుకున్న సైన్యం కోసం అయిన ఖర్చు ఎందుకు చూపించలేదో అర్థం కాలేదు.

నెలకు ఒకటిన్నర కోట్లు ఖర్చు అవుతున్నట్లు నాకు వచ్చిన అనఫీషియల్ లెక్కలను బట్టి తెలుస్తున్నది. ఈ కర్మకాండ ఎన్నిమాసాలు జరుగుతుందో తెలియదు. పోలీసు వారిచే మనము రక్షించబడడానికి, ఇతరులను చంపడానికి ఒకటిన్నర కోట్లు ఖర్చు పెడుతూ వుంటే, ఇంత ప్రధానమైన బటమిని ఈ బడ్జెటులో ఎందుకు చూపించలేదని అడుగుతున్నాను. ఇది ఒక పెద్ద రాజకీయ సమస్య కావచ్చును. గవర్నరు గారి ప్రసంగముపై న చేసిన చర్చలవలన ఇది రాజకీయనాయకులకే పరిమితము కాలేదని తేటతెల్లమైనది. పెద్దలందరూ ఒప్పుకొన్నారు. ఈ ఉద్యమమును రాజకీయనాయకులు ప్రారంభించినది కావని. ఈ ఉద్యమము ప్రజలలో వచ్చినది. ఈ ఉద్యమాన్ని పరిష్కారము చేయడానికి మనము పోలీసులను ఉపయోగించుకొంటున్నాము. దానికి ఖర్చు ఒకటిన్నర కోట్లు నెలకు. ఇది కేవలము తెలంగాణా సమస్యకు సంబంధించిన ఖర్చు అయినప్పటికీ ఈ పోలీసు వారు చేస్తున్న కర్మకాండ ఒక్క తెలంగాణాకే పరిమితము కాలేదు. రాయలసీమలో కూడ జరిగింది. రాజకీయ సమస్యలను, సాంఘిక సమస్యలను పోలీసు వారితో పరిష్కారము చేయడానికి పూనుకొంటే పోలీసు వారిలో ఒక భాగము రాక తప్పదు. వారికి యిచ్చిన తుపాకులు, అధికారము, ఇతరులను చంపడానికే అనే భావము ఈ రోజున ఏర్పడినది. పెద్దలు గమనించే వుంటారనుకొంటున్నాను. అది ఇక్కడున్న సమస్యలను పరిష్కరించడానికి ఉపయోగపడుతున్నారు. ఇక్కడే కాదు. కడప జిల్లాలోని కందమల్లాయిపల్లె అను గ్రామములో ఒక మతానికి సంబంధించిన జాతర జరుగుతూవుంటే పోలీసులలో మానసికముగా వచ్చిన భావము — తుపాకులను వారికి యిచ్చినది ఇతరులను చంపాలనే భావమువలన జరిగింది ఏమంటే 10 మందిని చంపారు. ఈ జాతర దాదాపు 5, 6 వందల సంవత్సరాలనుంచి జరుగుతున్నది. 10 మంది అనేది అఫీషియల్ గా వచ్చిన వార్త. నేను ఆ జిల్లాకు చెందిన వాణ్ణి కాబట్టి నాకు అన్-అఫీషియల్ గా తెలిసినది దాదాపు 23 మందిని చంపారు అని. ఎంతమందికి దెబ్బలు తగిలినవి? ఇంజర్డ్ పెర్సన్స్ ఎంతమంది అనే లెక్కలు తెలియవు. ముఖ్యమంత్రిగారుగాని, వెంగళరావుగారు పోలీసు కాఫను తీసుకొన్నారు. వారు ఎవరైనా చెబుతారేమో అని ఎదురు చూస్తున్నాను విన్న కూడ అడిగాను. తెలంగాణా ఉద్యమములో ఎంతమంది చచ్చారు? వారిని చంపడానికి ఎంత ఖర్చు అయినది? వారిని చంపి మనము రాజ్యాన్ని ఏలాలి. మన రైల్వేని ప్రొటెక్ట్ చేసుకోవాలి. ఇదేనా మన సమస్యల పరిష్కారము. డక్కన్ ప్రావిన్స్ లో వారు ఒక ప్లేటుమెంటును తయారుజేశారు. అది రైల్వేలో కాదో తెలియదు కాని అధిక శాఖమంత్రిగారిని చెప్పాలని కోరుతున్నాను. 20-1-69 నుంచి 6-8-69 వరకు 69 మాట్లు ఫైరింగ్ జరిగినవి దానిలో 30 మంది చచ్చారని అఫీషియల్ ఫిగర్. అన్-అఫీషియల్ ఫిగర్ 40 మంది చచ్చారని తెలుస్తున్నది. అది లెక్కకు కనిపించినది. హాస్పిటల్ లో చని పోయినవారు చాలమంది లెక్కకు లేకుండా. రిజిస్టరుకు ఎక్కకుండా పోయినవి. ఇంజర్డ్ ఇన్ తెలంగాణా మూవ్ మెంటు 103 అఫీషియల్ ఫిగర్. 162 మంది దెబ్బలు తిన్నారు. ఇంత కర్మకాండ జరుగుతున్నది. పోలీసు వారిపైన ఎంత ఖర్చు పెడుతున్నదీ ఈ అదామి వ్యయ పట్టికలో ఎందుకు చూపించలేదని అడుగుతున్నాను. తెలంగాణాలో, రాయలసీమలో ఆ విధంగా జరిగితే, శ్రీకాకుళం జిల్లా

ప్రాంతములో నక్సలైట్లు పేరు పెట్టుకొని బ్రహ్మాండమైన ఉద్యమము జరుగుతున్నది. లచ్చన్నగారు ఎంత బాధపడి చెప్పినా వినిపించుకొనే పరిస్థితిలో లేదు ప్రభుత్వము. ఆయన పోలీసు రక్షణలేకుండా ఈ ఉద్యమము జరుగుతున్న ప్రాంతాలన్నీ వర్తమాన చేశారు. ఆయన ప్రాంతానికి ప్రమాదమైన పరిస్థితులన్నవి అని చెబుతున్నాను. ఒక సిద్ధాంతము తీసుకొని ప్రజలను ఎదిరిస్తున్న పరిస్థితులు ఏవి? ఎందుకు వారిలో నిరాశ వచ్చినది? ప్రజలలో వున్న ఈ నిరాశను ఆధారము చేసుకొని వారిని ఏ విధంగా ఈ నక్సలైట్స్ ఎక్స్ప్లాయిట్ చేస్తున్నదీ గమనించాలని చెబుతున్నాను. దుర్భరమైన పరిస్థితులకు దారి తీస్తున్నది. ప్రజాస్వామ్యములో విశ్వాసము వున్న మనిషి ఈ రోజున బ్రతికే పరిస్థితిలేదు. వారికి తగిన రక్షణలేదు. శ్రీకాకుళంజిల్లాలో 21 హత్యలు జరిగినవి. దీనిని కేంద్ర ప్రభుత్వానికి లచ్చన్నగారు తెలియచేసుకొన్నారు. 41 డెకాయిట్స్ జరిగినవి. 4 గురిని అబ్డక్ట్ చేశారు. ఈ స్టేటుమెంటును లచ్చన్నగారు పత్రికలకు ఇవ్వడమే కాదు. ఈ రిపోర్టును కేంద్ర ప్రభుత్వానికి, మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి యిచ్చారు. ఇది మన ఒక్క రాష్ట్రానికి సంబంధించిన సమస్య కాదు. యావత్ భారతదేశానికి సంబంధించిన విషయమైనప్పటికీ వెంటనే ఒరిస్సా, మన ప్రభుత్వము, మహారాష్ట్ర వారు కేంద్ర ప్రభుత్వము హోమ్ డిపార్టుమెంటులో ఉన్న పెడలతో సంప్రదించి తగు చర్యలు తీసుకోకపోతే, మొదట్లోనే పరిష్కారము చేయక పోతే మనము విశ్వసించే ప్రజాస్వామికానికి ప్రమాదము, ముప్పు వాటిల్లక తప్పదు. అని హెచ్చరిస్తే ఇంతవరకు ప్రభుత్వము తీసుకొన్న చర్యలు తెలియచేయలేదు. ఈ దుర్భరమైన పరిస్థితులలో మనము వున్నాము. దీనికి పరిష్కార మార్గము కన్పించలేదు. ప్రభుత్వము చేసిన చర్యలు తెలియడములేదు. నక్సలైట్స్ సమస్య కాని, తెలంగాణా సమస్యకాని పోలీసుచేత, సైన్యముచేత కంట్రోలు చేస్తాము అంటే అనివేకము అవుతుంది. హస్తాస్పదమౌతుంది. తప్పదారికి తీసుకొనిరావడానికి మార్గము చూపించిన వారమవుతాము. ప్రాంతాలు, ప్రాంతాలునుంచి మహాసభలు జరుపుతున్నట్లు వార్తలు వస్తున్నవి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడినప్పుడు తెలంగాణా ప్రజలకు; నాయకులకు వున్న అభిప్రాయాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని రీజనల్ కమిటీని ఏర్పాటుచేశారు. ఈ ప్రాంతము అభివృద్ధికి కావలసిన సూచనలు వారు చేశారు. అది ఏదో జరిగింది. గత సమావేశము ఈసమావేశము మధ్యకాలములో ప్రొద్దుటూరులో బ్రహ్మాండమైన మహాసభ జరిగింది. ఆ సమావేశంలో రాయలసీమ అభివృద్ధి కుంటుపడి పోయినది అని ప్రభుత్వానికి జ్ఞాపకము చేయవలసిన దుర్గతి పట్టినది. ఎందుకు కుంటు పడినది, ఎట్లా కుంటుపడినది, ఎట్లా పరిష్కారము చేయాలి అనే ఆలోచన ఇంత వరకు జరగలేదు. కొంతమంది మిత్రులు కొన్ని సలహాలు యిచ్చారు. వారికి కాన్స్టిట్యూషనల్ పవర్స్ యిచ్చి ఒక బోర్డు కావాలన్నారు. అది ఈ సమస్య పరిష్కారానికి మార్గముకాదు. అసలు సమస్యను అర్థము చేసుకొనడానికి ప్రయత్నం ఇంతవరకు జరగలేదు. ఈ వెనుకబడిన ప్రాంతము పరిస్థితి మనవిచేయాలని అనుకొంటున్నాను.

మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక చిత్తు వ్రాసేటప్పటి నుంచి కూడ యీ ప్రాంతీయ అసమానతలు సరిదిద్ది యీ వెనుకబడ్డ ప్రాంతాల అభివృద్ధికి చర్య తీసుకుంటాం

దట్టు ఖర్చు చేస్తాం అని ప్రయత్నము వినిపిస్తున్నది. దగ్గర నుంచి ఉపన్యాసాలు చేయడం హామీలివ్వడం జరుగుతుంది. కానీ ఏ విధమయిన మార్గాలు వెతుకుతున్నారనేది ఇంజనీరుకు తెలియజేయలేదు. చదువు కొన్ని విషయాలు తెలియ చేశాను. రాయల సీమ నాలుగు జిల్లాలు ఉన్నాయి. తెలుగు రాష్ట్రం మొత్తం పైన ఉన్న విస్తీర్ణంలో 27 శాతం విస్తీర్ణముంది పాపై లేవనూ. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో మొత్తం 209 తాలూకాలలో రాయలసీమలో 14 తాలూకాలున్నాయి. యీ 14 తాలూకాలలో 39 తాలూకాలు శాశ్వతంగా కరువు నెడుచుంటున్నవని మనకిచ్చిన లెక్కలు. ఇది యీ రోజు వ్యవహారం కాదు. 1909 నుంచి ఏ ప్రభుత్వమున్నా ప్రతి సంవత్సరము ఇట్లాంటి రిపోర్టులు ఇస్తుంది. నాలుగు సంవత్సరములకు ఒక తడవ జమానికి గురివుట్టాంది. మూడు నాలుగు సంవత్సరములనుంచి వర్షపాత లెక్కలు చూస్తే పైరులు పోయిన పరిస్థితులుచూస్తే ప్రజలు కరువును ఏ విధంగా ఎదుర్కొంటున్నారో తెలుస్తుంది. ప్రతి రెండు సంవత్సరాలకు ఒకసారి వస్తోంది. కాని మూడు నాలుగు సంవత్సరముల లెక్కలుచూస్తే ప్రతి సంవత్సరము వస్తోంది. యీ సంవత్సరము కూడ వచ్చింది. కడప జిల్లా నుంచి చిత్తూరు జిల్లా అనంతపురం జిల్లాలు కరువనే పీకాచిన్ని ఎదుర్కొంటున్నాయి. కనుక నాలుగు సంవత్సరములుగా ఒకటికాదు ప్రతి సంవత్సరము నార్మల్ కీచర్ అయింద్. అక్కడి ప్రజలకు రాత్రి పెను భూతంగా కనిపిస్తోంది. తరువాత మనవారు రీజియన్ వైజ్ కొన్ని పుస్తకాలు అచ్చు వేశారు ఎట్లా ఎకనమిక్ గా అభివృద్ధి జరిగిందని. 21 సంవత్సరముల ప్రణాళికా బద్ధమయిన వ్యవస్థ ఏ విధంగా అభివృద్ధి చెందడానికి దోహదం ఇచ్చిందనేది కొన్ని పుస్తకాలలో ఉన్నాయి. ఫోర్ పాను తయారు చేసేటప్పుడు పర్కింగ్ పేవర్ అని మనకిచ్చారు. అందులోచూస్తే అర్థం అవుతుంది. అగ్రికల్చరల్ టెక్నోలజీ ఇన్ రాయలసీమ ఆండ్ కోస్తాల్ డిస్ట్రిక్ట్స్ ఇన్ తెలంగాణ అందులో ఆంధ్రప్రదేశ్ మంతా ఇండెక్సు నంబర్లు 200 అయితే పర్ కేపిటా ఒక్కొక్క తరికి అగ్రికల్చరల్ టెక్నోలజీ 200 ఉత్పత్తి అవుతుంది కాని రాయలసీమ అయితే 190 రూపాయలు టెక్నోలజీ పర్ కేపిటా ఉంది. కొస్తల్ జిల్లాలయితే 231.5 వెలువగలిగిన ఉత్పత్తి తయారు చేస్తున్నారు. తెలంగాణాలో రూ. 173 లు. తెలంగాణాలో తక్కువ కాని వారికి కావలసిన అభివృద్ధి సౌకర్యాలున్నవి. ఇండస్ట్రియల్ టెక్నోలజీ పర్ కేపిటా చూడండి. ఒక్కొక్క తరిసరికి పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి ఎంత జరిగిందో ఆలోచించాలి. ఆంధ్రప్రదేశ్ మొత్తానికి 31 రూపాయల 60 పైసలు. కోస్తా జిల్లాలకు 43.6 రాయలసీమకు 13.6 తెలంగాణాకు 28.2. ఇండస్ట్రియలుగా వెనుక బడింది. యీ రోజు పారిశ్రామికంగా గాని, వ్యవసాయకంగా గాని కంటే పెక్కురు దెవలప్ మెంటుకు ఎక్స్ ప్రిసిటీ ఆండ్ స్టీలు పైన దేశం అభివృద్ధి అధారపడుతుందనేది అందరకూ తెలుసు. ఇటువంటి పరిస్థితులలో ఎక్స్ ప్రిసిటీ కన్ సంప్లన్ రాయలసీమలో ఎంత ఉందో చూడండి. పర్ కేపిటా కన్ సంప్లన్ ఫర్ ఆంధ్రప్రదేశ్ 19.4 తె.దట్టు. హెచ్. అదే కొస్తల్ డిస్ట్రిక్టులో 26.03 రాయలసీమ 17.5 తెలంగాణా 14.2 ఇట్లాగుంది.

యీ పరిస్థితులలో 21 సంవత్సరాలుగా చేసిన ఖర్చు అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు రాయలసీమ ప్రజలకు ఏ విధంగా ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేయడానికి దోహద పడినారో ఒకసారి ఆలోచించి, తరువాత మొత్తంపై ఏవిధంగా జరిగిందనేది మొత్తం ఇందెక్సు పిగర్సు ఉన్నాయి. మొత్తానికి 100 ఉంటే రాయలసీమలో 92.15 కోస్తలో డిస్ట్రిక్టు 131.4 తెలంగాణ 78.4. ఇవి ప్రభుత్వంవారిచ్చిన రెక్కలు. ఇటువంటి పరిస్థితులలో ఉండగా యీ సంఘంలో మరి పై లెమ్మ రాక దొర్లనాడురాక ప్రశాంతంగా ఎట్లాగుంటుంది? ఎవరో చెప్పారున్నానే. డేర్ ఈజ్ మోర్ హీత్ ఆన్ సోషలిజమ్ డేన్ లైఫ్. ఇంత వరకు ప్రభుత్వం చేసిన కార్యక్రమాలలో సోషలిజమ్ అనే సిద్ధాంతానికి ప్రభోదంచేసే రోజులలో మీ సిద్ధాంతానికి అనుగుణంగా అది అమలు జరిగినట్లుగా ఒక కార్యక్రమం అయినా జరిగిందా అని తమకి మనవి చేస్తున్నాను. ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలయినా సక్రమంగా పరిధిపై కార్యక్రమం ఇంత వరకు జరగకపోవడం విచారకరం. మొన్న ముఖ్యమంత్రిగారు రాయలసీమ సమస్యలనందరనూ కూర్చుండబెట్టి సలహాలు అడిగారు. చర్చ జరిగింది. కొంత మందికి ప్రాధాన్యత చూపించి ఆ బోర్డును సృష్టించి అక్కడ చైర్మను పంపకాల గురించే మాట్లాడారు కాని యీ వ్యత్యాసాలను సరిదిద్దేది ఎట్లాగ న్యాయం చేకూర్చేది ఎట్లాగ ఆర్థికంగా అభివృద్ధి చేయడానికి మార్గరేఖి అని అడిగిన పాపాన పోలేదు. ఇది చాలా శోచనీయం. మంత్రిగారు కూడ నాలాగే వెనుకబడిన ప్రాంతం నుంచి వస్తున్నారు. వారు సానుగూటి ఉన్న వ్యక్తులు కనుక వారికి ఒకటే నేను మనవి చేస్తున్నాను. బడ్జెటులో వారు రిస్ట్లయి ఇచ్చేటప్పుడు ఒకటి స్పష్టంగా మాకందరకూ తెలియచేయాలని కోరుతున్నాను. యీ వెనుకబడిన జిల్లాలను ఒక యూనిట్గా తీసుకువి బడ్జెటు కార్యక్రమాలకు ఎంతెంత ఎలాట చేస్తున్నారు. వెనుక బడిన తనాన్ని రూపుమాపడానికి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను గేజ్ అప్ చేయడానికి పైపలుగా ఏమేమి అలాట చేస్తున్నారు ప్లానులోగాని బడ్జెటులోగాని అనేవి స్పష్టంగా ప్రజలకు తెలియచేయమని కోరుతున్నాను. వారికి ఇంకొక హెచ్చరిక చేస్తున్నాను. యీ బోర్డులు సృష్టించినంత మాత్రాన సమస్య పరిష్కారం కాదు. రాయలసీమ ప్రజలు బోర్డు కోరడం లేదు. దానివలన సంవత్సరానికి 70-80 లక్షల రూపాయలు వృధాచేసినందువలన అభివృద్ధి కుంటుపడుతుంది. అందు వలన అవి మాకు వద్దంటున్నారు. తమరు మాకు చెప్పవలసింది ఒకటే. వెనుకబడిన డిస్ట్రిక్టును ఏ విధంగా అభివృద్ధి చేయకలుగుతున్నారు ఎంతెంత హెచ్చించ బోతున్నారనేది చెప్పమని కోరుతున్నాను. ఇంకా చేస్తే ఒక తుంగభద్ర బారేజిగాని లేక తులుంగ ప్రాజెక్టు అన్నారు. యీ రోజు రాయలసీమలో వ్యవసాయం అభివృద్ధి కావాలంటే నీరులేనిదే అభివృద్ధి కావడానికి అవకాశం లేదు. దానికి అగ్రికల్చరల్ డెవలప్ మెంటుకు ఏ విధంగా చేయబోతున్నారు అనేది తెలియచేయాలి. రెండవది మనకి కావలసింది మెనింగ్ డెవలప్ మెంటు. దీనికి ఎకనిమిక్ సెటస్టిక్స్ బ్యూరోవారు నేషనల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఎకనిమిక్ రిసెర్చినారు తయారుచేసిన పుస్తకాలున్నాయి. ఆ పుస్తకాలవలన ఖర్చు చేసిన డబ్బును, వారు తయారు చేసిన పరిశోధన, ఎసెస్ మెంటు ఏ విధంగా ఉపయోగించేది ఇంత వరకు తెలుపలేదు. మైనింగులో కడప జిల్లాలో ఏస్పిస్టాన్ ఉంది. కడప జిల్లాలలో దొరికే ఏస్పిస్టాన్ క్వాలిటీ ప్రపంచంలో

ఏ కొద్ది దేశాలలోనో ఉందని తెలియజేశారు. తరువాత బారెట్స్ ఉన్నాయి. ఎక్స్‌పోజిజుర్ కమిటీ అది. అది కడప, కర్నూలు జిల్లాలలోను కొన్ని రాయలసీమ ప్రాంతాలలో ఎక్కువ దొరుకుతుంది అనేది మనకు తెలుసు. మొన్న ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి కొంత మంది వచ్చి కడపలో ఒక పెద్ద ఫ్యాక్టరీ పెట్టారు. అది ఎక్స్‌పోజిజుర్ వరకు ఉంటుందో తెలియదు. కాని ఇప్పుడు మొదలుపెడుతున్నే లక్షలతో మొదలు పెట్టారు, జ్యోతి తెలికల్స్ అని. అక్కడ ఉన్నటువంటి బేరియం తెలికల్స్ ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి చేసేటటువంటి పరిస్థితికి వచ్చింది. ఇప్పుడు మనము రామెరియల్స్‌ను ఇతర దేశాలకు ఎగుమతి చేస్తున్నాము. అక్కడ నుండి ఫినిష్డ్ ప్రొడక్ట్స్ తెస్తున్నాము. ఆ ప్రోసెసింగు ఇక్కడనే పెట్టడానికి అవకాశము ఉన్నదని వారు తెలియజేస్తున్నారు, మరి ఎందుకు మైనింగు డెవలప్ మెంటు కావడంలేదు రాయలసీమలో అని ఒకసారి ఆలోచించుకొమ్మని కోరుతున్నాను; మంత్రిగారిని మీద్యారా. కారణం ఏమిటంటే, ఒక్కొక్కమైన, దానిని మనము ఎక్స్‌పోజిజుర్ చేయాలంటే, ఆ రిసోర్సెస్ మనము తీసుకొని ఇతర దేశానికి గాని మనదేశంలో మార్కెట్‌కుగాని పస్లయి కావాలంటే దానికి ఒక ప్రాజెక్టు రిపోర్టు కావాలి. ఈ రోజు గవర్నమెంటు మైనింగు అంతా తీసుకొని నేషనలైజ్ చేస్తే ఏ విధంగా వుండేదో నాకు తెలియదు గాని, ఈ రోజు వ్యక్తులకు ఇస్తున్నారు. ప్రొసెక్యూట్ లై సెన్సుకు అప్లయి చేసినవాళ్ళకంతా ఇస్తున్నారు. ఆ తరువాత వాళ్ళు లై సెన్సు ఊరికే పెట్టుకొని కూర్చోన్నారు. లై సెన్సు వచ్చిన తరువాత, ఎక్కడ సర్వే చేస్తారో డిమాండ్‌లు చేసినటువంటి ఏరియాలకు వాళ్ళకే దక్కుతుంది. ఇంకొకరు అప్లికేషన్ పెట్టినాగాని దక్కదు. కాని వాళ్ళు లై సెన్సులు పెట్టుకొని ఊరికే కూర్చోన్నారు ఎందుకని అడుగుతున్నాను. దీంతో ఒక చిన్న చిదంబర రహస్యం ఉన్నది. ఒక ప్రాజెక్టు రిపోర్టు తయారు చేయడానికి కొన్ని లక్షలు రూపాయలు ఖర్చు అవుతుంది ఒక్కొక్క రిపోర్టు తయారుచేయడానికి. అక్కడ ఎంత మెరియల్స్ దొరుకుతుంది, ఎన్ని సంవత్సరాలు ఎక్స్‌పోజిజుర్ చేయవచ్చును. దానికి కావలసిన టెక్నికల్ పర్సనల్ ఏమిటి. దానికి కావలసిన మెషినరీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది. వాళ్ళ పరిశోధన చేయడానికి కొన్ని లక్షలు అవుతుంది. అందువల్ల ఈ లై సెన్సులు తీసుకొన్నవాళ్ళంతా ఆ రిసోర్సెస్‌ను. ఆ మెరియల్స్‌ను ఎక్స్‌పోజిజుర్ చేయలేని దురవస్థలో ఉన్నారు. అందువల్ల రాయలసీమ డెవలప్మెంటుకు ఇది పూర్తిగా సర్వే చేయించి, ఏ మెటల్ దొరుకుతుంది, ఏ యే మెటీరియల్ దొరుకుతుంది అని సర్వే చేయించి ప్రత్యేకంగా ఒక ప్రాజెక్టు రిపోర్టు తయారు చేయిస్తే, ఆ రోజు రాయలసీమ డెవలప్మెంటుకు పునాదులు ఆర్థిక మంత్రిగారు, శ్రీ విజయభాస్కరరెడ్డిగారు వేసినవారు అవుతారు. ఆ కీర్తి వారికే దక్కుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. ఇంత ముఖ్యమైన అంశములో ప్రభుత్వం ఏమిచేస్తుందో నాకు తెలియదు. నేను ప్రత్యేకంగా మళ్ళీ మళ్ళీ వారికి చెప్పేది ఏమిటంటే, ఈ బోర్డులన్నీ డెవలప్మెంటు కాదు. వారు అది 371-2 క్రింద వేయనివ్వండి. లేక జి. ఓ. ద్వారా వేయనివ్వండి. ఇది కేవలం రాజకీయంగా కొంతమందికి ఉపయోగపడుతుందేమోగాని రాయలసీమ డెవలప్మెంటుకు సుకరామూ ఉపయోగపడదని మనవిచేస్తున్నాను. నేను మళ్ళీ వారికి చెప్పేది ఏమిటంటే, ప్రతి జిల్లాకూడా ఏ జిల్లా ఎట్లా వెనుకబడియున్నదని

సమీక్షచేసి, దాని అభివృద్ధికి కావలసినటువంటి అలాటమెంటుచేసి, అది ప్రజలకు తెలిపి, వారి సహకారమును తీసుకొని ఆ విధంగా ప్రయత్నించేస్తే ఈ అభివృద్ధి జరగడానికి వీలుగా ఉంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. తరువాత వారి ఉపన్యాసములో ఇంకొక ముఖ్యమైన అంశము ఉన్నది, రివల్యూట్ ఫోర్టు అండ్ ఇండోనిషన్ అనేటటువంటి రెండు బ్రహ్మాండమైన పరిశ్రమలు మనము ఏర్పరుస్తున్నాము. వాటివలన పారిశ్రామికంగా ఎంత అభివృద్ధివుతుందో, ఆ తరువాత అక్కడనుంచి వచ్చినటువంటి ఆదాయమువలన మన బడ్జెట్ డిఫిసైట్ మనము ఎంత వుచ్చుకోగలుగుతామో అది మాకు తెలియజేయలేదు. కాని ఈ రెండింటినిగురించి ప్రశంస చేశారు. కాని, 1956 నుంచి ఇంతవరకు, నేను ఎం. ఎల్. ఎ గా ఉన్నంతకాలం ఈ మోషముటుకు తప్పలేదు. ఒకతడవ సమీక్షచేయమని కోరుతున్నాను. ప్రతిసారి కోరుతున్నాను. ఈరోజు పెంట్రల్ ప్రాజెక్టు ఎన్ని ఉన్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో, ఎంతెంత పెటుబడి పెట్టారు; ఆ తరువాత రాష్ట్రప్రభుత్వమువారు ఎన్నెన్ని ఇండస్ట్రీస్ లో, ఇండస్ట్రీయల్ డెవలప్మెంట్ కార్పొరేషన్ ద్వారా కానివ్వండి, స్టాల్ స్టేట్ ఇండస్ట్రీయల్ డెవలప్మెంట్ కార్పొరేషన్ ద్వారా కానివ్వండి, ఎన్నెన్ని ఇండస్ట్రీస్ లో మన పార్టీని పేషన్ ఉన్నది; ప్రజలదగ్గరనుంచి తీసుకువచ్చిన డబ్బు మనము ఎక్కడెక్కడ పెట్టాము; ఆతరువాత పరిశ్రమలు సమీక్షచేయండి అవి ఏ విధంగా పనిచేస్తున్నాయో. నేను కేవలం లాభ దృష్టితోనే చెప్పడంలేదు. ఏ పరిశ్రమలో ఎంత లాభం వస్తుందనేది ఒక అంశము. ఎందుకంటే, ఈరోజు ప్రభుత్వ యాజమాన్యముక్రింద పరిశ్రమలు ప్రారంభిస్తూ కొంతవరకు ప్రజలపైన ఉన్నటువంటి పన్నుల భారాన్ని తగ్గించి, ఈ ప్రయివేటు రంగములోకూడా పరిశ్రమలుచేసి అద్వారా మనము డబ్బు సంపాదించి అభివృద్ధికి దోహదము చేస్తాము అనేటటువంటి దృక్పథము ఉన్నది ఆర్థికరంగములో. కాని దురదృష్టవశాత్తు, దేశములో మొత్తముపైన కొద్దో గొప్పో ఏ కొద్దో యిండస్ట్రీస్ తప్ప ప్రతీదికూడా సప్లయలోనే ఉన్నది. కాని అంతమాత్రముచేత ప్రభుత్వము పరిశ్రమలు పెట్టకూడదని వాదించేవాడినికూడా కాదు. కాని, ఏయే ఇండస్ట్రీస్ లో మీరు మొట్టమొదట టార్జెట్, ఎంత ఉత్పత్తి చేయడానికి బ్రోగ్రాము వేసుకొన్నారు. అందులో ఎంత భాగాన్ని మీరు సాధించారు అనేదిమాత్రము చాలా ప్రధాన విషయము. ఏ ఇండస్ట్రీలోగాని ఒక పోషియల్ అబ్జెక్టును, ఒక ఎకనామిక్ అబ్జెక్టును లేక ఒక ఐడియలాజికల్ అబ్జెక్టును అచీవ్ చేయాలంటే the level of production that the industry has reached is the most important factor at the time of assessment ఈరోజు 1956 నుంచి ఉన్నటువంటి ఇండస్ట్రీస్ చాలా ఉన్నాయి మనకు. ప్రభుత్వ యాజమాన్యముక్రింద ఉన్నటువంటి ఇండస్ట్రీస్ వాటిలో దాదాపు వంద కోట్లు రూపాయలవరకు షేట్ గవర్నమెంటు డబ్బులు ఉన్నాయి. ఇప్పుడు ఆర్వివ్స్ అనండి, అజంజాహిమిల్స్ అనండి. నేతామియ్య అనండి. బోధన్ షుగర్ ఫ్యాక్టరీ అనండి, ఇట్లాంటివి చాలా ఉన్నాయి. ఆంధ్రప్రాంతములో చాలా తక్కువ. ఇక్కడ ఎక్కువ. కనుక షేట్ గవర్నమెంటు పెట్టిన డబ్బు మొత్తం ఏ విధంగా వినియోగ పడుతుంది ఈ రోజున. ఈ విధంగా పోషియల్ అబ్జెక్టును మనము ఎంతవరకు సాధించగలిగాము. ఆ ఇండస్ట్రీమను మనము ఇంకా పోషించి ఇంకా డబ్బులు పెట్టవలసిన అవసరము ఉన్నదా; లేకపోతే, మరొకమార్గంగా ఇండస్ట్రీమ దిస్పోజ్

ఆఫ్ చేసి మొత్తము కాబోయే వ్యయాన్ని అయినా రక్షించుకోవలసిన అవసరం ఉన్నదేమో ఆలోచన చేయమంటున్నాను ఒకటి తమ దృష్టికి తీసుకొని వస్తాను. ఆల్మిన్స్ ఉన్నది. ఆ లాభనష్టాల పట్టి ఒకసారి చూస్తే, 4, 5 సంవత్సరాలుగా ఒక సంవత్సరము 10 లక్షలు లాభం వస్తుంది. ఇంకొక సంవత్సరం 40 లక్షలు నష్టము వస్తుంది. పోయిన సంవత్సరము మన బడ్జెట్ జరిగేకాలములో ఆల్మిన్స్ రిపోర్టు మనకు వచ్చింది. 42 లక్షల రూపాయలు నష్టం వచ్చింది. కనుక what is the level of production we have reached? లెక్కలు లేవు. ఎందుకుగాను మనము ఇండస్ట్రీస్ను పెట్టుకోవాలి. దానిని నడుపుకొనేవాళ్ళు ఉన్నారు. డబ్బులు యిచ్చి కొనుక్కొనేవాళ్ళు ఉన్నారు. మీకు ఎందుకు ప్రతి సంవత్సరం ఈ నష్టము. తరువాత పింగరే కాలరీస్ గురించి, దాంట్లో 97 లక్షలు రూపాయలు ఈ సంవత్సరం నష్టము. ఆ తరువాత హైదరాబాదు ఫర్టిలైజర్స్ అండ్ కెమికల్స్లో ఈరోజు 42 పేలు రూపాయలు నష్టము వచ్చింది. ఈరోజు మనకు ఫర్టిలైజరులో బ్రహ్మాండమైన డిమాండు ఉన్నది ఫర్టిలైజర్లు తీసుకొనేవాళ్ళు ఉన్నారు. మరి ఈ సంవత్సర ప్రతి జిల్లాకుపోయి ఏజంటును పెట్టి సరఫరా చేస్తున్నది. మరి నష్టము వచ్చిందని అడుగుతున్నాను. ప్రభుత్వ యాజమాన్యంక్రింద ఉన్న పరిశ్రమలుగూ లేక పీళ్ళ కాపిటల్ ఇన్వెస్టుమెంటు ఉండి, కొంత గవర్నమెంటు పార్టీసిపేట్ చేసినటువంటి ప్రతి ఇండస్ట్రీస్ విషయంలోగాని సమీక్ష చేయవలసిన అవసరం ఉన్నది, ఇందులో నేను ఒకటి సలహా యిస్తున్నాను. జపాన్, జర్మనీవాళ్ళ చిదర్శనలు మనకు కొన్ని ఉన్నాయి. ఆక్కడకూడా ప్రభుత్వము ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలో కొత్త కొత్త ఇండస్ట్రీస్ పెట్టినటువంటి చిదర్శనలు ఉన్నాయి. కాని వాళ్ళ ఒకటి చేస్తారు. ఆ ఇన్స్ట్రక్షన్ ఆఫ్ టిషనరీ, ఫ్యాకరీ ఎక్స్క్లూజివ్ కంపెనీ అయినతరువాత దానిని ఎఫిషియంట్గా, ప్రాఫిటబుల్గా రన్ చేసేటటువంటి పెద్దమనుషులందరిని ఒక కాన్ఫరెన్సుకు పిలుస్తారు. ఒక మీటింగు చేసి, ఇదిగో ఈ విధంగా ఈ ప్రొడక్టు దేశాభివృద్ధికి అవసరం, మార్కెటులో డిమాండు ఉన్నదికనుక మేము ఇండస్ట్రీస్ పెట్టినాము. మీ క్యాపిటల్ ఇన్వెస్ట్మెంటుకు అవకాశము లేదు కాబట్టి మేము పెట్టాము. మీరు దీనిని ఎఫిషియంట్గా రన్ చేయడానికి మీ చేతనైతే ఇదిగో ఈ ఇన్స్ట్రక్షన్ మెంట్ను జేసిన్మీద స్వాధీనము చేస్తాము. ప్రభుత్వము పెట్టినటువంటి మొత్తాన్ని ఇన్ని ఇన్స్ట్రక్షన్ మెంట్లో మాకు యిచ్చివేయండి. ఈ విధంగా చేయడమువల్ల ప్రభుత్వ యంత్రాంగములో డి మార్కెట్జేషన్ లేకుండా పోతుంది. ప్రభుత్వము ఒక వ్యాపారిగా తిరగకుండా ఉంటుంది. వాళ్ళు చేసేటటువంటి కార్యక్రమము సక్రమముగా జరగడానికి అవకాశం ఉన్నది. ఇది మనస్మార్ట్ స్కేల్ డెవలప్మెంటు కార్పొరేషన్ వాళ్ళకూడా చేసినారు కొంతవరకు. కొన్ని డిఫక్టు అయినటువంటి ఆర్గనైజేషన్స్ ఉన్నాయి. కొంత గవర్నమెంటు డబ్బు సర్వవిధాలా నాశనమయ్యే పరిస్థితులు ఉన్నాయి. వాటిని రివైజ్ చేసి ఇతరులకు ఇచ్చేస్తున్నారు. అవి పెద్ద ఇండస్ట్రీస్కు ఎందుకు చేయకూడదు అని మనవిచేస్తున్నాను. ఆ తరువాత రిపబ్లికన్ ఫోర్టు అండ్ ఇండో విప్పన్ ఇండస్ట్రీస్ పెట్టాము. వాటిద్వారా బ్రహ్మాండంగా సాధిస్తున్నామని చెప్పారు. ఏమో నాకు ఆర్థం కావడంలేదు. ఈరోజు రిపబ్లికన్ ఫోర్టు తయారు చేస్తున్నటువంటి ఫోర్జిస్ అన్నీకూడా నార్తు యిండియానుండి ఎక్కువగా మనకు

వస్తున్నాయి, కేరళకు పోతున్నాయి, మద్రాసుకు పోతున్నాయి, మైసూరుకు పోతున్నాయి, మన ఆంధ్రప్రదేశ్ కు వస్తున్నాయి. చాలా చోట ధరలకు కూడా వస్తున్నాయి. అలాంటి షరిఫ్టిలో మార్కెటులో ఈ రివల్యూషన్ పోర్టు ఏవిధంగా కంప్లీట్ చేయగలుగుతుందని నాకు అనుమానంగా ఉన్నది. ఇండో-నిప్పున్ బాల్ బేరింగ్స్ కూడా ఉన్నది. ఇండో నిప్పున్ బాల్ బేరింగ్స్ అన్న పదం బ్రహ్మాండంగా ఉంది. బాల్ బేరింగ్స్ కు దేశంలో ఎంతో డిమాండ్ ఉన్నదని, భవిష్యత్ లో యీ ఫ్యాక్టరీ ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతుందని మనకు ఆశ కలుగవచ్చును. ప్రజల దగ్గరనుండి తీసుకువచ్చిన డబ్బుతో ప్రభుత్వం ఇంత కాంపిటిటివ్ ప్రోడక్టును ఇంత కాంపిటిషన్ ఉన్న ఇండస్ట్రీని భారతదేశంలో పెట్టవలసిన అవసరం ఏమి వచ్చింది? ప్రభుత్వం ఇట్లాంటి ఇండస్ట్రీస్ ఎప్పుడు పెడుతుందంటే—ప్రయివేట్ ఇంటర్ ప్రీన్యూర్స్ రిస్క్ తీసుకోవాలికి ముందుకు రాకపోతే ప్రోడక్టుకు కావలసిన మార్కెట్ ఉంటుంది, అట్లాంటి పరిస్థితులలో అట్లాంటి ఇండస్ట్రీస్ పెడుతుంది. దాని వల్ల మార్కెట్ ను పీడ్ చేస్తుంది. ఫారెన్ కాంపిటిషన్ తగ్గిస్తుంది. ఇండో నిప్పున్ ఇండస్ట్రీగాని, బాల్ బేరింగ్స్ ఇండస్ట్రీగాని, పోర్ట్ ఇండస్ట్రీగాని ఈ రోజు ప్రభుత్వం పెట్టవలసిన అవసరం నాకు కనుపించలేదు, దాదాపు ఆరు ఏడు కోట్ల రూపాయలు అందులో పోసి—అది అచిరుకాలంగా నష్టపడుతుంది, 6 కోట్లు సర్వవిధాల ప్రభుత్వం నష్టపడుతుందని—అని తెలిసికూడా ఇది ఎందుకు పెట్టిందో అర్థం కావటం లేదు. ఈ ఫాలసీ మారాలి. ప్రభుత్వం కేవలం ఒక వ్యాపారస్తునిగానే కాదు ఉండవలసింది. ఏ ఇండస్ట్రీ ఎప్పుడెప్పుడు పెట్టాలనేది ఒక నిర్ణయమైన ఫాలసీ తయారుచేయాలి. కోపరేటివ్ స్పిన్నింగ్ మిల్స్ ఉన్నవి. నేత మిల్స్ కు ఏ గతి పట్టిందో మనకు తెలుసు. ఇంకా మూడు, నాలుగు కొత్త స్పిన్నింగ్ మిల్స్ కూడా పెట్టబోతున్నారు. కోపరేటివ్ రంగంలో ఉన్న ప్రతి ఇండస్ట్రీ నష్టపడుతున్నది. కోఆపరేటివ్ సుగర్ ఫ్యాక్టరీలలో లాభం వస్తున్నవా, ప్రయివేటు రంగంలో ఉన్న సుగర్ ఫ్యాక్టరీలకు లాభం వస్తున్నవా అన్నది వాటి బేలన్ షీట్ కంపేర్ చేసి చూడండి. ఎందుకు ఉయ్యూరు సుగర్ ఫ్యాక్టరీకి లాభం వస్తున్నది? ఎందుకు బెణుకులో ఉన్న సుగర్ ఫ్యాక్టరీకి లాభం వస్తున్నది? ఎందుకు ఓగళా కోఆపరేటివ్ సుగర్ ఫ్యాక్టరీకు నష్టం వస్తున్నది అన్నది గట్టిగా యోచించాలి. దీనికి చాలా నైతికమైన ధైర్యం, సాహసం కావాలి. మన చీఫ్ మినిస్టర్ గారు, ఆ పని చేస్తారని నేను ఆశిస్తున్నాను. ఒక్క తడవ సమీక్షచేయండి. ఎక్కడెక్కడ తప్పులు ఉన్నవి, ఎందుకు ఉన్నవి, ఆ తప్పులు సరిదిద్దటానికి అవకాశం ఉన్నదా—అన్నది ఆలోచించి సరిదిద్దండి, మేనేజ్ మెంటును సక్రమంగా చేయించండి. అందువల్ల మనకు వచ్చే నష్టమైనా తగ్గుతుంది. అట్లా చేయకపోతే—మనం పెట్టిన మొత్తాన్ని వెనక్కు తీసుకొని, ఉపసంహరించుకొని, ఆ కోపరేటివ్ సొసైటీల మేనేజ్ మెంటును ప్రయివేట్ వ్యక్తులకు ఇవ్వండి. లేక, యీ మేనేజ్ మెంటు ఇట్లాగే జరిగితే, లాస్ ఏ కాకుండా ఆ ప్రొడక్ట్ లెవెల్ రీవ్ కానంతవరకు మనం మన పోషర్ ఆఫ్ జక్టివ్ ను ఏచీవ్ చేయలేము. సొసైటీలో డిమోరలైజేషన్ వస్తుందని మనవి చేస్తున్నాను. మనదేశం మొత్తంపైన యీ రోజు అన్ ఎంప్లాయిమెంటు ప్రాబ్లం ఉన్నది. విరుద్ధోక్తుల సంఖ్య ఎంత ఉన్నదో లెక్కలు తెలుసుకొనటానికి గవర్న

మెంటు ఆఫ్ ఇండియావారు ప్రయత్నం చేయలేదు. మనం కూడా చేయలేదు. మిస్టర్ మాథ్యూస్ ఫార్మర్ పెక్రిజర్ ఫర్ లేబర్ — గవర్నమెంటు ఆఫ్ ఇండియా మన గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియావారు ప్రచురిస్తున్న ఇండియన్ లేబర్ అన్న జర్నల్ లో వ్రాసిన అంకెలు యీ విధంగా ఉన్నవి 71వ సంవత్సరానికి 14.5 మిలియన్ నిరుద్యోగులు తయారవుతారు. అంతవరకు మనకు ఉన్న అవర్చునిటీనకు క్రియేట్ చేసిన జాబ్స్ అన్నీ ఫిల్డ్ అయిపోయి, ఆ రోజుకు ఒక కోటి 45 లక్షల మంది నిరుద్యోగులు ఉద్యోగాలకోసం రెడీగా ఉంటారు. ఇది ఆల్ ఇండియా లెవెల్ పైన ఉంది. ఇది నేను తయారుచేసిన లెక్కకాదు గవర్నమెంటుకూడా తయారుచేసింది కాదు మిస్టర్ మాథ్యూస్ ఇండియన్ లేబర్ అన్న జర్నల్ లో వ్రాసిన అంకెలు ఇవి. ఈ ఒకకోటి 45 లక్షలమంది నిరుద్యోగులకు ఎట్లా ఉద్యోగాలు ఇస్తాము? మనం తయారుచేసిన చిత్తు ప్రణాళిక చదివితే అందులో కొన్ని విషయాలు తెలిశాయి. నాలుగవ ప్రణాళిక పూర్తయ్యేకాలానికి 13 లక్షల 80 వేలమంది నిరుద్యోగులు రెడీగా ఉంటారు. నాలుగవ ప్రణాళిక పూర్తి అయితే ఉండే సంఖ్య అన్నమాట అది. అయితే ఆ ప్రణాళిక ఇంకా ప్రారంభం కాలేదు. నాలుగవ ప్రణాళిక జరుగుతుంది మేము యీ ప్రణాళిక వేస్తున్నాము—అన్నటువంటి రోజుల్లో వేసిన లెక్క అది. ఇప్పటికే అది వేసి మూడు సంవత్సరాలు అయినది. నాలుగవ ప్రణాళికను మనం వాయిదా వేస్తున్నాము. ఆ రోజుకు 13 లక్షల 80 వేల కంటే ఎంతమంది హెచ్చుగా తయారైనా—ఆ లెక్కలు ప్రభుత్వం ఇవ్వలేదు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—నాలుగవ ప్రణాళిక ప్రకారం డబ్బు ఖర్చు పెట్టి చూస్తే అంతమంది నిరుద్యోగులు అవుతారు. అమలు జరగకపోతే ఆ సంఖ్య తగుతుంది అంటారా?

శ్రీ వి. రత్ననభావతి :—నాలుగవ ప్రణాళికలో 650 కోట్లు మేము ఖర్చు పెడితే ఉన్నటువంటి ఉద్యోగాలను పూర్తిగా నిండితే యీ రోజు మిగిలే నిరుద్యోగులు 13 లక్షల 80 వేలమంది ఉంటారు అని అన్నారు. అయితే నాలుగవ ప్రణాళిక మొత్తం 359 కోట్లు అవుతుందో, 400 కోట్లు అవుతుందో—ఎంత అవుతుందో—యీ రోజు ముఖ్యమంత్రిగారే చెప్పలేని పరిస్థితిలో ఉన్నారు. ప్రైనాన్స్ కమిషన్ నుండి ఇంటిరియమ్ రిపోర్టు వచ్చింది. ఆ లెక్కలు అయిన తర్వాత, విష్కర్షగా నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఆమలు జరుగుతుందా అన్నది చెప్పాలి. దానికి ఉన్న మొత్తం ఎంత అన్నది వారు చెప్పాలి.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—నాలుగవ ప్రణాళిక విష్కర్షగా జరుగుతుంది. మొదలు పెట్టినాము. మన ప్లాను కూడా దాదాపుగా సంతృప్తిగా ఉండటానికి అవకాశం ఉంటుంది అని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—ఎంత మొత్తం ఉంటుంది అంటారు?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—గోపాలకృష్ణయ్య గారికి కూడా ఆల్ రైట్. రీజనల్ అనే పరిస్థితిలో ఉంటుంది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :— అయితే నాకు 600 కోట్లు కావాలి.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :— బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి సమాధానం బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి సమాధానంలాగానే ఉంటుంది. అంటే చాలా అప్పజ్జంగా ఉన్నది. నాలుగవ ప్రణాళిక జరుగుతున్నదని చెప్పారు కాగానే ఉంది. దాని రూపం, స్వరూపం మొత్తం చెబితేకదా నేను యీ అంకె 13 లక్షల 80 వేలను పెంచేదా. తగ్గించేదా అన్నది తేలటానికి, దానికి సమాధానం చెప్పమన్నాను.

Sri K. Brahmananda Reddy :— That I have already said, Sir. We have to wait for a couple of months by the time the size of the entire Fourth plan is settled.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :— ఈ 13 లక్షల 80 వేలమందిలో వారిన్నిన లెక్కల ప్రకారం యీ రోజు మెడికల్ గ్రాడ్యుయేట్స్ ఎంతమంది సర్వెస్ గా ఉన్నారో తెలియదు. ఈ మెడికల్ గ్రాడ్యుయేట్స్ హైలీ టెక్నికల్ సబ్జెక్ట్స్ చదువుకొని నిరుద్యోగులుగా ఉంటే ఏమీ గతి పడకుంది; అదేకదా ఇప్పుడు ఉన్నటువంటి పరిస్థితికి దారి తీసింది. ఈనాడు గవర్నమెంటులో 1,200 మెడికల్ స్టూడెంట్లు అప్రెంటిస్ అన్నవి. 300 జూబ్స్ సృష్టించగలుగుతున్నాము. అది యీ సంవత్సరం పరిస్థితి. మళ్ళీ వచ్చే సంవత్సరం ప్రతి మెడికల్ కాలేజీలో 150 మందిని ఎడ్మిట్లు చేసుకొంటాము. సంవత్సరం సంవత్సరానికి మెడికల్ గ్రాడ్యుయేట్లు నెంబరు పెరుగుతున్నది అక్కడ సృష్టించబడే ఉద్యోగాలకు సంబంధం లేనటువంటి నిష్పత్తిలో జరిగిపోతున్నది. ఈ రోజు తహశీల్దార్లుండి. డిప్యూటీ కలెక్టర్లుండి లేదా బెజవాడలో పరీక్షలో కూర్చోని పాస్ అయ్యారేదం, యునానీ హోమియోపతిలో సర్టిఫికేట్లు తీసుకువచ్చిన వైద్యులు మనదేశంలో చాలామంది ఉన్నారు. వారి నెంబరు 25,000 మంది ఉన్నారు; అవి తెలుస్తున్నది. అమెరికాలో వెయ్యిమందికి ఒక డాక్టరు ఉన్నాడు. రష్యాలో 1,100 మందికి ఒక డాక్టర్ ఉన్నాడు. ఈ సర్టిఫికేట్లు తెచ్చిన వారందరూ ఇంజక్షన్ ఇస్తున్నారు. వీరు ఆలోపతి మందులు వాడుతున్నారో, ఆయుర్వేదం మందులు వాడుతున్నారో తెలియదు. వీరందరితో కూడా లెక్క కట్టి ఆంధ్రదేశంలో 900 మందికి ఒక డాక్టర్ ఉన్నట్లు లెక్క తేల్చారు. మనం రష్యాకంటే, అమెరికాకంటే కూడా ఎంత ప్రగతిలో ఉన్నామో ఆలోచన చేయండి. కాని మనకు ఉన్నటువంటి తరసరి ఆదాయం రూ. 340. 1939 నుండి ఇంతవరకు పెరిగిన ప్రైవేట్ లెక్క వేసుకొని, తీసుకుందారా అటు ఉన్న ధరలు ఎంత పెరిగినవో లెక్క వేసుకొని, మన రూపాయికి ఉన్న విలువ ఎంత తగ్గింది లెక్క వేసుకొని చూస్తే నిత్యజీవితం. నిజమైన జీవితం ఎంత అద్వాన్న పరిస్థితిలో ఉన్నదో తెలుస్తుంది. ఈనాడు 900 మందికి ఒకడు—మందు ఇచ్చేవాడు ఉన్నాడు. అతడిని డాక్టర్ అనండి. మరేమైనా అనండి. మెడికల్ కాలేజీలో సంవత్సరానికి 150 మందిని చొప్పున 8 కాలేజీలలో 1,200 మందిని ఎడ్మిట్లుచేసి—వారి క్వాలిటీ ఎంత, ఎంతవరకు వారికి చదువు వస్తున్నది. వారి ఉద్యోగానికి కొవలసిన ఇంటిలెక్చరల్ మెంటల్ ఎక్స్పర్ట్ మెంటు ఎట్లా ఉన్నది—అన్న దృష్టితో పోకుండా యీ రోజున ఒక ఫ్యాక్టరీలో మండి ఉత్పత్తి చేసి బయటకు ప్రోసెస్ చేస్తున్నాము. వీరికి ఉద్యోగాలు ఎట్లా దొరుకుతాయి; వీరు నిరుద్యోగులుగా ఉంటే వీరు సమాజానికి సంఘానికి ఎంత ప్రమాదమో ఆలో

చించండి. వీరే కదా—దేశంలో సంఘంలో వై తెన్స్ ఫ్రీడ్ చేస్తూ, ప్రాక్టీస్ చేస్తున్నారు. ఇంజనీర్స్ ఉన్నారు. మన చిట్ట ప్లాన్ లో ఉంది. 10,440 మంది ఇంజనీర్స్ నాలుగవ ప్రణాళిక పూర్తి అయ్యేసరికి నిరుద్యోగులై ఉంటారు. వీరందరికీ ఏ విధమైన మారం చూపించగలుగుతారు? How could I say whether the information I have got is correct or not? It has to be checked by the Government, Sir. వరంగల్ జిల్లా ముజగు తాలూకాలో సంతోష చక్రవర్తి కాన్స్టేబుల్స్ లో 500 మంది నక్సలైట్స్ ఆ ఉదవిలో దాక్కొని చాలా మోర మైన కృత్యాలు చేస్తున్నారని నాకు తెలుసు. అక్కడ ఎవరో కొంతమంది వేటకు పోతే వారిని పట్టుకొని వారిదగ్గర 50 వేల రూపాయలు లాక్కొని పంపించారట. ఈ ముతాకంతా నాయకత్వం వహించింది. B. Tech. pass అయినవారు B. E. pass అయినవారు, మెకానిక్ ఇంజనీరింగ్ pass అయినవారు వీరందరు నిరుద్యోగులై వాళ్ళ ఆస్తులు అమ్ముకొని ఈ రోజు బ్రతుకు తీరుపు లేక ఈ విధమైన ఉద్యమాలను లేపి యిలా తయారై నారు. నిరుద్యోగ సమస్యను ప్రధానమైనదిగా ఈ budget speech లో గుర్తించకపోవడం చాల విషాదకరమైన విషయం. విచారించ వలసిన విషయం. ఇట్లాంటివి యింకా చాల ఉన్నాయి. ఈ రోజున paper లో చదివాను. ఆరిక మంత్రిగారు మిగతావి విన్నా విసకవోయినా దీనిని విసమని కోరు తున్నాను. మద్రాసు అసెంబ్లీలో నిన్న చీఫ్ మినిష్టర్ గారు ఒక తీర్మానం పెట్టారు. ఇది అన్నిటికంటే ప్రధానమైనదని మనవి చేస్తున్నాను. కరుణాధిగారు తనకున్న అస్తిపాస్తులన్నీ డైటపెట్టారు. గత మాసంలో నేను మద్రాసుకెళ్ళాను. ఆ రోజులలో అక్కడ news paper లలో కూడ వచ్చినది. కరుణాధిగారి అస్తి రివీ లక్షల రూపాయలవి. నిజమో, అబద్ధమో నాకు తెలియదు. నేను news paper లో చదివినది చెబుతున్నాను. ఆయన రివీ లక్షల రూపాయలు అస్తి నాకు ఉన్నదని income tax వారికి declare చేశారు. ఎక్కడెక్కడ నుంచి ఈ అస్తి సంపాదించావు అని అడిగారు అన్నీయిచ్చారు. వా sources యివి. నేను పుస్తకాలు వ్రాస్తున్నాను. సినిమాలకు కథలు వ్రాస్తున్నాను. పద్యాలు వ్రాస్తున్నాను. పాటలు వ్రాస్తున్నాను వంశ పారంపర్యంగా పెద్దలు సంపాదించిన అస్తి యిది అని complete గా చూపించారు. ఒక్కటికూడ దాచుకోకుండా రివీ లక్షల రూపాయలు అస్తి ఉన్న పెద్ద మనిషి declare చేయడం మొట్టమొదటగా భారతదేశ చరిత్రలో స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత నేను విసడం. దీనికి మనమందరము సంతోషించాలి. గర్వించాలి. ఆయనను compliment చేయాలి. అట్లాగే మన మంత్రులు మాకు మార్గదర్శకులు అవుతారో మేము సభ్యులం ఎంతమందికి మార్గదర్శకులం అవుతామో యిది ఒక moral challenge గా నేను ముఖ్యమంత్రిగారిని ఆరిక మంత్రిగారిని అడుగుతున్నాను. ఈ రోజు ఆ తీర్మానం అసెంబ్లీలో పెట్టి దానికి బద్ధులమై, దేవుడిపై సమ్మకం ఉన్నవారు దేవుడిపై ప్రమాణం చేసి లేక అంతరాత్మతో ప్రమాణం చేసుకొని అవన్నీ declare చేస్తే మార్గదర్శకులం అవుతాము. ఆ తరువాత ఈ సంఘం, సమాజం నైతికంగా బ్రతకడానికి అవకాశం చూపించినవారు అవుతారు. ప్రప్రథమంగా విజయభాస్కర రెడ్డిగారు ఆరికమంత్రి అయినారు. వారికి ఈ challenge సంఘంలో వచ్చినది వి మనవి చేస్తున్నాను. పార్లమెంటులో లోకపాల్ Act అని ఒకటి తయారు

చేశారు. ఇదివరకు ఆపీసర్లపైన మనం charges చేసే వాళ్ళు. corruption యిటువంటివన్నీ చేసే వాళ్ళని చెప్పతూ వచ్చాము. ఈ రోజు ఆపీసర్లు వారి నీతిని అనుసరిస్తున్నారు, మనం చేస్తున్న దుర్మార్గాలు చరిత్రలో ఎక్కడా కనిపించి ఎరిగనటువంటి పరిస్థితికి, పరాకాష్ఠకు చేరినవని మనవి చేస్తున్నాను. విజయవాడకు రెడ్డిగారికి, ముఖ్యమంత్రిగారికి నేను ప్రత్యేకంగా మనవి చేస్తున్నాను. రేపో ఎల్లంధో యిటువంటి చట్టాలను తీసుకురండి. మద్రాసువారు చూపించిన మార్గాన్ని అనుసరించి ఆ తీర్మానాన్ని ప్రవేశ పెట్టండి. వారి complete లెచ్చుకోమనండి ఇటువంటి మార్గదర్శకాలు కావాలి. ఇంకొక విషయం. Fourth class ఉద్యోగులకొన్ని విషయాలు నాతో చెప్పకొన్నారు. వారి జీతాల నుంచి G. P. F. గా 12 రూపాయలు cut చేస్తున్నారు. కాని వాళ్ళకు పాలసీలు గాని, record మూలకంగా ఏమీ యింతవరకు తెలియజేయలేదు. మూడు సంవత్సరాల నుంచి వాళ్ళకు వచ్చే చిన్న జీతంలో 12 రూపాయలు cut చేసి ఆ డబ్బును యింకోరకంగా ఈ విధంగా పాలసీ మూలకంగా రిటైరు అయిన రోజున మీకు యింత మొత్తం వస్తుందిని చెప్పిన పాపాన యింతవరకు గవర్నమెంటు పోలేదు. వాళ్ళు అడిగేది అదే కాదు. మాకు వచ్చే మొత్తం చిన్నది. G. P. F. ఎప్పుడో వస్తుంది. ఈ రోజు మాకు కడుపు కాలతూ ఉన్నది. మా గతి ఏమి కావాలి? ఆ 12 రూపాయలు cut చేయవద్దు మా జీతం మాకు యిచ్చేయండి. తరువాత ఏమైనా కాకీయండి అంటున్నారు. వీళ్ళలో temporary గా appoint అయిన Fourth class employees ఉన్నారు. వాళ్ళ దగ్గర కూడ వసూలు చేస్తున్నారు. మూడు నాలుగు మాసాలలో వాడి ఉద్యోగం పోతుంది. మనకు అంతా retrenchment వ్యవహారమేగదా. It becomes a normal feature ఉద్యోగం మనం యివ్వకపోయినా, యచ్చుకొనే పరిస్థితిలో మనం లేక పోయినా తీసివేయడం మటుకు మనం policy గా పెట్టుకున్నాము. ఎంతో కష్టపడి ఎవరి కాళ్ళో పట్టుకొని ఒక ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటే retrench అయ్యేది పై ఆసీనరు కాదు. క్రింది ఆపీసరు చిన్న ఉద్యోగస్తులను retrench చేస్తున్నాము. మంత్రులను పెంచుకుంటున్నాము. G. P. F. అనేది Fourth class employees కు ఏ విధంగా కూడ లాభం లేదని మొత్తుకుంటున్నారు. అది తీసివేయండి, Temporary గా ఉండే Fourth class employees కు G. P. F. అనేది కేవలం హాస్యాస్పదం. మూడు నాలుగు నెలలకు వాళ్ళను పంపించేస్తున్నారు. పట్టుకొన్నటువంటి మొత్తం మాత్రం వాడికి చేరలేదు. కష్టపడి సంపాదించుకోవానికి స్రవ్యత్నం చేస్తే అందులో దోడి చేయడం అనేది చాల అన్యాయం, అక్రమం. నేను చెప్పిన సలహాలు ఆర్థికమంత్రిగారు విన్నవించి విశ్వసిస్తున్నాను. సమాధానం యిస్తే సంతోషిస్తాను. Thank you, Sir.

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—అధ్యక్ష, ఈ బడ్జెటు మామూలు బడ్జెట్ గానే ఉన్నది. ఇందులో కొత్తతనం గాని, ప్రతికలలో, రేడియోలలో ప్రచారం చేసే సోషలిస్టు పంథాలో పయించే విధానంలోగాని లేదు. అట్టఅడుగునపడి ఉన్న వర్గాలకు చిన్న చిన్న ఉద్యోగస్తులు, చిన్న వృత్తులు చేసుకొనే వారియొక్క జీవితస్థాయి దుర్భరంగా ఉన్నదనే దానికి అనేకమైన విదర్శనలు ఉన్నాయి. 1969 సంవత్సరానికి ఒక ప్రాముఖ్యత ఏర్పడింది. మొన్న ఆదివారంనాడు దేశానికి రాష్ట్రపతిగా గిరిగారు

పన్నిక కావడం, స్వాతంత్ర్యం అభించిన తరువాత చరిత్రలో స్వర్ణాక్షరాలతో వ్రాయదగిన ముఖ్యమైన ఘటం 1969 వ సంవత్సరం. ప్రజాస్వామిక శక్తులకు సోషలిజంపైన ఆశ కలిగిన వ్యక్తులకు, శాంతి కామక్షులకు జయం కలిగించి ఆ పంథాలో జయస్థులైన అశిష్టాము. అదే కాకుండా ఈ సంవత్సరము గొంది శతజయంతుత్సవాలు జరుపుకోవడం కూడ ఒక విశిష్టత. అయినప్పటికీ మనకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన 22 సంవత్సరాల తరువాత కూడా ప్రజాశక్తులు ముగించి, నాలుగవ ప్రజాశక్తి ప్రారంభించలేని స్థితిలో ఉన్నప్పటికీ weaker sections of the society ని బాగు పరచుకొనే పంథాలో ఈ ప్రభుత్వం పోవడంలేదని, భూస్వామ్య వర్గాలకు, పెట్టుబడి దారులకు, contractors కు అనుగుణ్యంగానే పయస్థున్నదనే దానికి ఎన్ని ఆయినా చెప్పవచ్చు. ఈ ఆర్థిక సోమత బాగుచేయడానికి వచ్చే ఆదాయాలు ఏమిటి అని ఆర్థికమంత్రిగారు ప్రశ్నిస్తారు. అవన్నీ చెప్పి పునశ్చరణ చేయడం తప్ప మరేమీ లేదు Income tax వసూలు కాలేదు, రూ. 600 కోట్లు వారికి పోతున్నాయి అనడం, Prohibition తినివేయడం చెప్పుతున్నాము. బ్యాంకుల జాతీయీకరణ మొదలు పెట్టినది కాకుండా యింకా విస్తరణ కావాలని చెప్పుతున్నాము. టెక్సాయిక్కు పెట్టుబడులు nationalization చేయడం. ఇవన్నీ ఆదాయాన్ని పెంచుతాయని పదే పదే చెప్పడం. కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి తీసుకొనే దానికి మనం బాగా పట్టదలగా ప్రయత్నం చేయవచ్చు. ఇవన్నీ ఉన్నాయి. నా demands ప్రభుత్వానికి పదే పదే చెప్పడం తప్ప ప్రభుత్వం పట్టించుకొనే పంథాలో కనబడడం లేదు.

(Sri G. Venkata Reddy in the Chair)

ఈ భూస్వాముల చేతుల్లోనుంచి, పెట్టుబడిదారుల చేతుల్లోనించి సామాన్య వ్యవసాయ కార్మికులు, అట్టడుగున పడివున్నవారి పరిస్థితి మెరుగుపరచడానికి ప్రభుత్వం ఇంతవరకు సరైన దృక్పథాన్ని అవలంబించలేదు. ప్రభుత్వం ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో వున్న లంచగొండితనం ఈ యంత్రాగాన్ని మరమ్మతు చేసే పరిస్థితి లేకపోవడంవలన అచరణలో అనేక మైన అటంకాలు ఏర్పడుతున్నాయి: ఈనాడు వ్యవసాయకార్మికుల పరిస్థితి ఏవిధంగా వున్నది? వారి పరిస్థితిగురించి ప్రభుత్వం ఏమి పట్టించుకున్నది? ఆ విషయాలన్నీ సాకల్యంగా ఆలోచించవలసిన అవసరం వున్నది. ఈనాడు వ్యవసాయ కార్మికుల స్థితి చాలా అధ్వాన్నంగా వున్నది. వ్యవసాయ కార్మికులలో అనేకమంది హరిజనులు కావచ్చు, వీవర్సూ కావచ్చు — వృత్తులు పడిపోయినవారనేకమంది ఇందులో వచ్చి చేరడం జరుగుతూ వుంటుంది. వీరి పరిస్థితి యీనాడు చాలా అధ్వాన్నంగా వున్నది. నేను అర్థం చేసుకున్నంతవరకూ — అన్ని ఆదాయాలుగల పెకెన్సుకంటే వీరి పరిస్థితి ఈనాడు చాలా దుర్భరంగా వున్నది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చి 22 సంవత్సరాలు అయినప్పటికీ, వారికిమాత్రం యింతవరకు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం కలగలేదు. ఈనాటికీ అనేకరోజులు పస్తులు అనుభవించవలసివస్తున్నది. ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యంలేక, సాంఘిక స్వాతంత్ర్యంకూడా లేక వారు ఈనాడు పల్లెలలో బాధపడుతున్నారు. ఈరోజువరకూ పల్లెలలో వెట్టి చాకిరీ పోలేదు. భూస్వాములు ఈనాటికీ వారిచేత వెట్టిచాకిరీ చేయించుకుంటున్నారు. ఇది చాలా అమానుషకరమైన విషయం. 1948లో మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్టువచ్చే యిప్పటివరకూ — 1969 వరకూ దానిని వ్యవసాయ

కార్మికులకు అమలుజరుపకుండా వున్నామంటే, యంతకంటే సిగ్గుచేటు మరొకటి లేదని మనవిచేస్తున్నాను. సమాజానికి వెన్నెముక అయిన యీ వ్యవసాయ కార్మికులు సమాజంలో అట్టడుగున పడిపోవడం, వారిని ఏమాత్రమూ పట్టించుకోకుండా నిర్లక్ష్యం చేయడం తగ్గవు. ఈ ప్రభుత్వం దాని ఫలితాన్ని అనుభవించక తప్పదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. వ్యవసాయ కార్మికులకు కనీస వేతనాలు ఎంతో నిర్ణయించాము కాని వాటిని యంతవరకూ అమలు జరపడానికిమాత్రం పూనుకోలేదు. దానిని అమలు జరపడానికి అవసరమైన మెషిన్ రీకూడా లేదు, ఈ విషయమై అనేక కంప్లెయింట్స్ కూడా వచ్చాయి. వాటిపై ఏమీ చర్యలు యంతవరకూ తీసుకోలేదు. ఇంకా వారిచేత వెట్టిచాకిరీ చేయించుకొనడం, వారు చాలా మాసాలలో నిరుద్యోగంలోకి త్రోసివేయబడడం జరుగుతూనే వున్నది ప్రభుత్వం వ్యవసాయ కార్మికుల పరిస్థితి ఏమాత్రం పట్టించుకోవడంలేదు. అంతేగాక, గృహపనకుల విషయంలోకూడా వారు ఎంతో యిబ్బంది పడుతున్నారు. దారి వుంటుంది, చుట్టూ భూస్వాములు వుంటారు. మధ్యలో పీరు వుంటారు—కోళ్ళుగాని, పశువులుగాని, వారుగాని అటూ యటూ మెదలడానికి వీలులేని పరిస్థితిలో వుంటారు.

ఏ రంగంలో వున్న కార్మికుడైనా అతను చనిపోతే సప్లయ్ హౌస్ యివ్వడం జరుగుతూ వుంటుంది. వ్యవసాయ కార్మికులకుమాత్రం అది వర్తింపజేయబడలేదు. అనేక సంఘటనలు మనం చూస్తూ వున్నాం. మందు కొడుతూవుండగా అకస్మాత్తుగా చనిపోవడం జరుగుతూ వుంటుంది. వారికి వర్క్ మన్ కాంపెన్ సేషన్ అకు అప్లయ్ చేసి కాంపెన్ సేషన్ యివ్వడానికిమాత్రం ప్రభుత్వం ముందుకు రావడంలేదు. ఇప్పటికైనా వర్క్ మన్ కాంపెన్ సేషన్ అకు వ్యవసాయ కార్మికులకు అప్లయ్ అవుతుందని, వారుకూడా ఒక ప్రధానమైన సెక్షన్ అనే విషయం గుర్తించకపోవడం హాస్యాస్పదం. ఇప్పటికైనా వారు అలోచిస్తారని అతిస్తున్నాను.

ఇంకొక విషయం వ్యవసాయ కార్మికులు అనేక ప్రాంతాలకు వలసపోతున్నారు. రాష్ట్రంలో ఒక ప్రాంతంనుండి మరొకప్రాంతానికి వలస పోతున్నారు. కొందరు దేశం విడిచిపూడా పోతున్నారు. కాని, అక్కడ కలరా మొదలైన అంటువ్యాధులు సోకకుండా వుండేవిమిత్రం లేదని డిపార్టుమెంటుగాని హెల్త్ డిపార్టుమెంటుగాని ఎటువంటి ఏర్పాట్లు చేయలేదు. అనేకమంది హెచ్చు సంఖ్యలో యీనాడు నిరుద్యోగంతో పీడింపబడుతూ వ్యవసాయకార్మికులు వలస పోతుంటే ప్రభుత్వం కనీసం అంటువ్యాధులనుండి అయినా ప్రజలను రక్షించడానికి ప్రయత్నించకపోవడం చాలా శోచనీయం. అందరికీ తెలిసిన విషయమే—ఈమధ్య రాష్ట్రంలో ఒకవైపున కరువుతో బాధపడుతూ వుంటే, మరొక ప్రక్క వెల్లవలు వచ్చాయి ఈ వెల్లవలవలన అనేక వేలమంది చనిపోయారు. పశువులు, మనుషులూ అనేక వేల సంఖ్యలో చనిపోయారు. నేను చూశాను దిక్కు మొక్కా లేనివారు ఎందరో వలసవచ్చి చనిపోయినారు. ప్రభుత్వంమాత్రం చాలా అల్పమైన సంఖ్య చూపినది. అది సరికాదు. పొట్ట చేతపట్టుకుని వచ్చిన వేలమంది యీ వెల్లవలలో చనిపోవడం జరిగింది. పశుసప్తం, ప్రాణసప్తం, గృహ సప్తం జరిగింది. వారికి యిచ్చే సహాయంకూడా చాలా అల్పంగా వున్నది. ఆ సహాయం అందజేయడం

కూడా చాలా లో. చూయిస్తున్నా వున్నది. నిజంగా యీ దుర్బరమైన పరిస్థితికి గురియైనవారికి యీ సహాయం అందేట్లు చూడాలి. యింకా ఎక్కువగా యీ సహాయం జరగాలి. నాకు తెలిసింతవరకు యిందులో ఎక్కువగా వ్యవసాయ కార్మికులు బాధపడినానని భావిస్తున్నాను.

అంతేగాక నిరుద్యోగ సమస్యకూడా వున్నది. నిరుద్యోగం అంతే ఎంప్లాయ్ మెంట్ ఎక్స్‌చేంజెస్‌లో రిజిస్టర్ చేసుకున్నవారి అంతేలే లెక్కకు వస్తున్నాయిగాని, వ్యవసాయ కార్మికులుగాని, యితర పనిపాటా లేకుండావున్న వరానికి సంబంధించిన లెక్కలు ప్రభుత్వంవద్ద వున్నాయా? నేను అడిగితే ఎక్స్‌చేంజెస్‌లో అటువంటి లెక్కలు తమవద్ద లేవని వాటిన్నాను. ఈనాడు వ్యవసాయ కార్మికులలో నిరుద్యోగం ఏ విధంగా వున్నదో పరిశీలించాలి: ఎంతమంది ఎన్ని రోజులు పనిచేస్తున్నారు? ఎన్నిరోజులు పని లేకుండా బాధపడుతున్నారు? ఆ పనిలేని రోజులలో ప్రభుత్వంవారికి ఏమీ చేయదలచు కున్నది? ఈకార్యక్రమానంతట బాధపడే మాసాలలో ప్రభుత్వం పర్సనల్ సెక్యూరిటీపై ఋణాలు యిచ్చి మరల వారు తీర్చుకునే పద్ధతిలో ప్రభుత్వం వారిని అదుకోవాలి. వారి పరిస్థితి చాలా భీభత్సంగా వున్నది. అంతేగాక పీవర్సు, మొదలైనవారు, వృత్తుల పరిశోధనవారు, వృత్తులు లేనివారు వారంతా—ఆ షహానైన్యమంతాకూడా వచ్చి ఈ వ్యవసాయ కార్మిక షహానైన్యములో పడడంవలన పది రోజులు వచ్చేసనులు అయిదు రోజులలోనే అయిపోతున్నవి. ఈ పనులు లేనిరోజులలో వారిని అనుకూల వలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వంపై వున్నదని మనవిచేస్తున్నాను. క్రెడిట్‌గాని షాపులలో ధాన్యం యివ్వడంగాని జరగాలి. వ్యవసాయ కార్మికులు, యితర వర్కింగ్ క్లాస్ వుండేచోట యీ ఫెయిర్ ప్రైస్ పాప్ డన్ ఆయేటట్లు చూడాలి. కాగితాలమీద మాత్రమే యీ షాపులు వున్నాయిగాని, అక్కడ వ్యవసాయ కార్మికులకు, యితర వర్కింగ్ క్లాస్‌కు అందుబాటులో యేమీ లేవనే కంప్లెయింట్స్ వున్నాయి. అవి సక్రమంగా వ్యవసాయ కార్మికులకు, యితర కార్మికులకు అందుబాటులో వుండేట్లుగా చూడాలి.

నాకు గుర్తు వున్నంతవరకు వ్యవసాయ కార్మికులకి 1925, 23, 30 సంవత్సరాలలో ఏదైతే వేతనం వుండేదో, ధాన్యంరూపంలో యిప్పటికీ అదే వేతనం పల్లెలలో కొనసాగుతున్నది. డబ్బులో కొంత మార్పు వచ్చివుండవచ్చు. ధాన్యం రూపంలో యిచ్చేడిమాత్రం—ముంతదో, రెండు సోలలో, ఎంతో 1925 వ సంవత్సరం యిచ్చినంతే యిప్పటికీ పల్లెలలో యివ్వబడుతున్నది. ఇటువంటి పరిస్థితులువుంటే వారికి ఏ విధంగా సాంఘికన్యాయం చేకూరుతున్నట్లు? దీనిని ప్రభుత్వం ఆలోచించాలి. వారికి సాంఘికన్యాయం చేకూర్చడానికి ప్రయత్నించాలని కోరుతున్నాను.

ముఖ్యంగా వ్యవసాయ కార్మికులకు కావలసినవాటిలో ముఖ్యమైనది—యీ పినిమమ్ వేజెస్ ఆకు వారికికూడా అప్లయ్ చేయడం. నిరుద్యోగ సమస్య బాధను తీర్చడానికి ప్రయత్నించడం. అలాగే బంజరుభూములను వారికి పంచడంలోకూడా ప్రభుత్వం న్యాయం చేకూర్చడంలేదు. మన దేశంలో ఏ తొమ్మిదకోట్ల ఎకరాలలో బంజరుభూమి వుంది. అందులో మేము పేకరించిన లెక్కలప్రకారం మనరాష్ట్రంలోనే

40 లక్షల ఎకరాలు ఉన్నాయి. ప్రభుత్వం లేకపోతే ఫిగర్లు ఏమీ యిస్తుందో తెలియదు. పోయినసారి అక్టోబర్లోనే నేను ఈ విషయం తీసుకువచ్చాను. అంతా ఏకగ్రీవంగా ఒక తీర్మానం చేశాము. సాధ్యమైనంత త్వరలో పంటతామని వారు ఆనాడు ఒప్పుకోవడం జరిగింది. బంజరు భూములవ్వడంలో అడవి బంజరులు, చెరువు బంజరులు, పోరలదోకు బంజరులు అని వివేధం పెట్టి యివ్వడం జరగలేదు. ఫారెస్టు పేరుతో — అక్కడ ఫారెస్టు ఉండదు — సాగుకు లాభంకీ అయిన భూమిని వ్యవసాయ కార్మికులకుగాని, హరిజనులకుగాని, గిరిజనులకుగాని పట్టాలు యివ్వడం లేదు. పెక్కికలు పొయింటుపైన యివ్వకపోవడం జరుగుతోంది. తెలంగాణ ప్రాంతములో అట్లాగే బంజరాయి. గైరాను భూముల విషయంలోకూడా కేవలం పెక్కికల్ పొయింటుపైన యివ్వడం జరగడంలేదు. లంకభూములకూడా మినహాయింపు లేకుండా వ్యవసాయ కార్మికులకు యివ్వాలి. చిన్న రైతులను, పేదలను వారు సాగుచేసుకునే భూములనుంచి తొలగించి వాటిని రాజకీయవాదితుల కివ్వాలనే విధానాన్ని ప్రభుత్వం విరమించుకోవాలి. భాగ్యభూములను రాజకీయవాదితులకు దివ్యంగా యిచ్చుకోవచ్చు. అంతేగాని రాజకీయవాదితులకు ఇవ్వాలని వారిని బలవంతంగా తొలగించడం మంచిదికాదు. మార్కెటు రేటుకట్టి వసూలుచేసే పద్ధతికూడా మంచిదికాదు. ప్రీ ఆఫ్ మార్కెట్ వాల్యూ యివ్వవలసిన అవసరం వున్నది. 28 వర్సంటు ఫారెస్టులాండు వుండాలనే పెక్కికలు పొయింటుతో ఫారెస్టుకు సుకిరా, సాగుకు లాభంకీ అయిన భూములనుకూడా యివ్వకపోవడం న్యాయంకాదు. నక్కలైట్లు పేరుతో అక్కడక్కడ కొన్ని సంఘటనలు జరుగుతున్నాయి. దీనికి కారణం — గిరిజనుల న్యాయమైన కోర్కెలు మన్నించడలేదు. 1917 రెగ్యులేషన్ ప్రకారం యీ గిరిజనులకు యివ్వబడిన పొలాలుమీద వారికి హక్కు లేకుండాపోవడం, ప్లెయిన్సులో వున్నవారు వాటిని కాజీయడంవల్ల వారిలో అసంతృప్తి పెరిగింది. గిరిజనులమీద పోలీసులు, అధికారులు చేసే దాడులు అన్యాయంగా వున్నాయి. వారి ఆర్థికమైన దుస్థితిని తొలగించడానికి ప్రభుత్వం వెంటనే చర్య తీసుకోవాలి. ఈనాడు నక్కలైట్లు చేసేవారిని ఎవ్వరూకూడా ఎంకరేజీ చేసే పద్ధతిలేదు. కాని నక్కలైట్లు పేరుపెట్టి అమాయకులైన గిరిజనులను, ఇతరులను — దానితో సంబంధం లేనివారిపై కక్ష తీర్చుకోవాలని అక్కడి రాజకీయ నాయకుల రిపోర్టుమీద ఆధారపడి వారిని హింసించడం చాలా తప్పు. నక్కలైట్లు ఎవరు గిరిజనులు ఎవరు అనేదిచూచి నిజంగా నేరస్థులయినవారిని దండించవచ్చు. నక్కలైట్లు పేరుతో వ్యవసాయ రంగంలో పనిచేసేవారిని, గిరిజనులను నిర్బంధంగా తీసుకొనివెళ్ళి కొట్టడం అరెస్టు చేయడం, చంపడంకూడా జరుగుతోంది. ఎంతమందిని అరెస్టుచేశారో, ఎంతమందిని చంపుతున్నారో, ఎవరిని చేస్తున్నారో ప్రభుత్వం నరైన లెక్కలుకూడా యివ్వడంలేదు. ప్రభుత్వం దానిపెట్టుతోందనే అనుమానం వస్తోంది. ఎప్పటికప్పుడు తుపాకీగుళ్ళతో చంపుతున్నారు, అనవసరంగా. కొంతమంది విద్యార్థులుకూడా ఇందులో వున్నట్లుగా తెలుస్తోంది. గిరిజనులలో వున్న అసంతృప్తిని పోగొట్టాలి, ఆర్థిక అసమానతనుపోగొట్టడానికి ప్రభుత్వంచేసేవానికి యీ దుస్థితి పోగొట్టాలి. ఫారెస్టు ద్వారా గ్రామాలలో పోడు కల్గివీషనుచేసుకొనేవారిని ఎవ్వరూ చేయడం మంచిదికాదు. పోడు కల్గివీషనులోను,

గిరిజనులకు అప్పుల విషయంలోను యీ కార్పొరేషను పేరుతో చాలా దోపిడి జరుగుతున్నది. గిరిజనుల ఆర్థికస్థోమతను అభివృద్ధి చేయాలనే ఉద్దేశంతో యీ కార్పొరేషనును పెట్టిన అమాయకులను యీ కార్పొరేషను దోపిడి చేస్తోందని నాకు రిపోర్టులు వచ్చాయి. కంచే చేసుపేసినరీతిగా యిట్లా జరగడం దురదృష్టం. ఈ కార్పొరేషను గిరిజనులకు ఎంతవరకు సహాయపడుతోంది, వారి ఆర్థిక స్థోమతకు దోహదం చేస్తోందా, నష్టం కలిగిస్తోందా అనేది విచారించకపోతే చాలా యిబ్బంది కలుగుతుంది. నక్సలైట్లువంటి బెడద రావడానికికూడా వీలున్నది. 1917 రెగ్యులేషన్లు అమలు జరిపే విషయంలో ప్రభుత్వం తక్షణ చర్యలు తీసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి. సమాజంలో అట్టడుగునవున్న వ్యవసాయ కార్మికులు, గిరిజనులు, హరిజనులు విషయంలో ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. హరిజనుల గురించి ప్రత్యేకంగా ఆ డిమాండ్ చర్యకు వచ్చినప్పుడు చెబుతాను. ఈనాడు హరిజనులకు ప్రీ ఎడ్యుకేషను యిచ్చామని చెప్పడం చాలా హాస్యాస్పదం. నవ్యాలో, ఏడవలో ఆర్థం కావడం లేదు. మెడికల్, ఇంజనీరింగు, అగ్రికల్చరు కాలేజీవంటివాటిలో చదివే విద్యార్థులు సోషల్ వెల్ఫేరు డిపార్టుమెంటు నుండి ఫీజులు, మెన్ టిల్లులు కట్టనక్కరలేదు అన్నాకాని ప్రీ ఎడ్యుకేషను అనే పేరుతో యీ విధంగా కట్టమని అనడం న్యాయం కాదు. గాంధీ శతజయంతి ఉత్సవాలు జరుపు కుంటున్న యీ సమయంలో కూడా హరిజనులమీద భూస్వాముల దౌర్జన్యం, పోలీసుల దౌర్జన్యం ఎక్కువగానే జరుగుతోంది. కంచీకచర్లతో ప్రారంభించి— భీమవరంలో జరిగిన ఘటనలవంటిది మరెక్కడా జరగలేదు, స్త్రీలను, పురుషులను కూడ కాళ్ళతో చేతులూ, కాళ్ళూ విరగకట్టి రెండు రోజులవరకూ పడేయడం జరిగింది. వందమందికి పైగా గాయాలు తగిలాయి. నాకు తెలిసినంత వరకు ఇంత దారుణం చరిత్రలోనే ఎక్కడా జరగలేదు. దీనిమీద ప్రత్యేకంగా ఒక న్యాయవాదిని వేసి విచారణ జరిపించవలసిన పని వుంది. కైకలూరులో, అత్మకూరులో, ఇంటూరులో కూడ హరిజనులమీద దౌర్జన్యాలు జరిగాయి. భీమవరంలో జరిగినంత దారుణం ఎక్కడా జరగలేదు. హరిజనపాలెంమీద పడి నర్పించిన చంపడం—ఇది చాలా అన్యాయం. దీనిమీద జ్యూడిషియల్ ఎంక్వయిరీ జరిపి న్యాయం కలిగించాలి. హరిజనులు, గిరిజనులు, తరువాతి సమూహం పొడుగునావున్న ఫిషర్ మన్ జీవిత సరిస్థితి దుర్భరంగా వున్నది. వారికి ఇండ్ల స్థలాలు లేవు. రావడానికి దారిలేదు, తినడానికి తగు పరిస్థితులు లేవు. వారికోసం ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకొని వారికి సహాయం చేయాలి. హరిజనుల విషయంలో ప్రత్యేకంగా ఫినాన్సు కార్పొరేషను మాదిరిగా ఒకటి పెట్టి లోన్లు యిచ్చే విషయం కూడా ఆలోచించాలి. డిప్రెస్డ్ క్లాస్ లాండ్సు ఇతరుల ఆధీనంలోకి పోతున్నాయి. బ్రిటిషువారు డిప్రెస్డ్ క్లాస్ లాండ్సుగా మినహాయించినవన్నీ కూడా వారికే యివ్వడానికి వెళ్ళి వెళ్ళి హెల్పరు డిపార్టుమెంటుకైనా అప్పగించి డిస్ట్రిబ్యూషనుచేసే ప్రయత్నం చేయాలని కోరుతున్నాను. అట్టడుగున వున్న వర్గాలకు ఇప్పటికే అన్యాయం జరిగింది. వీరిపై జరిగే దోపిడి ఆరికట్టాలని వీరికి తగు సహాయ కార్యక్రమాలు చేయాలని కొరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—అధ్యక్ష, ఈ బడ్జెటు చాలా అనుకూలంగానే వుంది. 1985 కోట్ల రూపాయల లోటు కూడ వున్నది. విశాఖపట్నం, శ్రీకాకుళం జిల్లాల పన్ను పరిశ్రమలు, నీటిపరమలు కలిగినటువంటివి. ఆ జిల్లాలలో మంచి ఖనిజ సంపదకూడా వున్నది. రాయలసీమలో ప్రభుత్వం ఏలాంటి జేమ నివారణ బోర్డు ఏర్పాటు చేసేందో ఆదే విధమైన బోర్డును మా శ్రీకాకుళం, విశాఖపట్నం జిల్లాలకుకూడా ఏర్పాటు చేసి - ఇంప్రొమెంట్మెంట్ బోర్డువేసి ఆ ప్రాంతంలోని ప్రజల ఆభివృద్ధికి ఉపయోగకరమైన పరిశ్రమలు కూడా నెలకొల్పే అవకాశాలున్నాయి. ఆ రెండు జిల్లాలలోనూ కొన్నికోట్ల రూపాయల విలువగల జూబ్లీ పండుగోంది. దానితోనూ అక్కడ ఒకటి రెండు ప్యాక్టరీలు నెలకొల్పే అవకాశం వుంది. సిమెంటుకు పనికివచ్చే రాయికూడా ఆ రెండు జిల్లాలలోనూ ఘోషగా వున్నాయి. ఇనుప ఖనిజాలు కూడా వున్నాయి. అక్కడ ఒకటి, రెండు సిమెంటు ప్యాక్టరీలైనా నెలకొల్పే బాధ్యత ప్రభుత్వంమీద వున్నది. ఇనుము ఆభివృద్ధి చేసే పరిశ్రమలను నెలకొల్పే బాధ్యత ప్రభుత్వంపై ఉంది. కనుక తప్పనిసరిగా రాయలసీమతో ఏలాంటి బోర్డును ఏర్పాటు చేసారో శ్రీకాకుళం, విశాఖపట్నం జిల్లాలకుకూడా అలాంటి బోర్డును ఏర్పాటు చేయవలసిందిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. నిరుద్యోగ సమస్య విషయం ఉన్నది. పెద్దపెద్ద పరిశ్రమలను హైదరాబాదులో కోట్లకొలది రూపాయలను ఖర్చుచేసి స్థాపిస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితిని కాకుండా పేదవారందరికీ పని కల్పించే పరిశ్రమలను బ్లాకు స్థాయిలోను గ్రామ స్థాయిలోను బ్లాకుకు కొన్ని లక్షలు ఖర్చుచేసికనా ఏర్పాటు చేయిస్తారని ప్రభుత్వాన్ని ప్రార్థిస్తున్నాను. విద్యకు బడ్జెటుతో రు 52,91,3,92,900 ను ఈ సంవత్సరం ఖర్చు చేయనున్నట్లు ఉన్నది. ఆంధ్ర దేశంలో 80, 90 లక్షల మంది వరకు పెయ్మెంట్ కులాలవారు ఉన్నారు. విద్యకు కేటాయించిన డబ్బుతో వారికి నూటికి 5 రూపాయలైనా ఖర్చు కావడంలేదని నేను అనుకుంటున్నాను. గ్రామ లెవెలులో ఇప్పటికి అస్పృశ్యత విలయతాండవం చేస్తుండడంవల్ల హరిజన పిల్లలు బడులకు వెళ్లడానికి బాగా ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. అలాంటప్పుడు విద్యా పద్ధతీంద ఉన్న డబ్బును హరిజనులు 10, 12 ఇండున్నప్పటికీకూడా ప్రతి గ్రామంలోనూ ఒక ఉపాధ్యాయుని వేసి హరిజన విద్యార్థిదళానికి తోడ్పడి జిల్లా తాలూకా లెవెలులో బోర్డింగును పెడుతున్నట్లే గ్రామ లెవెలులో ప్రాథమిక విద్యకు హరిజనులకు ఏర్పాటుచేసి బోర్డింగ్ ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాను. హరిజనులకేకాక మిగిలిన పేదవారికి డి మిమో పటాలక్రింద లక్షలకొలది ఎకరాలు బంజరు భూములు ఇచ్చారు. వాటికై మరమ్మత్తులు చేసుకోవాలన్నా దేనికైనా అప్పు తెచ్చుకోవాలంటే ఇవ్వడంలేదు. ఇటువంటివి గుంటూరు జిల్లా పల్నాడు తాలూకాలోను చింతలపూడి తాలూకాలోను మిగతా జిల్లాలలోనూ వెలకొలది ఎకరాలు ఇచ్చారు. పల్నాడు తాలూకాకు నాగార్జునసాగర్ క్రింద నీరు వెడుతున్నప్పటికీ అక్కడి హరిజనులు భూమికి నీరు పెట్టుకోవాలంటే ఎవరూ నయాపైసా అప్పు ఇవ్వడంలేదు. ప్రభుత్వం హరిజనులయందు దయఉంచి వీటిని రైల్వారీ పట్టాలక్రింద మార్చి వారికి కావలసిన ఆభివృద్ధిలోను ఇప్పించినట్లయితే ఆభివృద్ధికి తోడ్పడినవారవుతారని మనవి చేస్తున్నాను. సోషల్ వెల్ఫేరు డిపార్టు మెంటులో హరిజనులకు వీదో చేస్తున్నామని అంటున్నారు. ఈ సంవత్సరం చాలా

తక్కువ కేటాయించారు—రూ. 7,45,28,750 లు మాత్రమే కేటాయించారు. ఇది హరిజనులకు, గిరిజనులకు, వెనుకబడిన వారందరికీ కలిపి కేటాయించారు. చాలా విచారకరమైన విషయం. ఇది గాంధీజీ శతజయంతి సంవత్సరం కాబట్టి హరిజనులకు ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా కోటి రూపాయలైనా కేటాయించి వేళన స్థలాలు ఇచ్చి ఇండ్లు కట్టకోడానికి రూ. 150, 300 లు వరికు ఇప్పిస్తే వారికి సహాయం చేసినవారవుతారని ఆ విధంగా చేయాలని ప్రతిపాదాన్ని ప్రార్థిస్తున్నాను. సోషల్ వెల్ఫేరు డిపార్టుమెంటులో ఒక డైరెక్టరు, సెక్రటరీ ఉన్నారు. ఈ డిపార్టుమెంటుకు ఒక సెల్ కూడా పెట్టారు. హరిజనులయందు ఎంత శ్రద్ధగా సరి చేస్తున్నదో తెలుసుకోడానికి ఇదే నిర్వహణను మనవిచేస్తున్నాను. డైరెక్టరుగా ఉన్నవారే అక్కడ సెక్రటరీ, సెల్ కు కూడా ఆయనే సెక్రటరీ. ఎలా న్యాయం జరుగుతుందో అలోచించండి. మునిసిపల్ మేజిస్ట్రేటు ఒక కేసు విచారణచేసి మరల జడ్జివద్దకు అప్పీలుకెళ్ళినప్పుడు తిరిగి ఆయనే విచారణచే న్యాయం ఎట్లా జరుగుతుంది? మూడు పనులలోను ఒక్కరినే ఉంచడంవల్ల హరిజనులకు తీరని నష్టం జరుగుతోంది. రెండు మూడుసార్లు చీఫ్ సెక్రటరీగారికి మనవిచేసాను.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—ఆ విధంగాచేస్తే మీకు ఏ విధంగా లాభం కలుగుతుందో చెప్పండి.

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—ఒక్కరినే పేయడంవల్ల హరిజనులకు ఏమాత్రం న్యాయం జరగడంలేదని ఆర్థిక మంత్రిగారికి వినయపూర్వకంగా చెబుతున్నాను. డైరెక్టరుగారు ఇక్కడ కూర్చుని వ్రాసిన ఆర్డరుకు అప్పీలుపస్తే అక్కడ సెక్రటరీగా కూర్చుని అదే ఆర్డరు వ్రాస్తాడు.

శ్రీ కె. విజయభాస్కరరెడ్డి :—తొందరగా పనులు జరగాలని ఒక్కరే అఫీసరుకు అప్పగించడం జరిగింది. అది ప్రభుత్వ ఉద్దేశం. మారితే ఏవిధంగా హరిజనులకు ఉపయోగపడుతుందో చెప్పండి.

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—అఫీసర్లు వేరు వేరుగా లేకపోతే పూర్తి న్యాయం జరుగదని చెబుతున్నాను. దీనిని ప్రభుత్వం దృష్టిలో పెట్టుకుని మార్పడం అవసరం. సెల్ లోకూడా వారినే ఉంచారు. సెల్ పెట్టినందుకు సంతోషం. 20 సంవత్సరాలుగా ఒక సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు పని చేస్తున్నాడు. 20 జిల్లాలు తిరిగాడు. అయినా ప్రమోషను రావడం. నెలకు ఐదువేల రూపాయలు లంచం తీసుకున్న నద్-ఇన్ స్పెక్టర్ కు కూడా ప్రమోషను రావడం నాకు తెలుసును. ఈ విషయం చీఫ్ సెక్రటరీగారికి, హోం సెక్రటరీగారికి, రివెన్యూ బోరు వారికి కూడా చెప్పాను. నిన్న కూడా మాట్లాడాను. అతడు ఏమైనా తప్పు చేసాడేమో చెప్పండి. జిల్లా లెవెలులో కూడా ఒక కమిటీ వేయించి ఒక హరిజనుడు, ఒక రిద్దరు శాసనసభ్యులు కలిసి ఇటువంటి వాటి విచారణకు వీలు కల్పిస్తే న్యాయం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

[The quorum bell was rung]

కో స్టా జిల్లాలలోను శ్రీకాకుళం, విశాఖపట్నం జిల్లాలోను మత్స్య పారిశ్రామికలు ఇలా మంది ఉన్నారు. మొన్న రివ తేదీన మహాసభ పెడితే ఒక గ్రామం వెళ్ళాను.

10, 12 సంవత్సరాల పిల్లలు కూడా చిన్న గోరీలు కట్టుకుని ఉంటున్నారు. అద పిల్లలు, మగ పిల్లలు కూడా. యమజే జనాభా కలిగిన ఆ గ్రామం వెలిశే చేకలో ప్రజాస్వామ్యం ఉందా అనిపించింది. 20 సంవత్సరాల స్వరాజ్యంలో వారికి ఏ విధమైన పాకర్యం కలుగలేదు. వారందరూ అడివిలో కొండవారి వారికంటే అధ్వాన్నంగా ఉన్నారే అని భావించింది నాకు. వారి విషయంలో అక్కడ నమితులు కాని ఇక్కడ ప్రభుత్వం కాని ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ వహించడం లేదు. మత్స్య పారిశ్రామికులకు 88 1/2 1,800 రూపాయలిచ్చారు. వారు యింతమంది 30-10 లక్షల కోస్తా ఏరియాలోనే ఉంటారు. శ్రీకాకుళం, విశాఖ జిల్లాలలోనే 10 లక్షల జనాభా ఉన్నారు. వారికి కేవలం లక్షల మీద ఈ బడ్జెటు ఉంది. ఇది చాలదు. ప్రభుత్వం దీనిని హెచ్చించి కోస్తా ప్రాంతంలో వారియొక్క అభివృద్ధి కొరకు పిషరెన్స్ హార్బర్ను పెట్టాలి. ఇతర దేశాలలో అటువంటివి ఉన్నాయి. బారువా, కళింగపట్నం, ఓమునిపట్నం ఏరియాలలో పిషరెన్స్ హార్బర్ నెలకొల్పాలి. చదువుకోదలచినవారికి విద్యాభ్యాసం చేసేటట్లు చేయాలి. వారిని పెడ్యూల్ కులాల క్రింద బ్రీట్ చేయడం ప్రభుత్వానికి ఎంతయినా ధర్మం. మత్స్య పారిశ్రామికులు దీనిని తీసుకున్నారే సరిగా ఉన్నారు. వారికి పెడ్యూలు కులాలలాంటి రిజర్వేషన్ ఇచ్చి కొన్ని సీట్లు వారికి జనాభాను బట్టి కాననసభలో మూడు లేక నాలుగు సీట్లు ఉండేటట్లు చేయడం ప్రభుత్వంయొక్క ధర్మమని వినయపూర్వకంగా తమద్వారా ప్రభుత్వానికి తెలియజేస్తున్నాను. ఆరోగ్యశాఖ ఉంది. 15 కోట్ల రూపాయలకు పైన ఈ శాఖ క్రింద ఖర్చు చేస్తున్నారు. గ్రామ లెవెలులో చూస్తే ఖీదవాడికి సామాన్య జనానికి ఏ పరిస్థితిలోనూ వైద్యం లేదని చెప్పడానికి నేను చాలా బాధపడుతున్నాను. 20 సంవత్సరాల స్వరాజ్యంలో కూడా యింత డబ్బు యిచ్చి కూడా జ్ఞాతు లెవెలులో తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్లకు హాస్పిటల్స్లో డాక్టర్లు ఫలానా పాపులో ఉండుటకొని తెచ్చుకోవలసినదని చెబుతున్నారు. మందు సరిగా యివ్వలేదని వినయపూర్వకంగా చెబుతున్నాను. మొన్న మొన్ననే ఈ నెల 9, 10 తేదీలలో నేను స్వయముగా నా కుమారుని తీసుకుని వెలిశే డాక్టరు యిచ్చినటువంటి యింజెక్షనువల్ల ఆ కుర్రవాడు కనీసం మూడు రోజులు బాధపడవలసి వచ్చింది. ఆ డాక్టరు ఏ విధముగా పానయాడో 10 వేలు అంచం యిచ్చి పానయాడేమో తెలియదు. ఆ కుర్రవాడు బాధపడినందు వల్లనే నేను 14వ తేదీన సమావేశానికి రాలేకపోయాను. అలాంటి డాక్టర్లు కూడా ఉన్నారు. ప్రజలకు అవసరమైన డయటు ఏ హాస్పిటల్లోను లేదంటారు. పాలుగాని గ్రుడ్లుగాని, రొట్టెగాని పేషెంటుకి యివ్వడం లేదని ప్రభుత్వ దృష్టికి వచ్చిందో లేదో తెలియదు. పాతపట్నం తాలూకా హాస్పిటల్లోను పార్వతీపురం తాలూకా హాస్పిటల్లోగాని, చీపురుపల్లి హెడ్ క్వార్టర్ల హాస్పిటల్లోగాని ఏ పేషెంటు అడిగినా అన్నం లేదని వారి దయ ఉంటే రొట్టె యిస్తున్నారు. ఇన్ని కోట్ల రూపాయలు ప్రజల డబ్బు బడ్జెటులో ఉంచి పేషెంటులకు తగినటువంటి మందు లేక ఆహారం లేకపోతే ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రజలు ఏ విధముగా గౌరవిస్తారని తమద్వారా ప్రశ్నిస్తున్నాను. ఈమధ్య నేను నక్కలైట్ల సందర్భంలో ఒరిస్సా ప్రాంతంలో తిరిగితే అక్కడ ఉన్న గిరిజనులకు ఉచితంగా విక్రనాలు, ఎరువులు సహాయం చేయడాని కొంత డబ్బు యివ్వడానికి చూస్తే యింతవరకు రుజువుచేయగలను. అక్కడ 50

మంది గిరిజనులకు యిచ్చినట్లు వ్రాసుకుని 4 గురికిమాత్రమే యిస్తున్నారు. నేను ఈ విషయం జిల్లాపరిషత్తు మీటింగులో చెప్పాను. జిల్లా కలెక్టరుతో చెప్పాను. సర్వేకలెక్టరుకు కూడా చెప్పాను. అదేవిధముగా రిపోనుంచి వచ్చిన జొన్నలు గోధుమలు ఏ దినుసుకూడా పార్వతీపురం, పాతపట్నం పర్లాకిమిడిలో ఖర్చుఅవుతోంది తప్ప గిరిజనులకు ముట్టవం లేదు. ఇలాంటి విషయాలలో గిరిజనుల మంచికన్నా ప్రభుత్వం ఏవిధముగా సంపాదించవచ్చునో ఆలోచించండి. ప్రభుత్వం శ్రీకాకుళం పేరు చెప్పిందికాని పంశధారకు దబ్బు యిస్తున్నట్లు కనిపించలేదు. 26 లక్షల జనాభా కలిగినటువంటి విశాఖపట్నం జిల్లాలో పంశధార గురించి నేను పుట్టకపూర్వం వంద సంవత్సరాలనుంచి పంశధారపై భూములు బాగా పండుతాయని ప్రజలు సంతోషంతో ఉంటే పంశధార గురించి ఒక నయాపైసాకూడా యిందులో లేదు. అలాంటప్పుడు బహిష్కరించిన కార్యక్రమాలు మంత్రులున్నటువంటి ప్రాంతాలలో గ్రామాలలో చేస్తామని అప్పుడే ఎన్నో వాగ్దానాలు చేస్తున్నారు. మా జిల్లాలో 26 లక్షల జనాభా కలిగినటువంటివారు ఈ ప్రభుత్వానికి ఋణపడి ఉన్నారో లేదా అని అడుగుతున్నాను. నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో పంశధార ఉన్నదన్నారు. అంటే 5 సంవత్సరాల తరువాత చేస్తారో లేక ప్రణాళిక ప్రారంభంలోనే చేస్తారో స్పష్టంగా మంత్రిగారు జవాబు చెప్పేటప్పుడు చెప్పాలని కోరుతున్నాను. నాకు చాలా ఉత్తరాలు వచ్చాయి. జూనియరు కాలేజీలు నెలకొల్పారు. నెల రోజులైనది. అక్కడ టీచింగుస్టాఫ్ లేదు. ఉన్నచోట మాస్టర్లు పేకాట అడుకుంటున్నారు చదువు చెప్పడంలేదు. పిల్లలు యింటికివచ్చి దెబ్బలాడుకుంటున్నారు అందుచేత టీచింగ్ స్టాఫ్ ఏర్పాటుచేసి విద్యార్థుల విద్యకు తోడ్పడాలని వారిని వినయపూర్వకంగా ప్రార్థిస్తూ శలవుతీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి. — అధ్యక్ష, ఈ బడ్జెటు ప్రతిపాదన ఏదో ఫార్మాలిటీగా జరుగుతున్నదికాని సభ్యులు చేసిన విమర్శలను దృష్టిలోపెట్టుకొనడముగాని, ఈ సంవత్సరం మనము అనుకొన్నవి నెరవేరినవా లేదా అని విమర్శ చేసుకొనడముగాని వుండక గ్రామములో కూర్చొని కాశీలో పటవృక్షముక్రింద కూర్చున్నావని అనుకో అని బ్రాహ్మణుడు శాస్త్రము చెప్పినమాదిరి వున్నది. కాని దీనిని ప్రభుత్వము సీరియస్ గా తీసుకొంటున్నట్లు కనిపించదు. గవర్నమెంటు యిచ్చిన సాస్టిటికల్ అబ్స్ట్రాక్టు ప్రకారం ఇన్ని సంవత్సరాలతరువాత ఇర్రిగేషన్ ఏరియా తగ్గినది. ఆహారోత్పత్తి తగ్గినది. నిరుద్యోగం పెరిగినది. అప్పులు పెరిగినవి. వడ్డీ పెరిగింది. ముందుకు పోవడానికి చేస్తున్న ప్రయత్నము ఏమిటి అని అడుగుతున్నాను. కరువు కాటకాలను అరికట్టడానికి ఏమి ప్రయత్నము జరుగుతున్నది. మురుగుపారుదల సౌకర్యము సక్రమముగా వున్నట్లయితే నైకోసువల్ల వచ్చిన నష్టములో సగము అంటే 50 కోట్లవరకు నివారించబడిదని కె. యల్. రావుగారు స్టేటుమెంటు యిచ్చారు. ఒక సంవత్సరం కరువువల్ల నష్టము జరిగేదానిని ఖర్చుపెడితే శాశ్వతముగా కరువును పోగొట్టవచ్చునని శౌరి రామూర్తి పంతులుగారు చెప్పారు. అలాంటి శాశ్వత కరువు నివారణ పథకాలను ప్రభుత్వము తీసుకొంటుందా అంటే లేదు. వ్యవసాయ అభివృద్ధికి నిర్దష్టమైన కృషి చేస్తున్నదా అంటే లేదు. వ్యవసాయాభివృద్ధికి బూమి పంపకము ముఖ్యము. భూమి పంపకము, నీటి వనరులు, పరవతి సౌకర్యాలు

వ్యవసాయాభివృద్ధికి చాలా ముఖ్యము. భూమి పంపకము నున్న. చేసిన హాసంస్కరణలు కాగితాలలోనే వున్నవి. బంజరుభూములపై నా పంపకము చేశారా అంటే నేను వచ్చిన తరువాత యిది మూడవ బడ్జెటు; అది వాదము వాదముగానే మిగిలివున్నది. కాని వాటికి పట్టాలు ఇవ్వడము జరగలేదు. జరిగినా భూస్వాములకు పట్టాలిచ్చారు. వేల యకరాలనుంచి బేదకలు జరుగుతున్నట్లు ఏదే పడే ప్రభుత్వ చట్టం; రెవ్యూ వ్యవస్థకి చిరస్థి తీసుకొని భూస్వాములను తొలగించడముగాని, భూస్వాములపై అయిన పట్టాలను రద్దుచేయడముగాని జరగలేదు. ఇబ్రహీంపట్నం తాలూకాలో 10 వేల ఎకరాల బంజరుభూమి సామాన్యజనము దున్నుకుంటూవుంటే వారిని నానా చిక్కులుపెట్టి భూస్వాములపై పట్టా చేయించుకొనడము, బేదకలు చేయడానికి పూనుకొనడము జరుగుతున్నది. బంజరు సాగుచేస్తున్న ఇద్దరు హరిజనులను ఆరుట్ల గ్రామములో హత్యకూడా చేశారు. అయినా ప్రభుత్వానికి చీమకుట్టినట్లు లేదు ఈ పద్ధతులవల్ల ఈ ప్రభుత్వము పూర్తిగా భూస్వాముల పక్షమని ఋజువు అయినది ట్రైబియల్ డిప్యూటీ వ్యవహారము ఆడవులను కొట్టుకొని, వరాధారమువల్ల వచ్చే జాలవల్ల సాగుచేసుకొంటే అది విజనము ఏమీ నాగరిక పద్ధతులైన వ్యవసాయము చేపట్టడమే అని ప్రభుత్వానికి కోపమా; వారు నాగరికత ప్రపంచములోకి వచ్చి, వ్యవసాయాన్ని చేపట్టినట్లు సంతోషించాలి. దానిని ప్రభుత్వము ఆహ్వానించాలి ప్రోత్సహించడానికి కావలసిన చట్టాలు తీసుకోవాలి గాని ఏదో పేరు పెట్టి బేదకలు చేయడానికి పూనుకొంటున్నారు అంటే ప్రభుత్వము యొక్క భూస్వామ్య మనస్తత్వము బోధపడుతున్నదని మనవి చేస్తున్నాను. వేమయ్యగారు కొన్ని విషయాలు చెప్పారు. కాని తెలంగాణాలో ఒక వినివిత్రమైన పరిస్థితి వున్నది. వ్యవసాయ కూలీలకు చరపతి సౌకర్యము లేదు. సాలెడ్లుగా వున్నవారు ఒక్కసారి 200 రూపాయలు అప్పు తెచ్చుకొంటే తరతరాలుగా వారు అమ్ముడుపోయే పని అవుతున్నది; రెండున్నర రూపాయల వడ్డీ 200 రూపాయలు అప్పు తెచ్చుకొని పిల్లవాని పెళ్లి చేసుకొంటే వారు చేసే జీతము కాస్త ఆ వడ్డీ క్రింద సరిపోతుంది. 2, 3 తరములు చేసినప్పటికి ఆ 200 రూపాయలు అప్పు తీరదు. పోలీసు యాక్సుకు పూర్వము ఇక్కడ 1 రూపాయి వడ్డీ వుండేది. ఇప్పుడు 30 రూపాయలు వడ్డీ. వందల మిత్తీలు. చక్రవర్తిలు, గిరి గిరి బ్యాంకులు, గుడుల బ్యాంకులు. వడ్డీ ఇవ్వకపోతే గుడులు గుడి పోతాడు. లా అండ్ ఆర్డర్ ను వారే తమ చేతులలోకి తీసుకొంటారు. ఇంత వడ్డీ తీసుకొంటూ పేమిటి అని కూలీలు కనుక ఎదురు తిరిగితే అప్పుడు ప్రభుత్వానికి లా అండ్ ఆర్డర్ కన్ఫిస్టుంది. చక్రవర్తి పేరు మీద ఇంటిలో వున్న సామాను అంతా తీసికొనిపోతూ వుంటారు. తలుపులు గుంజుకొని పోతూవుంటారు. అప్పుడు లా అండ్ ఆర్డర్ సమస్య రాదు. ఎందువల్ల అంటే అక్కడున్న అందరికీ దానిలో భాగము వుంటుంది. ఋణభారము విపరీతముగా పెరుగుతున్నది. కాని క్రెడిట్ ఫెసిలిటీస్ కలిస్తున్నామని అంటున్నారు. కో ఆపరేటివ్ సొసైటీలద్వారా పెర్సనల్ సెక్యూరిటీ మీద ఇండివిడ్యువల్ కి 500 రూ. అప్పు ఇవ్వవచ్చునని వున్నది. ఎన్ని సొసైటీల ద్వారా ఎంతమంది వ్యవసాయ కూలీలకు ప్రభుత్వము వారు అప్పును ఇప్పించగలిగారు అని అడగతున్నాను. ఉన్న దానిని ఏ మేరకు అమలు జరపగలిగారు? ఒక సొసైటీ రెక్కలు తీసుకొని చూడాలని

మనవి చేస్తున్నాను. వ్యవసాయ కూలీలకు పరపతి సౌకర్యము కల్పించారు. వారు చేసుకొనే బంజరు భూములకు పట్టా ఇవ్వరు. రూపుకు వ్యతిరేకముగా భూస్వాముల పేర పట్టా అయిన బంజరు భూముల పట్టాలను రద్దు చేయడానికి ముందుకు రారు. భూస్వాముల స్వాధీనములో వున్న బంజరు భూములను బేదఖలు చేయడానికి వూను కోరు. ఏ అంశము చూసి నా భూస్వాములవైపు పక్షపాతముగా వీక్షణ వుంటారు; ఆగ్రో ఇండస్ట్రీస్ కార్పొరేషన్ ద్వారా రైతులకు ట్రాక్టర్లను ఇస్తామన్నారు. రైతులు అంటే ఎవరు? పెద్ద రైతులే వారి దృష్టిలో వుండేది. స్టేటు బ్యాంకు లోను 20 ఏకరాలు పైన వున్నవారికే ఇస్తుంది. అలాగే ఇళ్ళ స్థలాల సమస్య. స్వరాజ్యము వచ్చి 20 సం.లు దాటినది దిరఘస్తులు పెట్టుకొని ఆశీసులు చుట్టూ తిరిగితే ఇప్పటికి పరిష్కారము కాకుండా అట్లాగే వున్నవి. ఆ స్థలములో తోట కనుక వుంటే దానిని ఇవ్వడానికి వీలలేదని వుంది. ఏదైనా స్థలము ఇవ్వాలను కొన్నట్లయితే వెంటనే 10 మొక్కలు వేసి అది తోట అంటారు. 6 నెలలు తిరిగిన తరువాత ఈ భూమి ఇవ్వడానికి వీలు లేదు అంటారు. ప్రజాస్వామ్యమని, సోషలిజము అని చెప్పుకొంటూ స్వరాజ్యము వచ్చి 20 సంవత్సరాలు దాటినా నివసించడానికి ఇళ్ళ స్థలాన్ని ఇవ్వలేక వీక్షణము. పిల్లవాడు తుడిచి పెడితే దానిని విడిచివేలేక వీక్షణము. ఇవన్నీ తలచుకొంటే మనము బానిస యుగములో వున్నామా లేక ప్రజాస్వామిక యుగములో వున్నామా అనిపిస్తుంది. సామాన్య ప్రజల సమస్యలను చేపట్టకపోతే ఇవాళ కాకపోతే రేపు అయినా మేల్కొంటారు. తప్పుసరిగా ప్రభుత్వాన్ని హెచ్చరించే స్థితిలోకి వస్తారు.

శ్రీ సి. హెచ్. పాండురంగారావు (కైకలూరు) :— అధ్యక్ష, ఆర్థికమంత్రి గారు 1969-70 సంవత్సరానికి ప్రవేశపెట్టిన బడ్జటును నేను హృదయపూర్వకంగా బలపరుస్తున్నాను. యీ సందర్భంలో మా కృష్ణా డెల్టా ప్రాంతంలో వచ్చిన తుఫాను వలన కృష్ణా, గోదావరి డెల్టా ప్రాంతం అమ్మం జిల్లాల ప్రాంతములలో రెండవసంఖ్య డెల్టా తినడంవలన నష్టం సంభవించింది. ముఖ్యంగా కైకలూరు తాలూకాలో రెండవసంఖ్య లక్ష ఎకరాలు వేస్తే 2,000 ఎకరాలు నీటిలో మునిగిపోయినాయి. రైతాంగానికి పశుగ్రాసం కూడలేదు. మన బడ్జటులో మురుగునీటికి మూడు కోట్లు ఇచ్చినట్లు చూపించారు. ఇదికాకుండా డ్రయినేజి సెస్సు రెండు కోట్లు వస్తున్నట్లు చూపించారు. తుఫానువలన డెల్టాతినడంవలన రైతులు డ్రయినేజి సెస్సు కట్టలేక పోతున్నారని చెల్లించడానికి ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. ఆ డ్రయినేజి సెస్కోసం అగకుండా ఆ రెండుకోట్లు మురుగునీటికి ఇచ్చిన మూడు కోట్లు మొత్తం 5 కోట్లు మురుగునీటికై ఖర్చుచేయాలని కోరుతున్నాను. కృష్ణా జిల్లాలో యీ 5 కోట్లతో మురుగునీటి ఏనరులు టేక్ అప్ చేయాలి లేకపోతే మొదటిసంఖ్యకూడ పూర్తిగా నాశనమయే అవకాశం ఉంది. ఏ మాత్రం పరం ఉన్నా మురుగుకాలదలు పొంగి పంటలు నష్టం అవుతున్నవి. కాబట్టి వెంటనే ఈ కార్యక్రమం తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. గతంలో ఉప్పుచేరు వెదల్చుచేయడానికి కెరిలక్షలు ఖర్చుచేశారు ప్రభుత్వంవారు. కాని దానివలన కంట్రాక్టరులు బాగుపడారేకాని పని సవ్యంగా జరగలేదు. కాబట్టి కంట్రాక్టరు వలనకాకుండా ప్రత్యేకం డ్రెడ్జర్స్ తెప్పించి ఉప్పుచేరుపని డ్రెడ్జర్ ద్వారా డిపార్టుమెంటు

దానిని పూర్తి చేయించాలని కోరుతున్నాను. చిరువార ఆధిక రాబడికి కార్యక్రమంలో రైతులకు ఉత్సాహంగా ఉంది. దెబ్బ ప్రాంతంలో మూడు వంటలు పెంచినదానికి ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. కాని యీ మురుగుకావడం దెబ్బపడే వరకు రయితులు ముందుకు రాలేకపోతున్నారు. యీ హై యాలింగు వెరెటీస్ మా కైకచూరు తాలూకాలో పదివేల ఎకరాలలో పేసినారు కాని ఎక్కడ పాతై కొట్టుకుపోయినాయి. చిరువార యీ రయితులు ఇప్పుడు బ్రాక్టరులమీద ఆధారపడి ఉన్నారు. కాని యీ బ్రాక్టరులు బ్లాకు మార్కెట్టులో అయినా దొరకడంలేదు. మన ప్రభుత్వంవారు ఆగ్రో ఇండస్ట్రీయల్ కార్పొరేషనుద్వారా బ్రాక్టర్లు సప్లయ చేస్తామంటున్నారు. కాని వారు కూడ అవ్వన్న ఇచ్చిన రెండు మూడు సంవత్సరముల వరకు సప్లయచేసే పరిస్థితిలోలేదు. కాన ప్రభుత్వం బ్రాక్టర్లు కావలసిన రయితులకు సప్లయ చేయాలని కోరుతున్నాను. యీ వరద వచ్చినందువలన తుపాను బాధితులకు రుణావీస్తున్నారు. ఎకరానికి 150 రూ.లు ఇస్తామని ప్రకటించారు. కాని ఇప్పుడు 100 రూ.లు ఇస్తున్నారు. పోతే కైకచూరు తాలూకాను అనుకొని కొల్లేరు ప్రాంతముంది. కొల్లేరు ప్రాంతాన్ని అనుకొని 99 గ్రామాలలో మత్స్య పారిశ్రామికలు జీవిస్తున్నారు. వారి జీవనాధారం చేపలమీదనే. వారు వేసవికాలంలో నీటిని బయటకుపోడి కొల్లేరు భూమిలో దాకవా ఉడుక్కుంటారు. మొన్న తుపానువలన దాకవాయికూడ నష్టపోయింది. వారికి ఎవరికి పట్టాలలేవు. పట్టాల లేనందువలన యీ తుపాను బాధితుల సహాయం వారు పొందలేకపోతున్నారు. కాబట్టి యీ మత్స్య పారిశ్రామికలకు పట్టాలు లేకపోయినా ప్రభుత్వంవారు ఇప్పటికే 100 రూ.లు సహాయం వారికి కూడ అందించాలని కోరుతున్నాను. యీ తుపాను వలన వారి పడవలు వగైరా కొట్టుకొనిపోయినాయి. వాటికి కూడ తగిన సహాయం అందించాలని కోరుతూ యీ అవకాశం ఇచ్చినందులకు ధన్యవాదార్పిస్తూ శలవు తీసు కొంటున్నాను.

శ్రీ సి. హెచ్. వెంగయ్య (మార్కాఫూర్):—అధ్యక్ష, ఆర్థిక మంత్రిగారు లోటు బడ్జెట్ ప్రవేశ పెట్టినారు. సరే, ఉన్నదాల్లోనే ఒక్కొక్క పద్దు క్రింద ఇంత మొత్తము ఖర్చు పెడతామని సూచించినారు. సరే, ఆర్థిక మాంద్యము ఏర్పడింది. రాష్ట్రములో, దానికి మనం ఏమీ చేయలేము. ఉన్నదానితో నర్దుకోవలసియున్నది. కాని నేను ఆర్థిక మంత్రి గారికి మీ ద్వారా మనవిచేశాడి. ఈ ఉన్న డబ్బు ఆయనా నిష్పాక్షపాతంగా, సక్రమంగా ఒక క్రమ పద్ధతిలో రాష్ట్రములో ఖర్చు పెట్టేదానికి మీరు తయారుగా ఉన్నారా అని. ఈ లిక్త సంవత్సరాలలో నేను కానన నిఖ్యునిగా ఉన్న కాలములో కొన్ని విషయాలు గమనిస్తే ప్రభుత్వము ఆ విధంగా ఖర్చు పెట్టడం లేదు. ఇక పెరుతుందనే ఆశ కూడా లేకుండా బోయిందని చెప్పడానికి సాహసీస్తున్నాను. ముఖ్యమైన పద్దులు, కరువు పనులు తీసుకోండి, లేకపోతే విద్య, వైద్యము, విద్యుచ్ఛక్తి వీటి విషయంలో ఎక్కువగా మనం తాపత్రయం పడేది. రాయలసీమ ప్రాంతములో కరువు పనులు తీసుకోండి. ఏ ప్రాంతములో ఎక్కడ ఎక్కువ కరువు ఉన్నది, ఎక్కడ ఎక్కువ grants ఇచ్చి ఏ విధంగా ఆదుకోవాలి అని ఒక పద్ధతి లేదు. ఎక్కడెక్కడ ఏయే పనులు అవసరం. దేనికెంత ఖర్చు పెట్టాలి, అక్కడ అన్ని పంచాయితీ సమితులను గాని, జిల్లా పరిషత్తులనుగాని అడిగి, అక్కడి అవసరాలను తెలుసుకొని చేయడం—ఆ విధంగా ఒక పద్ధతి లేకుండా బోయింది. అంతా అయో

మయ పరిస్థితి. హైదరాబాదు నుంచి ఏమీ ఉత్పన్నమవుతున్నది. ఎట్లా ఖర్చు పెట్టవలసింది అక్కడ వారికి ఏమీ తెలియడం లేదు. ఈ కరువు పనుల విషయంలో పోతే irrigation గురించి, అరికి మంత్రిగారు కూడా కర్నూలు జిల్లా వారే గనుక అక్కడి కార్యక్రమాల విషయం అక్కడి పరిస్థితులు బాగా తెలుసు కాబట్టి, మీ ద్వారా మరొకసారి వారికి జ్ఞాపకము చేయదలచుకొన్నాను. ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనే పేరు పొందిన కంభము చెరువు నా నియోజక వర్గములోనే ఉన్నది. అది ఆనాడు British ప్రభుత్వము కట్టించినది కాదు, ఈనాడు శాంగ్రెసు ప్రభుత్వము కట్టించినది కాదు. ఆ చెరువు 400 సంవత్సరముల క్రితం కృష్ణదేవరాయలవారు నిర్మించినట్లు వంటిది. దాని క్రింద పది వేల ఎకరాలు సాగువుతుంది. ఆ చెరువుకు ఆస్తుడు కట్టించిన కాల్యలు, అవి మరచుతు చేయాలని 1960 లో estimates తయారు చేసినారు, మొత్తం 4½ లక్షలు ఖర్చు అవుతుందని, ఆ estimates ఏమైనాయో తెలియదు. ఇప్పటికి తొమ్మిదేళ్లు అయినప్పటికీ, దాని ఆశీర్వాదం లేదు. 2½ సంవత్సరాలుగా నేను M. L. A గా పోరాడుతున్నాను. Revenue Board office కు P. W. D. కాకుండా Chief Engineer's office కు అన్నిచోట్ల తిరుగుతున్నాను కాని దాని పత్రా తెలియడం లేదు. అందరికీ తెలుసు, కంభము చెరువు యొక్క ఆయకట్టు క్రింద ప్రతి సంవత్సరం రెండు లక్షల రూపాయలు పన్ను వసూలు చేస్తున్నారు. ఇన్ని వందల సంవత్సరముల నుంచి మీరు రైతుల వద్ద ఇంత పన్ను వసూలు చేస్తూ ఉంటే దానికి 4½ లక్షలు ఖర్చు పెట్టండని ప్రాధేయ పడుతూ ఉంటే, ఇంకా ఎంత కాలమని రైతులు సహిస్తారు. అందుకని, నేను మీ ద్వారా అరికి మంత్రిగారికి ఒక సూచన చేయదలచుకొన్నాను మీరు ఎట్లాగూ దానిని చేసే పరిస్థితులలో లేరు. ఏ కారణం చేత అవి అడుగున పోతున్నయో అర్థం కావడం లేదు గాని నాకు దయచేసి ఒక సహాయమైనా చేయండి. మీకు అన్ని పరిస్థితులు తెలిసినవే, నాకు రెండు సంవత్సరాలు పన్ను వసూలు చేసుకొనే దానికి అధికారము ఇవ్వండి. నేనే వసూలు చేసుకొని, ఆ చెరువుకు కావలసిన మరమ్మతులు ఏర్పాటు చేసుకొంటాను. అంతకంటే నాకు మారము కన్పించడం లేదు. దీని కొరకు మా బేస్తవారపుపేట పంచాయితీ సమితిలో ఉన్న 34 సర్పంచ్లను Chief Minister గారి దగ్గరకు, Chief Engineer దగ్గరకు రాయబారం పంపించి వచ్చినాము. ఎంతోమంది రైతులు ఎంతోమంది మంత్రుల దగ్గరకు, ముఖ్యమంత్రిగారి దగ్గరకు రాయబారాలు వెళ్ళినారు. కాని పరిశేవారు లేరు. ఇది న్యాయమైన కోరిక కాదు. మరి ఈ విధంగా ఇన్ని సంవత్సరములనుంచి పోరాడుతున్నట్లువంటిది, వెనుకపెట్టి, నిన్నుగాక మొన్న వచ్చినట్లువంటిది ఏదో sanction చేయడం, పునాదులు వేయడం, tenders పిలవడం ప్రారంభిస్తున్నారు. అదే ప్రాంతములో ఏమిటి ఈ న్యాయమని నేనడుగుతున్నాను. ఇప్పటికి 2½ సంవత్సరాలు అయింది ఆ చెరువు లో ఒక చుక్క నీరు లేదు. బ్రహ్మాండమైన పరాలు వస్తున్నప్పటికీ, ఏమీ దురదృష్టమోగాని చెరువుకు నీళ్ళు రాలేదు. ఇంతకుతప్ప అదమ లేదు. ఆ కాలవలు repair చేయించాలని ఎన్ని telegrams ఇచ్చినప్పటికీ దాన్ని గురించి అనుకోవడం లేదు. ఆ కంభము చెరువుకు కాళ్యతమైన జలాధారం ఏర్పరచాలని చెప్పినప్పటికీ కనీసం investigation అయినా చేయించడానికి పూనుకోవడం లేదు.

తరువాత విద్యకు సంబంధించి Junior Colleges గురించి అధిక మంత్రిగారు ఒక para వ్రాసారు దీంతోకూడా వారు జిల్లాపరిషత్తు Chairman గా ఉండిన వారు గనుక చాకి తెలుసు. మా ప్రాంతాన్ని పరిసీతులు నా నియోజకవర్గంలో ఉన్న కంభము, మార్కాపురం పట్టణాలలో పున్న High Schools, ఇవి oldest High Schools in Kurnool District. స్పీకరుగారికి కూడా తెలుసు, వారు జిల్లా దోర్లు ప్రసిడెంటుగా పని చేసినారు. ఇవి Higher Secondary Schools's Junior Colleges కు అవకర్షమైన buildings ఉన్నాయి. అవి స్థలము ఉన్నది. ప్రజల సహకారము కూడా ఇస్తామని నేను హామీ ఇచ్చినాను, దాని కమీషన్ Commission. అయినా అక్కడికి వెళ్ళి చూడండి అని చెప్పలేదు విద్యార్థుల మంత్రిగారికి తెలి గ్రాములు ఇచ్చుకొన్నా, అయిన దగ్గరకు పోయి చెప్పకొనినా కూడా, అక్కడ Junior Colleges పెటవచ్చునా అని విచారించడానికి కూడా ప్రభుత్వము పూనుకోకుండా, 1934, 1935 సంవత్సరము నుంచి High Schools గా ఉన్నవాటిని Junior Colleges గా చేయకుండా నిన్నుగాక మొన్న 1950 లో High Schools గా మారినవి అన్నీ కూడా Junior Colleges గా మారుస్తుంటే దానిని గురించి నేను ఏమి అనుకోవాలో, ప్రజలు ఏమి అనుకోవాలో చెప్పండి. నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను మంత్రి గారిని. దీంట్లో ఏమిటి సిఫార్సు? ఎంత సిఫార్సు అయితే మీరు Junior Colleges ఇస్తారు? దాంట్లో ఒక న్యాయము. ఒక క్రమము, ఒక వద్దరి లేదా? మార్కాపురం. కంభం High Schools ఎన్ని సంవత్సరాల నుంచి అక్కడ స్థాపించబడినాయి? ఈనాడు అవి ఏ పరిస్థితులలో ఉన్నవి? మరి last para లో వ్రాసినారు—“Those Higher Secondary Schools which are not converted as Junior Colleges will be converted into High Schools.” అని ఇదా మీరు ఆ గ్రామాలకు చేయబోయేటటువంటి అభివృద్ధి. వాటిని Higher Secondary Schools గా నైనా ఉంచడానికి వీలు లేకుండా High Schools గా మారుస్తున్నారు.

ఇక. విద్యుచ్ఛక్తి గురించి, general గా చెప్పడము అనుకొంటే time లేదంటున్నారు. కాబట్టి నా నియోజక వర్గము గురించే చెప్పకొనే పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఈ నాడు 1969-70 లో Rural Electricity programme అని చెప్పి ఒక booklet ఇచ్చారు. మన శాసన సభ్యులందరికి పంపించారు. దానిలో 1969-70 కి కర్నూలు జిల్లాలో 62 గ్రామాలు include చేశారు. కర్నూలు జిల్లాలో 16 పంచాయితీ సమితులు ఉన్నాయి. బెస్తవారపుపేట పంచాయితీ సమితిలో ఒక గ్రామం కూడా దాంట్లో include చేయలేదు. ఏమిటి దీని రహస్యము. దీనినిబట్టి మేము ఏమి అనుకోవాలి? ఆ ప్రాంతములో కాంగ్రెస్ అభ్యర్థిని ఎన్నుకోలేదు అనే కారణంచేత ప్రభుత్వము ఈ విధంగా పక్షపాతం చూపిస్తున్నదని అనుకోవలసిందేనా? లేక ఇంకొక కారణం ఉన్నదా? వైద్యం తీసుకోండి. బెస్తవారపుపేట సమితి head quarters అక్కడ A.B.M. Training School ఉన్నది. High School ఉన్నది; పెద్ద business పెంటరు, 9, 10 సంవత్సరాలనుంచి అక్కడ ఒక Rural Dispensary పెట్టించండి, మీకు కావలసిన సహకారం ఇస్తాము. 10 వేలు అడుగుతూ ఇస్తాము పెట్టండి అక్కడ hospital అంటే, దానికి పంకరు, ఎంతమంది మంత్రులు పోయినా, ఎన్ని శాఖలు మారిపోతున్నప్పటికీ, దాన్ని గురించి అనుకొనేటటువంటి వాధేలేదు,

ఎంత లోటు బడ్జెట్ అయినప్పటికీ కూడా, దానికి ముఖ్యమైన కారణాలు ఏవో రహస్యంగా ఉంటాయి. దీనికి కారణాలు చెప్పాలని నేను మీ ద్వారా ఆర్థికమంత్రి గారికి విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఎందుకంటే ఒక ప్రాంతాన్ని అదే సరిగా మీరు అడుగున పెడుతున్నారు. అన్నీ సమానంగా అభివృద్ధి చెందాలేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి? ఏదీ అధిగమనీయత కంటే కూడా finance బడ్జెట్ లేదంటున్నారు అది కూడా ఈ నాడు మంత్రిగారి దృష్టికి తెస్తున్నాను. Estimates తయారై అంతా సిద్ధంగా ఉంటే, దానిని కదలించి చేయవలెనా, లేక అట్లనే ఏళ్ తరబడి ఉండడమేనా? తరువాత, Harijans Hostels విషయంలో కూడా కొన్ని విషయాలు చెప్పదలచుకొన్నాను. ముఖ్యంగా చాలా ప్రాంతాలలో చాలా కష్టతరమైన పద్ధతులలో ఈ hostels నడుస్తున్నాయి. కర్నూలు జిల్లాలో ఉన్న హాస్టల్స్ లో నూటికి 50 దాకా సక్రమంగా నడపటం లేదు. ఏదైతే సక్రమంగా, బాగా పనిచేస్తున్నవో, ఆ హాస్టల్స్ కు గ్రాంట్ రావాలంటే మార్చి నెలలో బ్రహ్మాండమైన సిఫార్సులు కావాలి. ఎక్కడైతే పిల్లలు ఉండలో, అన్నం పెట్టటంలేదో, అక్కడ నాలుగు గ్రాంట్లు ఎక్కువ వస్తున్నవి. ఇదేమిటో అరం కావటంలేదు. ఇది ఆర్థికమంత్రిగారు పరిశీలించాలి. ఆర్థికమంత్రి గారికి ఇవన్నీ తెలుసు. వారు జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్ గా ఉండి వాటిని పరిశీలించారు. వారు కూడా బాధపడుతున్నారని తెలుసు. వారు జవాబు ఇచ్చేటప్పుడు నేను చెప్పిన వాటిని గురించి చెప్పాలని కోరుతున్నాను. ఈ ప్రభుత్వం యీ పద్ధతిని ఎంత త్వరగా విడనాడితే అంత మంచిది. వ్యక్తులను దృష్టిలో పెట్టుకొని—యీ ప్రాంతం అభివృద్ధి చేయకూడదు—అనే దృష్టితో పోతే ప్రభుత్వం ముందుకుపోదు. ఎక్కడ అన్యాయం ఉన్నది, ఏదీ ముందు, ఏదీ వెనుక—అన్నది చూడాలనేది తమరు దృష్టిలో పెట్టుకోవాలని చెబుతూ, యీ అవకాశం ఇచ్చినందుకు తమకు కృతజ్ఞత తెలియజేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ సి. సత్యనారాయణ :— అదృశ్య. ఈ బడ్జెట్ చూస్తే చాలా నిరాశ. నిప్పులా కలుగుతున్నది. ఈ తెలంగాణా పరిస్థితి చూస్తే చిన్న సామెత గుర్తుకు వస్తున్నది. కుట్టేది నల్లి, కాలేది మంజము. తప్పు ప్రభుత్వము చేస్తున్నది. దెబ్బలు తినేది ఆంధ్రులు. ఇదీ పరిస్థితి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఉంది. ఇది రావణాసురుని కాష్టం లాగా—చల్లారటంలేదు. మొన్న 26వ తేదీన పీకింద్రాబాద్ లో స్కూలు పిల్లలు వెదుతుంటే, అక్కడ అల్లర్లు జరిగినట్లు విన్నాము. అది విషాదమైన విషయము. అది పరిష్కారం చేయలేకపోతే స్వేచ్ఛలేదు. ఆంధ్రులకు అసంతృప్తి కలుగుతుంది. మార్చిలో ఇచ్చిన వోల్ ఆన్ ఎక్సైజులో శ్రీకాకుళం జిల్లాను మరచిపోయారు. నేను ఎడ్యుకేషన్ అఫీసుకు వెడితే “గ్రాంట్లులేవు; కంటెన్ జన్సి పండ్సలేవు; పోస్టు ఖర్చులకు కూడా డబ్బు లేదు” అన్నారు. అది విచారకరమైన విషయము. నేను ఎడ్యుకేషన్ అఫీసులో వాకబుచేసి, ఆర్. సి. నెంబరు వారికి ఇస్తే అప్పుడు గ్రాంట్లు వెళ్లిందని చెప్పారు. ఇన్ని మాసాలు గ్రాంట్లు వెళ్లకపోవటం విచారకరము. దీనినిబట్టి యీ ప్రభుత్వం ఎంత చురుకుగా పనిచేస్తున్నదో అర్థం అవుతుంది. మార్చిలో ఇచ్చిన వోల్ ఆన్ ఎక్సైజు — ఐదవ పేజీలో ఓల్డ్ ఏజ్ పెన్షన్స్ 70 వేలు గ్రాంట్లు ఇచ్చి ఉన్నారు. అది ఎక్కడైనా అమలు జరుగుతున్నదా అని అడుగుతున్నాను. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో మాత్రం అమలుకాలేదు.

గ్రాంటు చూపిస్తున్నారని, కార్యక్రమం జరగదు. ఇది ప్రభుత్వ పాలసా: ఇక్కడ మీరు చెప్పేది ఒకటి. అక్కడ చేసేది వేరు. మాకు నిరాశ, నిస్పృహ కలుగుతున్నది. ఈనాడు బడ్జెటు ఉపన్యాసంలో వంశధార ప్రాజెక్టు గురించి చెప్పినందుకు మా కృతజ్ఞత. అయితే ఇలా 1962లో కూడ వంశధార ప్రాజెక్టు గురించి చెప్పి — పొందేషన్ స్టోన్ కూడ వేశారు. నందివాడ దగ్గర ఒక పొందేషన్ స్టోన్ వేశారు. ఇప్పుడు 69వ సంవత్సరం వచ్చింది. ఈ ఏడు సంవత్సరాలు దానికి అక్షిగతీ చేకుండా పోయింది. వచ్చే ప్రణాళికలో అయినా, యీ వంశధార ప్రాజెక్టుకు ప్రాముఖ్యత ఇచ్చి, తొందరగా ఆ కార్యక్రమం చేపట్టాలని కోరుతున్నాను. ఆ విధంగా చేసి, శ్రీకాకుళం జిల్లా ప్రజల తాగు నీరు అభిమాని మీరు పొందుతారని ఆశిస్తున్నాను. చీపురుపల్లి తాలూకా—నందివాడ ప్రాజెక్టుకు శంఖస్థాపన చేశారు. కాని చేయలేదు. నువ్వర్ముఖికి సంబంధించి—ఇరిగేషన్ స్కీముకు ఎస్సీమేట్లు వచ్చినట్లు ఇంజనీర్లు డెవలప్ మెంట్ బోర్డులో తెలియపర్చారు మధ్యవలన దగ్గర ఆనకట్ట కడితే 4 కోట్లు ఖర్చవుతుందని, 50 వేల ఎకరాలు అదనంగా సాగులోకి రావటానికి అవకాశం ఉన్నదని, యీ మధ్యవలన ప్రాజెక్టు కొరకు ఆనెంట్ లో ఇరిగేషన్ మంత్రిగారితో చెబితే— అది త్వరలో అవకాశం ఉన్నదని, 4 కోట్లు రు.ల ఖర్చుతో 50 వేల ఎకరాలు కలవటానికి అవకాశం ఉన్నదని చెప్పారు.

ఇరిగేషన్ మంత్రిగారు దీనిని పరిశీలించి అమలు జరపాలని కోరుతున్నాను. కరువు కాటకాలకు అంబాలమైన చీపురుపల్లి తాలూకాను దృష్టిలో ఉంచుకుంటారని ఆశిస్తున్నాను.

నేను ఎస్సీమేట్స్ కమిటీలో సభ్యుడుగా ఉన్నాను. పోచంపాడు ప్రాజెక్టు కింద 75 వేల ఎకరాలకు ముంపు వస్తుంది. 12,500 కుటుంబాలను అక్కడనుండి తరలించవలసి ఉంటుంది. 60 వేల జనాభా బయటకు పోవలసి వస్తుంది. దాని క్రింద సాగుకు వచ్చే భూమి లక్ష 86 వేల ఎకరాలు. ఆ ప్రాజెక్టు కట్టటం అవసరమే. ఇది తెలంగాణాకు ఉపయోగకరమైన ప్రాజెక్టు. అక్కడ అడవి కూడ ఉన్నది. ఆ అడవిలో ఆ ప్రాజెక్టు కెనార్స్ పోతాయి. కాబట్టి—యీ 12,500 కుటుంబాలకు ఆ అడవిలో వివాస స్థలాలు ఇచ్చి, వారికి పస్తు డ్రైఫరెన్స్ ఇచ్చేటట్లు ఏర్పాటు చేయించాలని కోరుతున్నాను. ఈనాడు సమితులు, జిల్లాపరిషత్లు విప్లవపాతంగా వ్యవహరిస్తున్నవి. ఎందుకంటే—యీ రోజు సమితులు జిల్లా పరిషత్ లో గ్రాంట్స్ ఏమీ లేవు. ఈ జనవరి నుండి ఏమీ లేవు. అవి చేస్తున్న పనులు లేవు. ఈ సమితులు, జిల్లాపరిషత్లు క్లోజ్ చేస్తే కొంతవరకు డబ్బు అయినా మిగులుతుంది. దీనిని గురించి ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కొన్ని ఇండస్ట్రీస్ ఏర్పాటుచేసుకొన్నాం. కొన్ని విశాఖపట్నంలో ఉన్నవి, కొన్ని హైదరాబాద్ లో వున్నవి. హైదరాబాదులో ఉన్న ఇండస్ట్రీస్ లో ఉన్న అధికారులంతా ఇతర రాష్ట్రాలవారే ఉన్నారు. ఆంధ్రులకు అక్కడ ఏమీ ఉద్యోగాలు లేవు. 400 నుండి 1600 రూపాయలు జీతం కలిగినవారు ఆంధ్రులు 93 మంది, ఇతర రాష్ట్రాలవారు 196 మంది ఉన్నారు. ఇది చాలా విచారకరమైన విషయము. మన రాష్ట్రంలో ఇండస్ట్రీస్ పెంచుకొంటున్నాము. కాని, ఆ ఇండస్ట్రీస్ లో ఆంధ్రులకు ఉద్యోగాలు ఇచ్చేటప్పుడు

తగిన ప్రాముఖ్యత లేకపోవడం విచారకరము. ప్రతి ఇండస్ట్రీలో ఉన్న డైరెక్టర్స్ ఇతర రాష్ట్రాలకు చెందినవారే. మద్రాసు, కేరళ, మహారాష్ట్ర, బెంగాల్ నుండి ఇంపోర్ట్ అవుతున్నారు. ఇక్కడ ఇంజనీరింగ్ పరీక్ష పాసైన ఇంజనీర్స్ అనేక మంది నిరుద్యోగులుగా ఉన్నారు. వారిలో నిరుద్యోగ సమస్య చాలా ఉన్నది. కొద్ది వారికి మన రాష్ట్రంలో ఉన్న ఇండస్ట్రీస్ లో ఉద్యోగం దొరికే అవకాశం కలుగ జేయాలి. మా ప్రాంతంలో మందినీరు గురించి రిగ్స్ సప్లయ చేశారు. అయితే పీపురుపల్లి తాలూకాలో ఇచ్చిన రిగ్ మార్కెట్ పొందేయింది. వారికి జీపు ఏర్పాటు చేశారు. వారు చేసే పని లేదు గాని, వారి జీపు ఖర్చు ఎక్కువ అవుతున్నది. ఈ రిగ్స్ ను వెంటనే బాగుచేసి అక్కడ మంచినీటి కరువు తీర్చటానికి వెంటనే పంపించాలి కోరుతున్నాను. శ్రీకాకుళం హాస్పిటల్ కొత్తది కట్టారు. సంతోషము. అయితే ఆందులో మందులు లేవు. చాలా కష్టంగా ఉన్నది. హాస్పిటల్ విశాలంగా కట్టారు గాని అక్కడ పెషల్ రూమ్స్ లేవు. అక్కడ పెషల్ రూమ్స్ గురించి ప్రభుత్వం ఆలోచించాలి కోరుతున్నాను కొండజాతులు హరిజనులకన్నా నిక్కువైన జీవితం కోస్తే ఏరియాలో ఉన్న ఫిషర్ మెన్ కు ఉన్నదని చెప్పాలి. వారిని చూసే అర్హత లేదు. వారికి భూములు లేవు. వారు ఎప్పటికీ సముద్రం మీద ఆధారపడి బ్రతకాలి. అటువంటి ఫిషర్ మెన్ కు హరిజనులకు కొండజాతులవారికి ఇచ్చిన ఫెసిలిటీస్ ఇచ్చి, వారికి బ్రతుకు తెరువు చూపించవలసినదిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. పుడ్ కార్పొరేషన్ వల్ల చాలా అన్యాయం జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వం ఏ పని చేసినా అది తప్పుకుండా ఛాక్ మార్కెట్ క్రింద పోతున్నది. ఇది ఎందుకు జరుగుతున్నదో అర్థం కావటం లేదు. గత సంవత్సరం యీ పుడ్ కార్పొరేషన్ వారు ధాన్యం 45 రూ. లు రెక్కన కొన్నారు. మార్కెట్ కొన్నారు. జూన్ లో 62 రూ. లకు అమ్మారు. ఈ మూడు మాసాలలో 19 రూ. లు మార్కెట్ ఉంది. ఇటువంటి అక్రమాలు జరుగుతున్నవి. ఇటువంటి అక్రమాలు జరుగకుండా కోవరేటివ్ సోర్స్ ల ద్వారా ప్రభుత్వమే పర్చేజ్ చేసి ప్రజలకు అందేటట్లు చేయాలని కోరుతున్నాను. ఆహార సమస్య చాలా క్లిష్టంగా ఉన్నది. క్వంటిటీ 119, 120 రూపాయలు బియ్యం అమ్ముతున్నారు. ఇది గవర్నమెంట్ అమ్ముతున్నారు. గవర్నమెంటు యంత ధర పెట్టి అమ్మేటప్పుడు కొంత నష్టం యిచ్చి కూలి ప్రజలకు అందేటట్లు చూడాలని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతూ ఈ అవకాశం యిచ్చిన అధ్యక్షుల వారికి నా కృతజ్ఞత తెలుపుతూ తెలుపు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ డి. వెంకటేశం :—అధ్యక్ష, ఆర్థికమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన ఈ budget నేతివీరకాయవలె ఉన్నది. అంటే నేతి వీరకాయలో నేయి ఎలాలేదో ఆ రీతిగానే ఉన్నదని చెప్పాలి వస్తున్నది. బడ్జెటు పెట్టెటప్పుడు ప్రభుత్వానికి ఒక విజ్ఞప్తి చేయదలచుకొన్నాను. మాకు యిలాంటి budget యిచ్చేదానికంటే ఆర్థిక మంత్రిగారు పెట్రోలియం కోసం చెప్పి District plans వేసి ఒక budget సమర్పిస్తే ఆ జిల్లాలో అభివృద్ధి కోసం ప్రభుత్వం తలపెట్టిన కార్యకలాపాలు ఏమిటి, దానిని గురించి తీసు కొన్న చర్యలు ఏమిటో తెలుసుకొనే అవకాశం, దానిని implement చేసుకొనే

ఆళయ మాకు ఉంటాయి. సమగ్రంగా రాష్ట్రమంతటా ఒక ప్రణాళిక తయారు చేస్తే, దానిలో ముఖ్యమైనవి పెట్టుకుంటే మిగతా జిల్లాల గురించి వెనుకబడిన జిల్లాల గురించి ప్రత్యేకంగా తెలుసుకొనే అవకాశం ఉండడం లేదు. కాబట్టి District Plans తో యిక మీద పెట్ట బోయే budget ను సమర్పిస్తే బాగా ఉంటుందని నేను ప్రభుత్వానికి మనవి చేయదలచుకొన్నాను. ఈ budget లో ఎక్కడ చూసినా రాయలసీమ డెవలప్ మెంటునుగురించి, ఏ యొక్క సమస్యను గురించి ఏ ఒక్క వాక్యం కనబడలేదు మొన్ననే ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పారు. రాయలసీమవారు ticketless travellers అని. Ticketless travellers బస్సులో ముందుగా ఎక్కుతారని. అర్థికంగా వెనుకబడిన వాళ్ళమే లేదని చెప్పలేదు. కానీ మేము అడగడం తప్పా : కనీసం రాయలసీమ డెవలప్ మెంటు గురించి ఏమి చేస్తున్నారు : ఫలాని ప్రణాళిక ఫలాని పద్ధతితో చేయదలచుకొన్నామని చెప్పలేదు. ఇంతకుముందు రత్నసభాపతిగారు చెప్పారు. 44 తాలూకాలలో 39 తాలూకాలు వెనుకబడిన ప్రాంతాలు అని వాటినిగురించి ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నామని ఈ సమస్య ఎక్కడా కలిపించకుండా ఉన్నది. మొన్నవారి ప్రసంగంలో చెప్పారు, రాయలసీమవారు ticketless travellers అని. ఇది మా యొక్క దుఃస్థితి అర్థికమంత్రిగారు రాయలసీమనుంచి వచ్చినవారు. దీనిని వారు ప్రత్యేకంగా గమనించాలని మనవిచేస్తున్నాను. వ్యవసాయానికి అన్ని హంగులతో అన్ని సౌకర్యాలు కలుగ జేస్తాము అన్నారు పేరుకు మాత్రం బాగున్నాయి. ఆ పరిస్థితులలో ఎలాంటి సాధక బాధకాలకు గురి అవుతాడని ప్రభుత్వం గమనించడం లేదు. ఇదే అసెంబ్లీలో ఎన్నో తూర్పు చెప్పాము. రైతులకు pass books అందజేయండి అని ఏ బ్యాంకులో వారు తనఖా పెట్టుకోవాలన్నా. మీరు యిచ్చే డబ్బులో పాతికవంతు పైగా లంచాల క్రింద పోతున్నాయి. కనీసం రైతుకు ఆ pass book ముట్ట జెప్పండి అని చెప్పితే అరు తాలూకాలలో ప్రవేశపెడతాము అన్నారు. కానీ ఈ తేదీవరకు ఏ తాలూకాలోకూడ అటువంటిది ప్రవేశ పెట్టేందుకు ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోలేదు. Land Mortgage Bank, సహకార బ్యాంకులలో కావలసిన సౌకర్యాలు మేము కలుగజేస్తున్నాము అన్నారు. పెద్ద పెద్ద భూస్వాములకు, నోరు కలిగిన రైతులకు పోతున్నాయి గాని మామూలు ప్రజానీకానికి ఏ మాత్రం కూడ అందుబాటులో లేదు. Passbook system ప్రభుత్వం వెంటనే అమలు పరచేదిట్లు చూడాలని నేను మనవి చేస్తున్నాను. లింకన్ షేర్ రైతులు దాదాపు 5 లక్షలు విలువచేసే మేలు జాతి, సంకర జాతి పశువులను మనకు పంపారు. వారికి మన ఆభివృద్ధిని తెలియజేస్తున్నాను. ఏ ఒక development activities ను తీసుకొన్నామన్నా మా దగ్గర డబ్బులేదు. ఈ డబ్బు లేని కొరతతో మేము ఏమో చేయలేమని అంటారు. 14వ తేదీ కాంగ్రెసు లెజిస్లేచర్ పార్టీ మీటింగ్ లోకూడ scraping of prohibition ఒక subject గా మాట్లాడారు ఇప్పుడు తెలంగాణలో auctions జరుగుతున్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తెలంగాణలో వలె కల్లు సారాయి అంగళ్ళు వేలం వేస్తారా : లేక auctions postpone చేస్తారా అన్న సమస్య యింకా ఏమీ తేలలేదు. కానీ scraping of prohibition ఎందుకు చేయరు : అర్థిక స్తోమతు కావాలి అంటారు. Bus routes వేలం వేయండి అన్నాను. ఇది వారు ఒప్పుకోలేదు. వారియొక్క హంగామాకు తగినట్లుగా ఉన్న

వారికి bus routes ను popularity ని బట్టి యిచ్చుకోవాలనే ఉద్దేశ్యం ఉన్నది కనీసం ఉన్న black money నంకా దైటికి రానీయండి. Bus route auction వేయండి. prohibition scrap చేయండి అంటే దానిని గురించి వారు చర్య తీసుకోవడంలేదు. రాయలసీమలో వున్న famine conditions గురించి చెప్పలేదు. Civil Supplies సమస్య. 40% procurement, 60% open market అన్నారు. Ration shop లో retailers ఏరేటు కు అమ్ముతున్నారో, వారికి ఎటువంటి ఆహార దాన్యాలు దొరుకుతున్నాయి. వారు సక్రమమైన పద్ధతిలో అమ్ముతున్నారా అనే విషయం ఏ అధికారిక తెలియదు. ఎక్కడెక్కడ pilferage జరుగుతున్నది ప్రభుత్వానికి తెలుసు. Civil Supplies లో wholesalers వెళ్ళి అక్కడ Corporation వారికి ఎంత డబ్బు యివ్వాలి, millers దగ్గర ఎంత డబ్బు యివ్వాలి, అధికారులకు ఎంత డబ్బు యివ్వాలి, Transport కు ఎంత యివ్వాలి యివన్నీ అధికారులకు తెలుసు. కాబట్టి check చేసే అధికారం లేకుండా ఆ ration shop వాళ్ళు ఏ ధరకు అమ్మినా తెలియనట్లు నాటకం ఆడుతున్నారు ప్రభుత్వం. Free market యివ్వండి, controls రద్దు చేయండి అని చెప్పాము. అది వినరు. ఈరోజు Sugar ఉత్పత్తి ఎక్కువ కావడంతో Sugar అడిగేవాళ్ళే లేకపోయినారు. ఈ కంట్రోల్స్ ఎందుకు తీసివేయరు? తీసివేయమని ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను.

District Development Boards అని పెట్టారు. Democracy లో decentralization set up కావాలి అన్నాము. కాని centralization of power ఎక్కువ అయింది. Non-officials కు ఎక్కడా స్థానం లేదు. వారు చెప్పేవాటికి, వ్రాసే కాగితాలకు ప్రభుత్వం తరపునగాని, మినిష్టర్స్ తరపునగాని సక్రమమైన replies రావు. Collectors ఏది చెప్పితే అదే వేదవాక్కు అయింది. రెవెన్యూ బోర్డు మెంబరు మా జిల్లాకు వస్తాడని మేము అందరము వెళ్ళాము. కాని Non-officials are not invited. Only the Collector along with report is requested to meet the revenue board member at Madanapally అదీ మాకు వచ్చిన సమస్య. ఎందుకు రెవెన్యూ బోర్డు మెంబరు చిత్తూరు జిల్లా పర్యటనకు పోవాలి? పర్యటనకు పోయిన మనిషి ఎందుకు non-officials ను కలుసుకోకూడదు? Only to meet the Collector along with report. ఇదేనా మన యొక్క democracy? Democracy లో official domination ఎక్కువ అవుతూ ఉంటే ఎందుకు ఈ ప్రభుత్వం కళ్లు మూసుకొని కూర్చున్నది? District Development Boards పని చేయవు. Non-officials కు ప్రాతినిధ్యం దొరకడం లేదు. అనేక సార్లు మేము మనవి చేసినాగాని దానిని గురించి శ్రద్ధ తీసుకోలేదు.

విద్యను గురించి చెప్పాలి. మన ప్రభుత్వం చాల సదుద్దేశ్యంతో Junior Colleges దాదాపు 120 మన రాష్ట్రంలో తెరవాల్సి అనుకొన్నది. కొన్ని ప్రాంతం లింపబడినాయికూడ. ఇదే House లో మన ముఖ్యమంత్రిగారు గత 67-68 budget లో—High School education వరకు boys కు, free education Pre - University Course వరకు Ladies కు Free education యిస్తామని చెప్పారు. కాని Pre-University Course వరకు బాలికలకు ఉచిత

విద్య లభించలేదు. కానీ High Schools, Higher Secondary Schools కు
యిచ్చాము. ఇప్పుడు అటువంటి High Schools ను Junior Colleges గా
మార్చేశాము. మామూలుగా మన ప్రభుత్వానికి విద్యార్థులతో కలహించుకోవడం
అలవాటు అయిపోయింది. High Schools లో free education ఇచ్చి ఆక్కడ
10 వ తరగతి pass అయిన అమ్మాయి యిక్కడ Junior College లలో term fees
కడుతున్నారు. 11, 12 తరగతులను వారు ఉచితంగా చదువుకొనే విద్యకు ఈ
రోజు వారు term fees కట్టి చదువుకోవాలి. ఇప్పుడు అది ఒక అలవాడి విద్యార్థులలో
తైలుదేరింది. Upper Primary Schools start చేయాలంటున్నారు. పంచాయితీ
సమితులలో Upper Primary Schools అని start చేయబడినా staff ఇవ్వలేదు.
సరిజ్ఞానం లేకుండా పనుల మందలాగా పిల్లలను Upper Primary School లో
కూర్చోబెడుతున్నారు. High School లో 1, 2 సంవత్సరాలు చదివిన పిల్లలను
వెళ్ళి ఆక్కడ కూర్చోమంటే ఆ పిల్లవాడు ఎదురు తిరుగుతున్నారు. ఇదేసో మన
సమస్య. దీనిని ఎలాగు పరిష్కారం చేస్తారు ?

Mr. Chairman:—The House is adjourned till 8-30 a. m.
tomorrow.

(The House then adjourned till Half-Past-Eight of the Clock
on Friday the 29th August, 1969)